

АБАГАР - МК'90

ДЖОН
СТАЙНБЕК

ВЛАТНААТА
ЧАШША

ДЖОН СТАЙНБЕК ЗЛАТНАТА ЧАША

Превод: Стоянка Сербезова

chitanka.info

ЧАСТ ПЪРВА

I

През целия следобед вятърът се носеше из разораните равнини на Уелс и напомняше, че зимата скоро щеше да се спусне откъм Северния полюс и да се разпростре по цялата земя. Беше сив, тъжен ден, наситен с мрачна загриженост. Почти неподвижният въздух сякаш тихо оплакваше изгубената си ведрина. По широките пасища едри работни коне неспокойно биеха крак, а навсякъде наоколо малки рояци кафяви птички прелитаха от дърво на дърво, събирайки се за предстоящия полет на юг. Няколко кози се бяха изкатерили чак до върха на високите самотни скали, душеха въздуха и продължително се вглеждаха в облаците с жълтеникавите си очи.

Следобедът минаваше бавно, като шествие, чийто край щеше да настъпи едва с падането на нощта. Чак вечерта силен вятър зашумя в сухите треви и лудо се понесе из ливадите. Нощта се спусна като тъмен покров, а Светата зима изпрати свой вестител към Уелс.

Близо до планинския път, който ограждаше долината и се изкачваше през една теснина към околните възвишения, а оттам отвеждаше към широкия свят, се намираше една голяма полска къща, изградена от тежки каменни блокове, с покрив от плетена слама. Морганови, които я бяха построили, бяха залагали срещу Времето и почти бяха спечелили играта.

Вътре в къщата силен огън пламтеше в огнището, посред което висеше желязно котле. Игривият блясък на пламъците се отразяваше по върховете на окачените по стените дълги копия — оръжия, неупотребявани вече от стотина години, когато един Морган беше воювал на страната на Глендоуър^[1] и бе треперел от гняв пред безмилостните строфи на Йоло Гох^[2].

Широкият обков на големия сандък, който стоеше в ъгъла, улавяше светлината и хвърляше отблясъци. В сандъка имаше книга, пергаменти и корави нещавени кожи с надписи на английски, латински и на стария кумрийски език: Морган се роди, Морган се ожени, Морган стана рицар, Морган беше обесен. Тук лежеше историята на къщата, позорна и славна. Но семейството сега беше малочислено и

едва ли щеше да добави към архива на сандъка нещо друго, освен скромната хроника: Морган се роди... и умря.

Ето например Татко Робърт седеше на стола си с висока облегалка, седеше и се усмихваше, вперил поглед в огъня. В усмивката му личеше обърканост и някакво странно предизвикателство. Човек би казал, че, като се усмихваше на Съдбата, отговорна за неговото съществуване, той се опитваше да я накара малко да се засрами. Често уморено премисляше живота си, съпътстван от дребни поражения, които му се присмиваха така, както улични хлапетии тормозят сакат човек. Беше му странно, че той, който знаеше много повече от съседите си и така дълго беше размишлявал, не стана дори добър фермер. Понякога си въобразяваше, че разбира прекалено много неща, за да може да свърши както трябва каквото и да било.

И така Татко Робърт отпиваше от светлокафявата бира, негова собствена марка, и се усмихваше на огъня. Знаеше, че жена му шепнеше оправдания вместо него, а работниците на полето сваляха шапки на Морган, а не на Робърт.

Дори старата му майка Гуенлиана, която седеше тук, до него, и възнеше на огъня, сякаш самите звуци на вятъра край къщата ѝ навяваха студ, не беше смятана за толкова невежа. В къщите наоколо ѝ имаха малко страх и много я уважаваха. В дните, когато седеше в градината и извършваше магьосническия си ритуал, човек можеше да види някой селски момък да се изчервява и да притиска до гърдите си шапката, заслушан в заклинанията на Гуенлиана. От много години тя се занимаваше с ясновидство и се гордееше с умението си. Близките ѝ знаеха, че предсказанията ѝ бяха изцяло догадки, чиято проникателност отслабваше с възрастта ѝ; независимо от това, я слушаха с почит и престолено страхопочитание и я питаха къде могат да намерят нещо загубено. Веднъж, когато след мистичния ѝ разказ ножиците не бяха открити под втората дъска на пода в навеса, те все пак се престориха, че са ги намерили там, защото, ако ореолът ѝ на магьосница изчезнеше, от нея щеше да остане само една сбръчкана старица, чийто край е съвсем близо.

Тази възхита, разигравана пред наивник, беше тежко изпитание за убежденията на Майка Морган. Тя оскърбяваше природата ѝ, защото тази жена беше човек, очевидно дошъл на този свят, за да бъде

бич за всички глупости. Неща, които толкова явно нямаха никаква връзка нито с религията, нито с цените, бяха просто нелепости.

Татко Робърт обичаше толкова много и толкова отдавна жена си, че в мислите му за нея понякога можеше да има язвителност, без това да намалява привързаността му. Когато днес следобед тя се прибра вкъщи, бясна от цената на чифт обувки, от които така или иначе нямаше нужда, той си помисли: „Животът ѝ е като книга, преизпълнена с важни събития. Всеки ден тя стига до разтърсваща кулминация по повод някакви копчета или венчавката на съсед. Мисля, че когато ѝ се случи истинска трагедия, тя няма да я забележи сред купчината от дреболии. Навярно такава е съдбата ѝ.“ И продължи да разсъждава: „Чудя се какво би представлявала за нея смъртта на самия крал пред загубата на едно от розовите прасенца.“

Майка Морган беше прекалено заета с ежедневните си грижи, за да се тревожи за безсмислени абстракции. Някой в семейството трябваше да бъде практичен, защото в противен случай покривът на къщата щеше да хвъркне — а какво можеше да се очаква от мечтатели като Робърт, Гуенлиана и сина ѝ Хенри? Тя обичаше мъжа си със странна смесица от жалост и презрение, породени от слабостите и добротата му.

Тя боготвореше сина си, младия Хенри, макар и да не вярваше, че той има и най-малка представа какво е полезно за него и за здравето му. Всички в къщата обичаха Майка Морган, страхуваха се от нея и ѝ пречеха.

Вече ги беше нахранила и подрязала фитила на лампата. Закуската беше на огъня. Потърси нещо за кърпене, сякаш не кърпеше всичко в момента, в който се скъсаше. Докато се опитваше да си намери работа, тя спря и хвърли бърз, остър поглед на младия Хенри. Беше пронизващ, предан поглед, който казваше: „Чудя се дали няма да настине там, на пода“. Хенри се сви, питайки се какво ли е забравил да свърши днес следобед. Тя обаче хвана незабавно една кърпа, започна да бърше и момчето се успокои.

Хенри лежеше, подпрян на лакът, и се взираше през огъня в мислите си. Дългият и мрачен следобед, проникнал в тази загадъчна нощ, беше събудил у него силни копнежи, чиито семена бяха посети преди месеци. Това беше желание за нещо, което той не можеше да назове. Може би го движеше същата сила, която събираше птиците в

търсеци се ята и караше животните да душат неспокойно мириса на зимата.

Тази нощ младият Хенри осъзна, че е изживял петнайсет отегчителни години, без да е постигнал нито едно важно нещо. Ако майка му знаеше за това негово чувство, би казала:

„Той расте.“

А баща му би повторил след нея:

„Да, момчето расте.“

Но нито един от двамата не би разбрал какво има предвид другият.

Ако се съдеше по лицето му, Хенри беше получил почти по равно от двамата си родители. Скулите му бяха високи и изпъкнали, брадичката — решителна, горната устна — малка и тънка като на майка му. Долната му устна обаче беше чувствена, носът — тънък, а очите му гледаха в мечтите — това бяха черти от Татко Робърт, негови бяха и гъстите, остри кичури, навити като пружинки около главата му. И макар че по лицето на Робърт се четеше явно колебание, от Хенри лъхаше силна решителност, стига само да имаше за какво да се взема решение. Тримата бяха пред огъня: Робърт, Гуенлиана и младият Хенри, чиито очи гледаха през стените и виждаха безтелесни неща — търсеха призраци в нощта.

Нощта беше свръхестествена; време, когато човек би могъл да срещне блуждаещи огънове, плъзгащи се по пътя, или да се натъкне на призрака на римски легион, преминаващ с бърза крачка, за да намери подслон в град Карлиън^[3], преди да се е разразила бурята. Малките безформени същества на хълмовете търсеха изоставени от язовците дупки, за да ги скрият от нощта, а вятърът тичаше с плач след тях през полето.

В къщата беше тихо, ако се изключи пукането на дървата в огъня и свистенето на вятъра в сламения покрив. В огнището изпращя цепеница, от пукнатината изскочи тънък пламък и се завъртя около черния котел като огнено цвете. Майка Морган разтревожено се забърза към камината.

— Робърт, никога не обръщаш внимание на огъня. От време на време трябва да го наглеждаш.

Така действаше тя. Разравяше огъня, за да намали пламъците, а когато виждаше, че загасва, енергично подклаждаше жаравата, за да я

разпали.

Откъм пътя се чува тихи стъпки — звук, който би могъл да идва от вятъра или от невидимите ходещи същества. Стъпките се чува по-ясно, след това спряха пред вратата. Чу се плахо почукване.

— Влез — извика Робърт.

Вратата се отвори полета и осветен на фона на тъмната нощ се появи прегърбен хилав мъж, с очи като слаби пламъчета. Той се спря на прага, сякаш се двоумеше, но след минута влезе в стаята и заговори със странен, хрипков глас:

— Питам се дали ще ме познаеш, Робърт Морган? Дали ще ме познаеш, след като толкова дълго ме нямаше тук?

В думите му имаше молба.

Робърт огледа внимателно повехналото лице.

— Да те позная? Едва ли. Чакай! Възможно ли е да си младият Дафид, нашият малък ратай, който преди години замина по море?

На лицето на странника се изписа израз на пълно облекчение. Той може би деликатно и боязливо изпитваше Робърт Морган. Едва сега се подсмихна.

— Пред теб наистина е Дафид, богат и измръзнал — в думите му имаше тъга, прилична на болка, която идваше и си отиваше.

Дафид беше посребрен и загрубял като изсъхнала кожа. Лицето му беше грубо и повехнало, и той сякаш променяше изражението си с бавно, съзнателно усилие.

— Студено ми е, Робърт — продължи със странен, сух глас. — И като че ли никога повече няма да се стопля. Но във всеки случай съм богат — говореше, сякаш се надяваше, че тези две неща могат да се уравновесят, — богат като този, когото наричат Пиер льо Гран^[4].

Младият Хенри се беше изправил и извика:

— Къде си бил, човече, къде?

— Къде ли? Е, бях в Уест Индия^[5], ето къде съм бил, в Гоавес и Тортуга — това означава „костенурка“, — и в Ямайка, и в гъстите гори на Испаньола^[6] на лов за диви бикове. Бил съм по всичките тези места.

— Седни, Дафид — прекъсна го Майка Морган. Говореше така, сякаш никога не беше заминавал. — Ще донеса нещо топло за пиене. Виж само как Хенри те гледа с ококорени очи, Дафид. Сигурно и той иска да отиде в Уест Индия — за нея тези думи бяха закачлива безсмислица:

Дафид запази мълчание, като че ли възпираше желанието си да говори. Майка Морган го плашеше както по времето, когато беше ратайче със сламена коса. Татко Робърт усети притеснението му, Майка Морган също изглежда го почувства, защото излезе, веднага щом сложи димящата чаша в ръцете му.

Сбръчканата стара Гуенлиана седеше на стола си пред огъня, а умът ѝ се губеше в неясното бъдеще. Мътните ѝ очи бяха забулени с утрешния ден. Зад неясните им сини повърхности сякаш се бяха струпали množащите се събития и обстоятелства на света. Тя не присъстваше в стаята — беше се пренесла в чистото Време, което беше бъдното.

Татко Робърт изчака вратата да се затвори след жена му, после седна, въртейки се, както се намества куче.

— Е, Дафид — каза той и се взря усмихнат в огъня, а Хенри, коленичил на пода, гледаше втренчено със страхопочитание този смъртен, който държеше разстоянията на дланта си.

— А сега, Робърт, искам да ви разкажа за зелената джунгла и за кафявите индианци, които живеят в нея, и за онзи, когото наричат Пиер льо Гран. Но, Робърт, нещо сякаш излетя от мен като мигаща светлина. Нощем лежах на палубата ѝ си мислех как ще говоря и ще се хваля, стига само отново да се върна вкъщи. Но сега повече приличам на малко дете — дошъл съм вкъщи, за да плача. Можеш ли да разбереш това, Робърт? Можеш ли изобщо да го разбереш? — Беше се навел нетърпеливо напред. — Ще ти кажа. Превзехме големия, натоварен със съкровища кораб, който наричат галеон^[7], и то само с пистолети и с дългите ножове, които те използват, за да правят просеки в джунглата. Бяхме дващест и четирима — само дващест и четирима, и то в дрипи — но, Робърт, ние вършихме ужасни неща със същите тези дълги ножове. Не е хубаво за един мъж, който е бил ратай, да върши такива неща и после да мисли за тях. Имаше чудесен капитан и преди да го убием, го обесихме за палците. Не зная защо го сторихме; аз помагах, не зная защо. Някой каза, че бил проклет католик, но мисля, че и Пиер льо Гран беше католик. Някои блъснахме в морето заедно с броните им, които блестяха, докато потъваха — величествени испански войници, от устите им излизаха мехурчета. Там се вижда надълбоко под водата — Дафид спря и погледна пода. — Не искам да ви наранявам с тези случки, Робърт, но те са като нещо живо, скрито

под ребрата в гърдите ми, те ме хапят и драскат, за да излязат от мен. Станах богат на дързост и решителност, но в повечето случаи това не е достатъчно; аз съм богат, може би по-богат и от собствения ти брат, сър Едуард.

Робърт се усмихваше със свити устни. От време на време очите му блуждаеха към момчето, коленичило до огнището. Хенри беше застинал и лакомо поглъщаше думите. Когато Робърт проговори, отбягваше очите на Дафид.

— Душата ти те измъчва. Най-добре е сутринта да поговориш със свещеника — не знам обаче за какво.

— Не, не, въобще не е душата ми — бързо продължи Дафид. — Душата първа изтича от човека в Уест Индия, а на мястото ѝ остава усещане за нещо сухо и сгърчено. Въобще не става дума за душата ми, а за отровата, която е в кръвта и мозъка ми. Тя ме изсушава като стар портокал. Пълзящите твари и малките летящи зверчета, които се въртят вечер край огъня, големите бледи цветя — всичко е отровно. Те причиняват ужасни страдания на човека. По кръвта ми сега сякаш се носят студени игли, макар че пред мен е този чуден огън. Всичко това е от усойното дихание на джунглата. Въобще не можеш да спиш, не можеш да лежиш, не можеш да живееш в нея — тя диша върху теб и те изсушава. А кафявите индианци — виж! — той нави ръкава си и Робърт с отвращение му даде знак да покрие бялото обезобразено място, което гноеше на ръката му.

— В началото беше само малка драскотина от стрела — почти не се виждаше, но мисля, че скоро ще ме убие. Има и други неща в мен, Робърт. Там дори хората са отровни, има такава моряшка песен.

Младият Хенри подскочи възбудено:

— А индианците? — извика той. — Онези индианци със стрелите? Разкажи ми за тях! Воюват ли много? Как изглеждат?

— Дали воюват? Да, те непрекъснато воюват — от любов към битките. Когато не воюват с испанците, те се избиват помежду си. Гъвкави са като змии и са бързи, тихи и кафяви като порове; изчезват като истински дяволи от погледа ти, преди да си успял да дадеш изстрел. Но те са смели, силни хора и се страхуват само от две неща — от кучета и от робство — Дафид беше погълнат от разказа си. — Ей, момче, можеш ли да познаеш какво правят с човек, ако се остави да бъде заловен в схватка? Набиват в тялото му от главата до краката

бодли, а на дебелия им край слагат снопчета мъх. После нещастният пленник бива заобиколен от голи диваци, които палят валмата. Ако някой индианец не пее, докато гори като факла, бива прокълнат и наречен страхливец: Е, можеш ли да си представиш бял човек да направи това? Много ги е страх от кучета, защото испанците ги гонят с огромни догове, когато събират роби за мините, а за тях робството е ужасно. Да слизат оковани, тяло до тяло, под влажната земя години наред, докато умрат от треска — по-скоро биха пели под горящите бодли и биха умрели в огъня!

Той спря и протегна тънките си ръце към огнището, докато те почти докоснаха пламъка. Светлината, озарила очите му докато говореше, отново угасна.

— О, аз съм уморен, Робърт, толкова много съм уморен — въздъхна той, — но има още едно нещо, което искам да ти кажа, преди да заспя. Може би самият разказ ще ме облекчи, може би ще го изрека и ще го забравя за тази нощ. Трябва да се върна на онова проклето място. Никога вече няма да мога да се откъсна от джунглата, защото усещам горещия ѝ дъх върху себе си. Тук, където съм се родил, треперя и замръзвам от студ. След месец ще бъда мъртъв. Тази долина, където играх, раснах и работих, ме е изхвърлила като противно горещо същество. Тя се прочиства от мен с помощта на студа. Ще ми осигуриш ли място за спане с дебели завивки, под които нещастната ми кръв ще продължи да се движи? А на сутринта отново съм на път — той спря и лицето му се изкриви от болка. — Толкова обичах зимата!

Татко Робърт му помогна да излезе от стаята, подкрепяйки го под мишниците, после отново седна до огъня. Погледна момчето, което лежеше неподвижно на пода.

— За какво мислиш, сине? — попита след време много нежно. Хенри оттегли втренчения си поглед от земята отвъд пламъците.

— Мисля, че скоро ще искам да замина, татко.

— Зная, Хенри. Цялата тази дълга зима го виждам да расте в тебе като силно дърво — Лондон, Гвинея или Ямайка. Идва от това, че си на петнайсет години, силен, обзет от страст за нови преживявания. Някога и за мене долината взе да става все по-тясна и по-тясна, докато накрая, мисля, малко ме задуши. Но не се ли страхуваш от ножовете, сине, от отровите и от индианците? Не те ли плашат тези неща?

— Не-е-е — бавно отвърна Хенри.

— Разбира се, че не те плашат. И как ли биха могли? Думите въобще не означават нищо за теб. А тъгата на Дафид, раната му, бедното болно тяло — не се ли страхуваш от тях? Искаш да кръстосваш по света с такава тежест на сърцето?

Младият Хенри дълго мисли.

— С мен няма да е така — най-после проговори той — Ще си идвам много често, заради кръвта си;

Баща му продължи да се усмихва храбро.

— Кога тръгваш, сине? Ще бъдем самотни тук без теб.

— Ами, ще тръгна веднага щом мога — каза Хенри. Изглеждаше така, сякаш той беше по-големият, а Робърт — малко момче.

— Хенри, преди да заминеш, ще направиш ли за мен две неща? Помисли тази нощ за дългото безсъние, от което ще страдам заради теб, и за това, колко отчаяни ще бъдат дните ми. Не забравяй за часовете, в които Майка ти ще се тормози за долните ти дрехи и за вярата ти. Това първо, Хенри; второ, ще отидеш ли утре при стария Мерлин горе, на скалата, да му кажеш за заминаването си и да чуеш неговите думи? Той е по-мъдър, отколкото аз и ти някога ще бъдем. Знае някаква магия, която може да ти помогне. Ще направиш ли тези две неща, сине?

Хенри беше станал много тъжен.

— Бих искал да остана, татко, но ти знаеш...

— Да, момчето ми — кимна Робърт. — И ме боли, защото наистина знам. Не мога да ти се разсърдя или да ти забраня да заминеш, защото разбирам. Де да можех да го предотвратя и да те напердаша, мислейки си, че съм ти помогнал. Но върви да лягаш, Хенри, и мисли, когато светлината изгасне и тъмнината нахлуе при теб.

Татко Робърт седеше унесено на стола, след като момчето беше излязло.

„Защо мъже като мен искат синове? — чудеше се той. — Сигурно защото дълбоко в бедната си, уморена душа се надяват, че тези нови мъже, кръв от тяхната кръв, ще направят нещата, за които те не са били достатъчно силни и мъдри. Това е като още една възможност в живота, като още една торба с пари на масата на щастиято, след като си пропилял състоянието си. Навярно момчето

прави това, което аз щях да направя, ако ми беше стигнала смелостта преди години. Да, долината, мисля, ме задуши и се радвам, че моето момче смята за свое право да прескочи планините и да обиколи света. Но ще бъде толкова пусто тук без него.“

---

[1] Уелски предводител (1359 — 1416). — Б.пр. ↑

[2] Уелски поет (1320 — 1398). — Б.пр. ↑

[3] Град-крепост, в който е бил дворецът на легендарния крал Артур. — Б.пр. ↑

[4] Големия Пиер (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Западна Индия — така били наричани островите в западната част на Атлантическия океан. — Б.пр. ↑

[6] Името на о-в Хаити по онова време. — Б.пр. ↑

[7] Три или четиримачтов ветроходен кораб от XVI в., разпространен в Испания, Англия и Франция. — Б.пр. ↑

II

Татко Робърт се върна от розовата си градина късно на следващата сутрин и остана в стаята, докато жена му метеше. Тя погледна с неодобрение пръстта по ръцете му.

— Той иска да заминава, Майко — каза неспокойно Робърт.

— Кой иска да заминава и къде? — тя беше рязка, заета с метенето; бързата, настойчива метла гонеше праха от ъглите и от цепнатините на пода и ги изкарваше навън на малки валма.

— Ами, Хенри. Иска да заминава в Уест Индия.

Тя спря и се втренчи в него.

— Уест Индия?! Но, Робърт! О, глупости! — завърши тя и метлата се задвижи по-бързо в ръцете ѝ.

— Отдавна го виждам как расте в него — продължи Робърт. — След това дойде Дафид с неговите истории. Хенри ми каза снощи, че трябва да замине.

— Но той е още малко момче — рязко отвърна Майка Морган. — Не може да замине за Уест Индия.

— Когато Дафид тръгна преди малко, в очите на детето имаше копнеж, който никога няма да бъде утолен, дори и ако наистина замине за Уест Индия. Не си ли забелязала, Майко, как очите му гледат отвъд планините към нещо, което той иска?

— Но той не може да замине! Не може!

— Безсмислено е, Майко. Между сина ми и мен лежи огромна пропаст, но не и между мен и сина ми. Ако не познавах така добре неговия нежен копнеж, можех и да му забраня тази авантюра и той щеше да избяга с гняв в сърцето, защото не може да разбере моя копнеж да остане. Във всеки случай това би довело до едно и също нещо. — Робърт говореше все по-убедено. — Има мъчителна разлика между мен и сина ми. Усетих я през годините, докато растеше, докато той тича насам-натам и опитва с пръст гърне след гърне със студена каша, напълно убеден, че във всяко едно ще се окаже мечтаната топла чорба, аз няма да отхлупя нито едно котле, защото мисля, че във всяко кашата е студена. И така, аз само си представям огромни блюда с

пурпурна каша, напоена с мляко от дракон, подсладена и ароматна. Той изпробва мечтите си, Майко, а аз, Господ да ми е на помощ, се страхувам.

Тя беше загубила търпение от приказките му.

— Робърт! — почти гневно извика тя. — Винаги когато сме в опасност, изпитваме мъка или сме в нужда, ти се криеш зад думите. Това е твое задължение! Момчето е прекалено младо. Има ужасни места отвъд океана, а идва зима. Той със сигурност ще намери смъртта си, ако хване някоя кашлица от студа. Знаеш колко лесно се разболява, ако си намокри краката. Не бива да напуска този чифлик, дори ако иска да замине само за Лондон, казвам ти, независимо от жаждата в очите му, за която говориш. Как би могъл да знаеш с какви хора ще се събере и дали няма да му наприказват глупави и порочни неща? Чувала съм за злото по света. Нима свещеникът не го споменава на всяка неделна служба — той говори за „капани и примки“ — и те наистина съществуват. А ти стоиш тук и ме занимаваш с глупости за някаква пурпурна каша, когато би трябвало да правиш съвсем друго. Трябва да му забраниш.

Робърт ѝ отвърна нетърпеливо:

— За теб той е само малко момче, което трябва да бъде заставено да казва молитвите си вечер и да облича палто, когато излиза на полето. За разлика от мен ти не си почувствала лъскавата стомана, от която е направен. Да, за теб решителната му брадичка не е нищо друго освен непреклонност на вироглаво дете, която с времето отминава. Но аз знам и ти казвам, макар и да не ми е приятно, че този наш син ще стане велик, защото не е много умен. Той вижда желанията си едно по едно. Казах ти, че изпробва мечтите си; ще убие всяка една от тях с неумолимите стрели на волята си. Момчето ще улучи сигурно всяка мишена, в която се прицелва, защото не допуска до ума си друга мисъл, друг довод, освен своите. И аз се страхувам от бъдещото му величие поради нещо, което веднъж ми каза Мерлин. Трябва да обърнеш внимание на масивните му челюсти и на това как изпъкват мускулите на страните му, когато ги стисне.

— Той не трябва да замине — каза тя твърдо и сви устни.

— Виж, Майко — продължи Робърт, — ти самата си като Хенри — никога не приемаш съществуването на някаква идея, ако не е твоя. Аз обаче няма да му забраня да замине, защото не искам да се измъкне

в самотната тъмнина с хляб и сирене под палтото и с болезнено чувство за несправедливост в сърцето. Разрешавам му да тръгне. Нещо повече, ще му помогна да тръгне, ако поиска. А после, ако погрешно съм преценил сина си, той ще се върне тихомълком, с плахата надежда, че никой няма да отвори дума за малодушието му.

— Глупости — каза Майка Морган и продължи работата си. Тя щеше да осуети намеренията му, отказвайки да повярва. О, със скептичността си тя беше изпращала хиляди неща в забрава! Години наред бе громила приумиците на Робърт с несъкрусимия си строй от здрав разум. Нейните войски просто връхлитаха върху него и го смазваха. Той винаги уморено се оттегляше и се усмихваше. И в този случай щеше да се вразуми.

Робърт разравяше земята около корените на един розов храст със силните си, загорели ръце. Пръстите му вдигаха черната глинеста пръст, после нежно я потупваха обратно на мястото ѝ. От време на време галеше с много обич сивото стъбло на храста, сякаш приглаждаше завивките върху някой, който се готвеше да спи, и докосваше ръката му, за да го увери, че е в безопасност.

Денят беше светъл, зимата бе поотстъпила; и беше върнала на света своя заложник — малкото, студено слънце. Младият Хенри дойде и застана пред един бряст до стената — сухо и мършаво дърво, с обрулени листа, дълго давало подслон на ветровете.

— Помисли ли, както те бях помолил? — тихо, проговори Робърт. Хенри трепна. Не знаеше, че коленичилият, сякаш кланящ се на земята човек, го бе забелязал; и все пак беше дошъл, за да бъде забелязан.

— Да, татко, как бих могъл да не мисля?

— Е, намери ли се нещо, което да те задържи тук? Ще останеш ли?

— Не, татко, не мога да остана.

Тъгата на баща му натъжаваше и него. Изпитваше вина и се чувстваше глупаво, защото той беше причината, но жаждата да замине все още разяждаше сърцето му.

— Ще отидеш ли тогава да говориш с Мерлин горе, на скалата? — умолително попита Робърт. — Ще слушаш ли много внимателно думите му?

— Сега отивам.

— Но, Хенри, денят преваля, а пътят е дълъг. Изчакай до утре.

— Но утре тръгвам, татко.

Ръцете на Татко Робърт се отпуснаха полуотворени на земята, на черната пръст покрай корените на розовия храст.

III

Младият Хенри скоро свърна от пътя и се заизкачва по широката пътека, която пълзеше нагоре към върха на скалата, а после през дивите планини. От долу се виждаше как лъкатуши и след това изчезва в големия разлом. На най-високото на пътеката живееше Мерлин, Мерлин, когото селските момчета биха подигравали и биха обсипвали с камъни при редките му посещения долу, ако го смятаха за безобиден. Но Мерлин беше човек, събрал около себе си множество малки легенди. Всички вярваха, че Тилуит Тег^[1] му се подчинява и пренася заръките му на безшумните си криле. Децата шушукаха за общуването му с някаква петниста невестулка, която можела да отмъсти вместо него, стига той до поискал. А имаше и куче с червени уши. Това бяха страховити неща и Мерлин беше човек, с който децата не биваше да се захващат, ако не знаеха как да се пазят.

Навремето Мерлин бил добър поет, казваха старите хора, и можел да стане още по-добър. За доказателство те пееха нежно „Тъгата на Плейт“ или „Песента на копието“. Няколко пъти получавал главната награда на Айстъдфорд и щял да бъде избран за Първи бард, ако един кандидат от рода Рис не бе участвал в състезанието. След това, по неизвестни причини, а и все още млад, Мерлин беше затворил песента си в каменната къща на скалата и я държеше при строг тъмничен режим, докато все повече и повече остаряваше, и онези, които бяха пели песните му, ги забравиха или измряха.

Къщата на скалата приличаше на ниска, сива кула, чиито прозорци светеха към долината и планините. Някои твърдяха, че е била строена преди векове от изложен на непрекъснати нападения великан, който криел в нея девиците от владенията си. Други казваха, че крал Харолд^[2] бил избягал тук след Хейстингс^[3], за да прекара дните си — да дебне и да се вира с единственото си око в долината и отвъд планините в очакване на норманите.

Мерлин сега беше стар, косата му и дългата, права брада бяха бели и меки като пролетни облаци. С ясните си, прозорливи очи, с които гледаше звездите, приличаше много на древен друидски жрец.

Колкото повече Хенри се изкачваше, толкова, по-тясна ставаше пътеката. Вътрешната ѝ страна представляваше каменна стена, отсичаща като с нож небето, и безформените, неясни силуети по пътя я правеха да прилича на скален храм на някакъв стар, суров бог, чиито поклонници са първобитни същества.

В началото имаше трева, храсти и няколко храбри, изкривени дървета; нагоре обаче всички живи същества бяха измрели от скалната самота. Далече долу селските къщи се гушеха като хранеци се буболечки, а долината се смаляваше и се отдръпваше в себе си.

От другата страна на пътеката планината закриваше гледката, отваряйки широка пропаст към небето. Свиреп, постоянен вятър се лееше от синята бездна и с писък връхлиташе долината. Нагоре разпръснатите скали бяха по-големи и по-черни, страховити — налякали пазители на пътеката.

Хенри се изкачваше неуморно. Какво ли имаше да му каже старият Мерлин или, може би, щеше да му даде нещо? Течност, която да направи кожата му твърда и устойчива на стрелите? Някаква магия? Думи, които да го пазят от многобройните малки слуги на дявола? Мерлин във всеки случай щеше да говори, а той — да слуша. И словата на Мерлин можеха да излекуват младия Хенри от неговия копнеж, да го задържат тук, в Камбрия, завинаги. Но това беше невъзможно, защото имаше много външни сили, безименни чужди призраци, които го викаха и му махаха отвъд загадъчното море.

Хенри нямаше желание за някакво определено състояние или положение, в ума му не съществуваше никаква картина за това, което щеше да стане, след като последваше копнежа си, а само парещо усещане и непреодолимо намерение да пътува все по-далече и по-далече, когато изгрее първата звезда.

Пътеката свърши на върха на солиден каменен блок, полусферичен като дъното на шапка и увенчан от ниската, кръгла къща на Мерлин, цялата от груби скални отломъци, с конусообразен покрив като уред за гасене на свещи.

Старият човек го посрещна на вратата, преди да беше успял да почака.

— Аз съм младият Хенри Морган, сър, и заминавам оттук за Уест Индия.

— Наистина ли? Ще влезеш ли да ми разкажеш за това?

Гласът беше ясен, нисък и приятен като свеж вятър, напяващ в пролетна градина. В него имаше музика, тиха песен на майстор, работещ със сечива, едва чуто или въображаемо му пригласяха струни на арфа, докоснати леко и оставени да трептят.

Единствената стая беше покрита с дебел черен килим, а по стените — навсякъде наоколо — се редуваха арфа, връх на копие, арфа, връх на копие; малки уелски арфи и огромните бронзови листовидни копия на британците висяха окачени на необработения камък. Под тях бяха всевиждащите прозорци, откъдето можеше да се хвърли, поглед на три долини и на внушително семейство от планини; още по-надолу дълга пейка обикаляше стаята покрай стената. В средата имаше отрупана с оръфани книги маса, а до нея — меден мангал върху гръцки триножник от черно желязо.

На влизане огромното куче го подуши и Хенри се дръпна уплашен — има ли под небето нещо по-страшно от куче с червени уши?

— Заминаваш за Уест Индия. Седни тук, момче. Погледни! Можеш да пазиш родната долина, за да не отлети за Авалон.

Арфите подеха гласа му и изтананикаха отговор в тих резонанс.

— Баща ми настоя да дойда, да ви разкажа за заминаването си и да ви изслушам. Той мисли, че думите ви ще ме задържат тук.

— Тръгваш за Уест Индия — повтори Мерлин. — Ще отидеш ли при Елизабет, преди да отпътуваш, за да ѝ обещаеш, че ще се върнеш, за да развълнуваш сърцето ѝ и да я накараш да онемее при мисълта за подаръците, които ще ѝ донесеш?

Хенри силно се изчерви.

— Кой ви каза, че мисля за това малко мишле? — извика той. — Знае ли някой, че не ми е безразлична?

— О, вятърът ми пошушна нещо — отвърна Мерлин. — А личи и по страните ти, и по това, че се сепна. Мисля, че трябва да говориш не с мен, а с Елизабет. Баща ти е сбъркал.

Гласът му заглъхна. Когато отново проговори, в него имаше тъжно откровение.

— Дали трябва да напуснеш баща си, момче? Та той е тъй самотен в долината на хората, които не са като него! Да, смятам, че трябва да заминеш. Намеренията на момчетата са сериозни и твърди, но какво мога да ти кажа, за да те задържа тук, Хенри? Баща ти ми

поставя прекалено трудна задача. Заминах на висок испански кораб преди хиляда години, или дори по-отдавна, пък и може и изобщо да не съм заминавал, а само да съм сънувал. Най-после стигнахме до тази зелена Уест Индия, тя беше красива, но еднообразна. Навсякъде монотонна зеленина. Ако заминеш там, трябва да задраскаш годината, трябва да се освободиш от спазмите на сковавания страх от дългата зима с нейната поличба, че светът е нарушил верността си към слънцето, отплувал е в самотното пространство и пролетта вече никога няма да се върне. Трябва да се освободиш от бурното, неспокойно оживление при завръщането на слънцето, от радостта от него, която те залива като топла приливна вълна и те задушава с наслада и успокоение. Там нищо не се променя, абсолютно нищо. Миналото и бъдещето се сливат в отвратително вечно сега.

— Но и тук няма никаква промяна — прекъсна го Хенри. — Година след година реколтата се прибира, а кравите лижат новородените си телета; година след година се колят прасета и се опушват бутове. Пролетта наистина идва, но нищо не се случва.

— Вярно, сяпа момче. Виждам, че говорим за различни неща.

Мерлин погледна през прозорците си към планините и долините и в очите му блесна силна обич към земята, но когато отново се обърна към момчето, в погледа му имаше болка. Гласът му стана напевен.

— Искам да защитя пред теб тази скъпа Камбрия, където времето е грамадна планина, висока и рушаща се, а в подножието ѝ са древните дни! — извика той пламенно. — Нима си загубил любовта си към дивата Камбрия, та ще я напуснеш, когато кръвта на хилядите ти предци се е просмукала в земята, за да я запази завинаги? Забрави ли, че си от троянския народ? Ах, но и те странстваха, нали, когато Пергам^[4] падна?

— Не съм загубил любовта си, сър, но мечтата ми е отвъд морето, което не познавам. А Камбрия я познавам — каза Хенри.

— Но, момче, тук е живял великият Артур, който отнесе знамената си чак до Рим и отплува безсмъртен за скъпия Авалон^[5]. Пък и самият Авалон лежи край нашия бряг, някъде над потъналите градове. Там той непрекъснато се носи по водите. Не си ли чувал за тях, Хенри, за духовете на всички онези добри, храбри, свадливи, недодялани мъже — Луелин Грифид^[6], Белериус, Артур^[7], Кадуаладър^[8] и Брут^[9]? Те се носят като облаци над земята и я пазят

от високо. В Уест Индия няма духове, няма Тилуит Тег. В тези тъмни пусти хълмове има милион загадки. Намерил ли си трона на Артур? Разгадал ли си смисъла на наредените в кръг камъни^[10]? Чувал ли си гласовете, които крещят победоносно в нощта, и ловците на души с пищящите рокове и глутницата сини кучета, връхлитащи в селата по време на буря?

— Чувал съм ги — трепна Хенри. Той хвърли плахо поглед към кучето, заспало на пода, и тихо заговори: — Свещеникът казва, че това са лъжи. Той твърди, че Червената книга^[11] е четиво за малките деца край огъня и че е срамота мъжете и големите момчета да вярват в нея. Обясни ни в църковното училище, че тези истории са лъжовни и безбожни. Артур е бил незначителен вожд, а Мерлин, чието име вие носите — плод на фантазията на умопомрачения Джефри от Монмът^[12]. Той дори се изказа зле за Тилуит Тег, за блуждаещите огънове и за подобни на Негова светлост, вашето куче тук.

— О, какъв глупак! — извика възмутено Мерлин. — Колко глупаво от негова страна да осквернява тези неща! А в замяна предлага история, поднесена на света от дванайсет заговорника с доста съмнителни убеждения по някои въпроси. Защо трябва да заминаваш, момче? Не виждаш ли, че враговете на Камбрия вече не се бият с мечове, а с малки, остри езици?

Арфите изпяха въпроса му, след това спряха да трептят и в кръглата къща настана тишина.

Хенри изследваше пода със свъсени вежди. Най-накрая проговори:

— Чувствам се преизпълнен с огромно безпокойство. В момента не мога да говоря за това, Мерлин. Ще се върна. Със сигурност ще го сторя, когато утоля тази палеца жажда за нови неща. Но не виждате ли, че трябва да замина, защото сега сякаш съм разделен на две и само едната половина от мен е тук? Другата е отвъд океана и непрекъснато ме зове да отида и да бъда едно цяло. Обичам Камбрия и ще се върна, когато отново съм цял.

Мерлин внимателно изследваше лицето на момчето. После тъжно вдигна поглед към арфите.

— Мисля, че разбирам — тихо каза той. — Ти си малко момче. Искаш да пиеш от луната като от златна чаша; твърде вероятно е да станеш велик, но само ако останеш дете. Всички велики хора по света

са били малки момчета, които са искали луната; тичали са и са се катерили, а понякога са хващали светулка. Но когато човек порасне, разбира, че не може да има луната, а дори и да може, не я иска — и така вече не лови светулки.

— Но вие никога ли не сте искали луната? — попита Хенри и гласът, му бе станал тих от покоя в стаята.

— Искал съм я, от всичко най-много нея съм желал. Посягах към нея, а после... после станах мъж и се провалих. Но и неуспехът ти се отплаща — хората знаят, че си се провалил, жалят те и са мили и любезни с теб. Той ти осигурява връзка с целия свят и с твоя народ, и скрива посредствеността ти. Но този, който, посягайки към луната, е хванал в шепите си светулка, е двойно по-самотен, само той може да осъзнае истинския си неуспех, посредствеността, страховете и бягствата си. Ти ще достигнеш величието си и понякога ще бъдеш самотен в него. Няма да имаш приятели, освен онези, които те уважават, боготворят или се страхуват от теб. Жал ми е за теб, момче, с прями, ясни очи, които замечтано гледат нагоре. Жал ми е за теб, но, Господи, колко ти завиждам!

Здрачът пълзеше по планинските гънки и ги изпълваше с пурпурна мъгла. Слънцето се поряза о един остър рид и кръвта му изтече в долината. Дългите сенки на върховете изпълзяха по полята като наперено разхождащи се сиви котки. Когато Мерлин проговори, в гласа му имаше смях:

— Не се задълбочавай в думите ми — каза той, — защото аз самият не съм убеден в тях. Сънищата могат да се разпознаят по едно качество, което ние наричаме непоследователност, но как да определим мълнията?

Нощта вече бързо настъпваше и Хенри скочи на крака.

— О, трябва да тръгвам! Стъмни се!

— Да, трябва да тръгваш, но не се замисляй много над думите ми. Може и да съм искал да ти направя впечатление. Старите хора имат нужда от безмълвно ласкателство, когато вече не вярват на това, което се говори. Само помни, че Мерлин ти е говорил и ако някъде срещнеш уелсици да пеят моите песни, написани толкова отдавна, кажи им, че ме познаваш; кажи им, че съм божествено създание със сини криле. Не искам да бъда забравен, Хенри. За стария човек забравата е много поужасна от смъртта.

— Вече трябва да тръгвам. Съвсем се стъмни. Благодаря ви, сър, че ми казахте тези неща, но вижте, трябва да отплавам за Уест Индия.

Мерлин тихо се изсмя:

— Трябва, разбира се, Хенри. И да хванеш голяма светулка, нали. Довиждане, дете.

Хенри се обърна назад, преди черният силует на къщата да потъне зад рамото на скалата, но в прозорците не проблясваше светлина. Стариият Мерлин седеше там и защитаваше каузата си пред арфите, а те му отвръщаха подигравателно.

Момчето ускори крачка надолу по пътеката. Под него лежеше черно езеро, в дълбокото се отразяваха звездите от светлините на селото. Вятърът, беше утихнал, оставяйки дълбока тишина по хълмовете. Навсякъде пробягваха печалните безмълвни духове, тръгнали на лов. Хенри вървеше внимателно, без да откъсва очи от пътеката, която блестеше пред него като синя ивица.

---

[1] Разновидност на елфите в уелската митология. Дружелюбно настроени към хората, те били опасни за светлокосите деца, които откраждали от люлките. — Б.пр. ↑

[2] Крал на Англия (1022 — 1066), съперник на Уилям I Завоевателя. — Б.пр. ↑

[3] Градче в графство Съсекс, място на сражение, известно като битката при Хейстингс (14 октомври 1066 — между норманите, предвождани от Уилям Завоевателя и саконцитер оглавявани от Харолд). — Б.пр. ↑

[4] Древен град в Мала Азия. Столица на Пергамското кралство (283–133 пр.н.е.). — Б.пр. ↑

[5] „Остров на блажените“ в отвъдния свят, където според легендата бил пренесен смъртнораненият след сражение крал Артур. — Б.пр. ↑

[6] Първият принц на Уелс (1267), починал през 1282 г. — Б.пр. ↑

[7] Крал Артур — легендарен крал на Уелс (VI в.), борел се срещу англосаксонските завоеватели. Подвизите му са станали тема на множество предания и епични произведения. — Б.пр. ↑

[8] Троянец, легендарен първи крал на Британия, потомък на Еней. — Б.пр. ↑

[9] Полулегендарен британски крал, воювал срещу англосаксонците през VII в. — Б.пр. ↑

[10] Известните мегалити на Стоунхендж в Уелс. — Б.пр. ↑

[11] Червената книга от Хъргъст — ръкописен сборник от средновековни уелски легенди. — Б.пр. ↑

[12] Английски автор (1100 — 1154), чието до голяма степен белетристично произведение „*Historiae regum Britanniae*“ е източник на легендата за крал Артур — Б.пр. ↑

IV

Докато Хенри вървеше по пътеката в тъмното, умът му се върна към разговора с Мерлин. Трябваше ли да се види с Елизабет, преди да отплава? Той не я харесваше; понякога си мислеше, че открива у себе си омраза към нея, която таеше и подхранваше, само за да усети, че тя прераства в желание да я види.

Елизабет беше загадка. Всички момичета и жени криеха в душите си нещо, за което никога не говореха. Майка му имаше страхотни тайни, свързани с бисквитите, и понякога плачеше по неизвестни причини. В жените течеше друг живот — в някои жени, той се движеше успоредно с външния им живот и никога не го пресичаше.

Преди година Елизабет беше хубаво дете, което си шушукаше с другите момичета, хихикаше и оправяше косата си, когато Хенри беше наблизко, но после изведнъж се промени. Не беше нещо определено, което Хенри можеше да види. По-скоро усещаше, че ѝ е даден някакъв тих разум. Това го плашеше, тази мъдрост, която внезапно я беше завладяла.

Пък и тялото ѝ, доста по-различно от неговото и способно, както се говореше, на странни удоволствия и алхимии, тя държеше в тайна дори това цъфтящо тяло. Преди време бяха ходили да плуват в реката и тя не си даваше сметка за него, но сега внимателно се криеше и изпадале в паника при мисълта, че той може да види. Новият ѝ характер плашеше и объркваше Хенри.

Понякога я сънуваше и се събуждаше в агония да не би тя да разбере за съня му. От време на време му се явяваше странна, смътна смесица от Елизабет и майка му. След такъв сън денят донасяше ненавист към него и нея. Себе си смяташе за ужасно чудовище, а нея — за възплъщение на сукуба^[1]. И не можеше да каже на кой за тези неща. Хората щяха да го отбягват.

Той мислеше, че вероятно би искал да я види, преди да замине. Тази година в нея имаше странна сила, привличаща и в същото време отблъскваща, която караше желанието му да се люшка като поклащана

от вятъра тръстика. Другите момчета сигурно бяха ходили при нея през нощта и я бяха целували, а после се хвалеха, но тези момчета не сънуваха като него, нито пък мислеха за нея, както той понякога правеше, че е противно същество. Сигурно у него имаше нещо чудовищно, защото не можеше да прави разлика между желанието и омразата. Пък и тя толкова лесно можеше да го обърка.

Не, разбира се, той нямаше да отиде при нея. Откъде можеше Мерлин, откъде можеше изобщо някой да допусне, че тя значеше нещо за него, тя, дъщерята на беден арендатор? Въобще не си струваше да се тормози за нея.

По пътеката се чуха стъпки, силно дрънчене в тихата нощ и скоро с него се изравни забързана, слаба фигура.

— Възможно ли е да сте Уилям? — попита любезно Хенри, когато работникът, който поддържаше пътищата, се спря на пътеката и премести вързопа от едното на другото рамо.

— Да, точно Уилям е. А ти какво правиш в тъмното на пътеката?

— Бях при Мерлин да послушам думите му.

— Да го порази чумата! Това е всичко, с което той се занимава сега. Едно време правеше песни — хубави, очарователни песни, които на часа можех да повтора пред теб, ако имах глава да ги запомня. А сега само клечи на оная скала като стар орел с проскубана перушина. Веднъж, когато минавах оттам, му го казах — той може да потвърди. Не съм човек, който ще си премълчи, ако си е намислил да каже нещо. „Защо вече не правите песни? — попитах го точно с този тон. — Защо вече не правите песни?“ „Защото пораснах и станах мъж — отвърна ми той, — а в мъжете няма песни. Само децата правят песни — децата и идиотите.“ Чумата да го тръшне! Той самият, викам си, е идиот. Но какво ти каза на теб старата бяла брада?

— Аз, знаете ли, заминавам за Уест Индия и...

— За Уест Индия? Не думай! Аз пък ходих веднъж в Лондон. Всички хора в Лондон са обирджии, долни крадци. Имаше един с дъска и наредени върху нея плоски пръчици. „Ще опиташ ли, приятел? — казва. — Коя пръчка има черен знак на долната страна?“ „Ей тая“ — викам. Така си и беше. Но следващия път... Е, и той се оказа крадец, всичките са крадци. Та, рекох, тия в Лондон нищо не правят, само обикалят с карети, нагоре по една улица, после надолу по друга, кланят се един другиму, а свестните хора цял живот се трепят на

полето и в мините, за да могат те да си се кланят. Какъв шанс имам аз или ти, да речем, когато всичките хубави, спокойни местенца са заети от крадци? А знаеш ли колко искат за едно яйце тия мошеници?

— Трябва да потеглям — каза Хенри. — Трябва да се прибирам вкъщи.

— Уест Индия — работникът въздъхна замечтано. След това се изплю на пътеката. — Бас държа обаче, че и там всички са крадци.

Беше съвсем тъмна нощ, когато Хенри стигна до бедната колиба, където живееше Елизабет. В средата ѝ имаше огън, той знаеше това, и пушекът се носеше нагоре и се опитваше да излезе през малка дупка в сламения покрив. Къщата нямаше дъсчен под, а само рогозки, разхвърляни по утъпканата земя. Когато семейството лягаше да спи, всички се завиваха в овчи кожи и се разполагаха в кръг с крака към огъня.

На прозорците нямаше стъкла, нито пердета. Хенри видя стария черновежд Туим и неговата слаба, нервна жена, която се суетеше вътре. Наблюдаваше кога Елизабет ще мине край прозореца и когато най-после тя се появи, той ѝ изсвири остър птичи зов. Момичето спря и погледна навън, но Хенри стоеше неподвижен в мрака. След това Елизабет отвори вратата и фигурата ѝ се изписа на фона на светлината. Огънят беше зад нея. Хенри видя тъмното очертание на тялото ѝ през роклята, нежната извивка на краката и хълбоците. Изпълни го див срам за нея и за себе си. Без мисъл и без причина той побягна в тъмнината, като се задъхваше и почти плачеше безгласно.

---

[1] Жена демон, за която през средновековието се е смятало, че се съвкупява със спящи мъже. — Б.пр. ↑

V

Татко Робърт обнадеждено вдигна поглед, когато момчето влезе в стаята, но после надеждата изчезна и той бързо се обърна към огъня. Майка Морган обаче скочи от стола и гневно се приближи до Хенри.

— Каква е тази глупост? Заминавал си за Уест Индия!

— Но, Майко, трябва да замина, наистина трябва и татко ме разбира. Не чуваш ли как Уест Индия ме вика?

— Не, не чувам! Това е лоша шега. Такова малко момче! Няма да можеш за нищо да разчиташ на семейството. А и собственият ти баща ще ти каже, че не можеш да заминеш.

Масивната челюст на момчето се втвърди като скала и мускулите му изпъкнаха. В очите му изведнъж проблесна гняв.

— Е, тогава, Майко, щом не разбираш, казвам ти, че утре заминавам, въпреки всички вас.

Накърнената гордост пропъди недоверието от лицето ѝ, после и тя премина, оставяйки само болка. Жената се сви от объркващата обида. А Хенри, когато видя какво бяха направили думите му, бързо отиде при нея.

— Извинявай, Майко, извинявай много, но защо не можеш да ме пуснеш, както татко? Не искам да ти причинявам болка, но трябва да замина. Не разбираш ли?

Той я прегърна, но тя не го погледна. Очите ѝ безизразно се взираха напред. Беше толкова сигурна, че е права. През целия си живот беше нападала, сплашвала и хокала семейството и всички знаеха, че тиранията ѝ е изблик на любовта ѝ. Но ето че един от тях, и то момчето, използва нейния тон и ѝ нанесе жестока рана, която никога не можеше да бъде излекувана напълно.

— Говори ли с Мерлин? Какво ти каза той? — попита Робърт от огнището.

Умът на Хенри прескочи бързо към Елизабет.

— Говори ми за неща, на които не вярвам.

— Е, беше просто още една възможност — промърмори Робърт.
— Ти силно засегна майка си, момче — продължи той. — Никога не

съм я виждал толкова мълчалива.

След това Робърт се изправи и гласът му стана твърд.

— Ето ти пет фунта, сине. Това е съвсем недостатъчно. Мисля, че бих могъл да ти дам още малко, но и то едва ли би помогнало. Ето и писмо, в което те препоръчвам на брат си, сър Едуард. Той замина преди убийството на краля и по някаква причина, може би защото беше кротък, старият Кромвел му позволи да остане. Ако е в Ямайка, когато пристигнеш, дай му писмото, но той е студен, особен човек, който се гордее с богатите си познати и може би малко ще се подразни от бедния роднина. Ето защо не знам дали ще излезе нещо от писмото. Той няма да те хареса, освен ако се постараяш да не виждаш нищо смешно в човека, който прилича на мен, но крачи със сребърна сабя и пера на главата. Веднъж аз се засмях и оттогава той не ме чувства като брат. Все пак запази писмото, то може да ти помогне пред други хора, ако не пред чичо ти.

Погледна жена си, която седеше свита на кълбо в сянката.

— Няма ли да вечеряме, Майко?

Тя не даде знак, че го е чула и Робърт сам сипа от гърнето и донесе храната на масата.

Мъчително е да загубиш син, за който си живяла през цялото време. Тя някак си го беше представяла винаги до себе си — малко момче и винаги до нея. Помъчи се да мисли за идващите дни без Хенри, но мисълта ѝ се разби в голата стена на оскъдната представа. Опита се да го изкара неблагодарен, затова че бяга от нея, спомни си жестокия удар, който ѝ беше нанесъл, но умът ѝ отново отскочи назад. Хенри винаги е бил нейното малко момче и естествено не можеше да бъде нито подъл, нито коварен. Когато всичките тези приказки се забравят и болката премине, той пак ще бъде до нея и приятно ще ѝ се пречка в краката.

Умът ѝ, винаги трезво преценяващ действителността, въображението ѝ, заето само със сегашното състояние на нещата, с нежност се върнаха към бебето, което беше пълзяло, падало и се беше учило да говори. Тя въобще забрави, че той се канеше да заминава — толкова дълбоко се беше потопила в мислите за сребърното минало.

Кръстиха го в дълга бяла риза. Водата от кръщавката се събра в голяма капка и се изтърколи по топчестото му носле и тя, в стремежа си към спретнатост, я избърса с кърпичка, а после се чудеше дали не

трябва отново да бъде кръстен. Свещеникът се потеше и се давеше с думите си. Беше дошъл отскоро в енорията, пък и беше тукашно момче. Наистина прекалено млад беше, мислеше тя, за да му се повери такава важна работа. Сигурно кръщението нямаше да хване. Я нямаше да спази реда на думите, я нещо друго. Пък и Робърт пак беше объркал копчетата на жилетката си. Никога не можеше да се оправи с тях, Господ да го поживи. Изглеждаше изкривен и тя трябваше да отиде и да му каже за жилетката, преди да го видят в църквата. Такива дребни неща без съмнение караха хората да говорят. Но можеше ли да има вяра на този глупав, млад свещеник, че ще опази бебето да не падне, докато тя не е там?

Привършиха вечерята и старата Гуенлиана стана от масата и с мъка се запъти към стола си пред огъня. Тихичко се връщаше към своето дружелюбно бъдеще.

— Кога тръгваш? — попита Роберт.

— Ами, мисля, към седем, татко — опита се да изрече с непринуден глас Хенри.

Престарялата жена прекрати пътешествието си и рязко го изгледа.

— Къде заминава Хенри?

— Е, не знаеш ли? Хенри ни напуска сутринта. Тръгва за Уест Индия.

— И няма да се връща ли? — тревожно попита тя.

— Поне за известно време. Има много път до там.

— Но аз тогава трябва да му разкрия бъдещето, ето какво трябва да направя — да му го разкрия като белите страници на разтворена книга! — възкликна тя в приятна възбуда. — Трябва да му предскажа бъдещето и всичко, което му предстои, дай да те видя, момче.

Хенри се приближи до нея и седна в краката ѝ, докато тя говореше. В древния кумрийски език наистина има нещо обаятелно. Той е създаден за пророчества.

— Разбира се — каза Гуенлиана, — ако знаех по-рано, щях да намеря плешка от прясно заклана овца. Това е древно средство и по-добре се възприема от хората, отколкото едно неподготвено предсказание. А тъй като съм остаряла, схваната и саката, не мога да ходя и да се срещам с призраците, които бродят по пътя. Не можеш да се справяш добре, ако не си така подвижна, че да вървиш сред

странстващите мъртъвци и да слушаш мислите им. Но ще опиша живота ти от край до край, чедо, и ще ти покажа най-доброто бъдеще, за което някога съм си помисляла.

Тя се облегна назад и затвори очи, но ако човек се вгледаше по-отблизо, щеше да види блясъка им под клепачите, откъдето надничаха към застиналото лице на момчето. Дълго остана в транс и старият ѝ мозък сякаш разресваше сплъстената коса на времето, за да я превърне в подредено бъдеще, готово да бъде предсказано. Най-последно проговори с нисък, дрезгав, напевен глас, който пазеше за страховити неща:

— Това е историята на Абред, когато водата и земята бяха в схватка. От сблъсъка се роди малък, борещ се живот, за да изпълзи през кръговете към Гуинфид^[1], сияйната Чистота. В тази първа лутаща се плът е записана историята на пътешествието на света през Празнотата. А ти — често Ануин^[2] е впивал зъбатата си паст, за да улови капчицата живот, която носиш, — ти си прокарал пътя си край неговия капан. Живееш хиляди векове, след като земята и слънцето са се борили за твоето зараждане, и ще носиш хиляди вечности в капката живот, която ти е дадена, и само ти ще я предпазиш от Ануин, Хаоса.

Тя винаги започваше предсказанията си по този начин. На това я беше научил един странстващ бард, той го знаеше от друг така се беше предавало от бард на бард, още от времето на благородните друиди. Гуенлиана спря, за да стигнат думите ѝ до момчето, после продължи:

— Това е историята на твоето сегашно странстване. Ти ще се издигнеш в Светите дела и ще проповядваш Божието слово.

Спотаените ѝ очи видяха, че по лицето на момчето се изписа разочарование и тя извика:

— Но, чакай! Отидох твърде далеч. Ще има битки, ще се лее кръв и сабята ще бъде твоята първа невеста. — Лицето на Хенри грейна от щастие. — Прошепването на името ти ще бъде команда за сбор на войниците по света. Ще нападаш градовете на неверника и ще му отнемаш плячката. Страхът ще върви пред теб като писък на орел над щитовете на воините.

Сега тя знаеше, че предсказанието ѝ е сполучило, но побърза да направи разказа си още по-величав:

— Управлението на острови и континенти ще бъде твое и ти ще им донесеш справедливост и мир. И накрая, когато си заобиколен с почит и слава, ще се ожениш за благородна девица от аристократично

потекло, момиче от добро и богато семейство — завърши тя. Очите ѝ се отвориха и тя се огледа, очаквайки одобрение. — Щеше да е по-добре, ако бях намерила овча плешка — каза тя със съжаление, — или ако можех от време на време да бродя по пътя, но възрастта ти ограбва дребните радости и ти оставя равнодушно, безмълвно очакване.

— Но, Майко, ти направи добро предсказание — каза Татко Робърт, — най-доброто, което съм чувал от теб. Мисля, че стигаш до върха на свръхестествената си сила. Ти разсея страха ми и ме успокои за заминаването на Хенри. Сега се гордея от това, което момчето ми ще стане. Само дано не трябва да убива хора.

— Е, щом мислиш, че е добро... — каза щастливо Гуенлиана. — Действително ми се стори, че тази нощ въздухът е благосклонен, а очите ми — прояснени. И все пак ми се щеше да имам овча плешка — тя затвори доволно очи и продължи да дреме.

---

[1] В келтската митология богът, който отвежда душите на мъртвите в отвъдния свят. — Б.пр. ↑

[2] Богът на отвъдния свят, според келтската митология. — Б.пр. ↑

VI

Цяла нощ Татко Робърт се въртя неспокойно в леглото, жена му лежеше неподвижна до него. Накрая, когато тъмнината в прозореца се променяше в сребърно сиво, тя тихо стана.

— Какво има? Не спиш ли, Майко? Къде отиваш?

— Отивам при Хенри. Трябва да говоря с него. Може би ще ме послуша.

Минута след като излезе, тя се върна и сложи ръка на рамото на Робърт.

— Хенри е заминал — каза тя и тялото ѝ леко се скова.

— Заминал? Как е могъл да го направи! Ето първата му проява на малодушие, Майко. Страхувал се е да ни каже довиждане. Мъчно ми е за този страх, защото потвърждава болката му. Не би понесъл това негово чувство да бъде изразено с думи. Ех, Майко! — беше уплашен от мълчанието и студенината ѝ. — Ще се върне при нас, Майко, не след дълго; може би когато набоде пролетната трева. Със сигурност ще се върне при нас. Кълна се! Не ти ли се вярва? Заминал е само за седмица, за няколко дни. О, повярвай ми! Годиците наистина отлетяха и сега ние сме такива, каквито бяхме някога — помниш ли? — само че по-близо, по-близо до случките от онова време. Богати сме с всичките малки картини от миналото и с нещата, с които той си играеше. Те никога няма да ни напуснат, докато сме живи.

Тя не плачеше, не помръдна, сякаш не дишаше.

— О, жено моя, Елизабет, кажи, че ще повярваш в завръщането му, скоро, много скоро, преди да си усетила липсата му — диво изкрещя той. — Недей да лежиш там безмълвна и унила. Той ще бъде тук, когато дойде пролетта. Трябва да вярваш, скъпа, скъпа моя!

Много леко погали застиналото ѝ лице с големите си нежни пръсти.

VII

Той се беше прокраднал въвн от къщата ведно с лъжливата зора и забързано закрачи по пътя към Кардиф. В сърцето му имаше нещо страшно и ледено. Чудеше се дали въобще иска да замине. Страхът мислено му беше подсказал, че ако остане, за да се сбогува, няма да може да напусне каменната къща и да замине, дори и за Уест Индия.

Небето посивяваше, когато мина край пасищата, където беше лудял, и край каменоломната с пещерата, в която с приятелите си беше участвал в очарователната игра „Разбойници“ — сам той посрещаният с бурно одобрение неуморим шегобиец Туим Шун Кати.

Планините се очертаваха рязко пред него като картонени фигури със сребърни корони. Слаб утринен вятър духаше надолу по склоновете, свеж и ароматен, с богатия мирис на влажна земя и листа. Конете му цвилеха пронизително, когато минаваше край тях, след това се приближаваха и нежно го докосваха с меките си ноздри; ята птици, които кълвяха закъснелите нощни твари в полумрака, се вдигаха, протестирайки уплашено при неговото появяване.

До изгрев-слънце беше извървял още няколко мили. Когато жълтото кълбо се плъзна иззад върховете и оцвети оръфаните облаци над планините, Хенри спусна дебела завеса пред миналото. Болката и самотата, вървели заедно с него в тъмнината, бяха изтласкани назад и изоставени. Напред беше Кардиф. Той отиваше на ново място, което никога не беше виждал, а под утринния хоризонт, смътна и прекрасна, сякаш блестеше зелената корона на Уест Индия.

Премина през села, чиито имена му бяха непознати — приветливи малки гроздове от груби колиби, а хората се вираха в него като в странник. На младия Хенри това му се струваше забавно. Той винаги се беше вирил в странниците и беше сънувал местата, към които се бяха запътили, и чудесната тайнственост, тласкаща ги напред. Името Странник ги правеше величествени същества с важни намерения. Сега самият той беше странник, привличащ мислите и погледите с известна почит. Искаше да извика „Отивам в Уест Индия“, за да накара унилите им очи да се разширят и да събудят в тях

уважение. Глупави, безхарактерни същества, мислеше той, без мечти и воля да напуснат своите влажни, мрачни колиби.

Местността се промени. Той излизаше от планините в просторна, безкрайна шир от равнини, осеяни с малки хълмове. Видя големи дупки, сякаш копани от огромни плъхове, от които излизаха мръсни, черни мъже с чували въглища на гърба. Миньорите изпразваха чувалите на купчини върху земята и отново влизаха в дупките. Хенри забеляза, че те вървяха приведени, сякаш тежките чували продължаваха да ги натискат надолу.

Дойде пладне, след това дългият, ясен следобед. Във въздуха се носеше непознат аромат — свежият, подкупващ полъх на морето. Искаше му се да се затича към него като жаден кон. В късния следобед армия черни облаци се повлече по небето. Изскочи вятър със сняг в дъха си и тревите се поклониха пред него.

Той продължаваше да върви в надигащата се буря, заредена със суграшица, която злобно бодеше лицето му, а студът го пронизваше. Тук-там, от двете страни на пътя се виждаха къщи, но Хенри не би потърсил подслон и храна в нито една от тях. Не знаеше обичаите по тези места, нито цените, а и неговите пет лири трябваше да останат непокътнати, докато стигнеше в Кардиф.

Накрая, с посинели ръце и ожулено от вилнеещата суграшица лице, той пропълзя в един самотен каменен хамбар, пълен със сено от лятото. Там беше топло и тихо след писъка на вятъра в ушите му. Сеното ухаеше сладко от изсъхналия мед в стъблата. Хенри се зарови в мекото легло и заспа.

Когато се събуди, беше тъмно. В просъница си спомни къде е и мислите, които беше отпъждал през деня, внезапно го връхлетяха с кресливи, пронизващи гласове.

„Ти си глупак — каза един глас. — Спомни си голямата стая с копията и яркия огън! Къде са те сега? О, ти никога вече няма да ги видиш. Те са изчезнали като нещата от сънищата, а ти дори не знаеш къде отиват сънищата. Ти си глупак!“

„Не, не, чуй мен! Мисли за мен! Защо не почака Елизабет? Страхуваше ли се? Да, ти се страхуваше. Това момче е страхливец,

братя. Той се страхува от едно малко момиче с жълта коса, дъщеря на арендатор.“

Тъжен, бавен глас се намеси: „Помисли за майка си, Хенри. Тя седеше изправена и безмълвна, когато за последен път я видя. И не отиде при нея. Само погледна от вратата, когато излизаше. Навярно е умряла на стола с болка в очите. Откъде можеш да знаеш? Ами Робърт, собственият ти баща — помисли за него — самотен, тъжен и отчаян. Това е твое дело, Хенри. Искаше да отидеш в Уест Индия и не помисли за никой друг.“

„А какво знаеш за бъдещето? — попита тънък, боязлив глас. — Ще бъде студено и може би ще замръзнеш. Или някой чужденец може да те убие заради парите ти, колкото и малко да са. Случвали са се такива неща. Винаги е имало кой да се грижи за теб и за удобствата ти. О, ще гладуваш! Ще замръзнеш! Ще умреш! Сигурен съм!“

След това шумовете от хамбара се смесиха с гласовете на неговите мъчители. Бурята беше преминала, но лек ветрец стенеше в ъглите със смътна, призрачна печал. От време на време той преминаваше в слабо, унило ридание. Сеното засушна, сякаш всяка сламка се сгърчи и се опита тайно да пропълзи. В тъмното прелитаха прилепи и ядно скърцаха с малките си зъби, а мишките цвъртяха ужасно. Прилепите и мишките като че ли го гледаха в мрака с малки, зли очи.

Беше се чувствал самотен и преди, но никога не беше усещал такава пълна самота — сред нови неща, на място, което не познаваше. Ужасът растеше, набъбваше в гърдите му. Времето се беше превърнало в безделничещ червей, който пропълзяваше малко напред, спираше, завърташе сляпата си глава и отново започваше да пълзи. Докато лежеше, треперещ от страх, му се струваше, че часовете преминават над него като бавни, плуващи облаци. Накрая в хамбара долетя кукумявка и закръжи над него със застрашителен крясък. Опънатите нерви на момчето не издържаха и, хлипайки, то хукна от хамбара надолу по пътя за Кардиф.

ЧАСТ ВТОРА

Повече от век Британия с раздражение наблюдаваше как Испания и Португалия с благословията на Папата си поделяха Новия свят и пазеха собствеността си от натрапници. За Англия, пленена от океана, това беше мъчително. Но най-накрая Дрейк премахна бариерата и заплава в забранените води в малката си „Златна кошута“. Големите червени кораби на Испания възприеха Дрейк като малък жилещ комар, нещо досадно, което трябваше да бъде убито заради бръмченето; но когато комарът изтърбуши плаващите им крепости, опожари няколко града и заложи капан за свещения керван, превозващ съкровища през провлака^[1], те бяха принудени да променят схващанията си. Комарът се превърна в стършел, скорпион, пепелянка, дракон. Нареккоха го Ел Драке и в Новия свят се роди страхът от англичаните.

Когато Армадата беше разгромена от англичаните и от гневното море, Испания изпадна в ужас от новата сила, която се излъчваше от такъв малък остров. Тъжно беше да си помислиш за тези ярки, резбовани кораби, лежащи на дъното или разбити на парчета на ирландския бряг.

Британия протегна ръка към Карибите; няколко острова попаднаха под нейна власт — Ямайка, Барбадос. Сега стоките от острова можеха да се продават в колониите. Престижът на една малка страна нарастваше, ако имаше колонии и те бяха гъсто населени; и Англия започна да заселва новите си владения.

По-малки синове, прахосници, покварени благородници отплуваха за Уест Индия. Това беше удобен начин да се отървеш от опасния човек. Кралят трябваше само да му отпусне земя в Уест Индия и да изрази желанието си той да живее във владението си и да обработва богатата почва за доброто на английската корона.

Корабите, пътуващи за островите, бяха претъпкани със заселници: комарджии, мошеници, сводници, протестанти, католици — всички искаха да притежават земя, но никой не искаше да я

обработка. Корабите с роби от Португалия и Нидерландия не смогваха да превозват достатъчно бързо черната плът от Африка, за да задоволяват нарастващите нужди на онези, които настойчиво искаха работници.

После бяха събрани углавни престъпници от затворите и скитници от улиците на Лондон; просяци, които цял ден стояха пред църковните порти; хора, заподозрени в магьосничество, предателство, корупция или католицизъм, и всички те бяха изпратени да обработват плантациите по силата на специални договори. Планът беше блестящ — необходимата работна ръка беше доставена, Кралството получаваше пари за ненужните никому тела на онези, които в миналото хранеше, обличаше и бесеше. А от плана можеше да се извлече и още. Свитъци с договори, подписани от Кралството, с празно място за името, бяха продавани на някои капитани на кораби. Инструктираха ги да действат, изцяло по лична преценка по отношение на имената, които попълваха.

Плантиции с кафе, портокали, тръстика и какао растяха и се разпростираха по островите. Имаше, разбира се, известно неудобство, когато изтичаше срокът на договора. Но бедните квартали на Лондон достатъчно бързо развъждаха нови роби (Господ си знае работата!) и кралят никога не оставаше без солиден запас от врагове.

Англия се превръщаше в морска сила с губернатори, дворци и чиновници в Новия свят и все повече и повече кораби с фабрични стоки потегляха от Ливърпул и Бристъл.

---

[1] Панамският провлак. — Б.пр. ↑

I

На разсъмване Хенри стигна покрайнините на Кардиф — всичкият му страх беше изчезнал и в него разцъфваше ново чудо. Този град от къщи, ред до ред, коя от коя по-различни, разгърнати в калта като безкрайна армия, изглеждаше невероятно. Никога не бе си представял такива размери, когато хората говореха за градовете.

Дюкяните вдигаха кепенците си, излагайки на показ стоките, и Хенри гледаше с широко отворени очи всеки, край който минаваше. Вървеше надолу по дълга улица и най-сетне стигна до доковете с полетата от мачти като изкласила пшеница и със сенките и паяжините от кафяви платна и въжета в привиден, див безпорядък. На някои от корабите товареха денкове, бурета и заклани животни, други бълваха от заоблените си търбуси стоки в чудати чуждестранни сандъци и чували от плетена слама. На пристанището цареше възбудено оживление. Момчето почувства онзи празничен трепет, който го обземаше, когато у дома мъжете опъваха шатрите за предстоящия панаир.

От един кораб, който вдигаше котва, гръмна песен — ясни, красиви, чужди думи. Водата, плискаща по гладките корпуси, пораждаше у него болезнена радост. Чувстваше, че се е върнал отново у дома, в познато обичано място, след дни и нощи на безумно бълнуване. От потеглящия барк долиташе силна песен на множество гласове, кафявата му котва се издигна над водата, платната му паднаха от реите и уловиха утринния вятър. Баркът се отдели плавно от кея и меко се понесе по канала.

Хенри продължи до мястото, където корабите бяха наклонени за ремонт. По лъщящите им корпуси висяха водорасли и ракообразни, събирани в много океани. Чуваха се звуци от отсечено, бързо чукане и стъргане на желязо по дърво и резки команди, усилен от рупорите в рев.

Когато слънцето се издигна, Хенри почувства глад. Бавно се добра до града, за да потърси закуска — не му се искаше да напуска пристанището, дори и заради храната. Хората, които наемаха персонал

за корабите, и душешите комарджии, търсеци плячка сред моряците, излизаха от дупките си. Тук-там разрошена жена със спящи очи притичваше към къщи, сякаш се страхуваше да не я хване слънцето. Моряци в отпуск триеха подпухналите си очи и, подпрени на стените, се вглеждаха в небето и търсеха признаци, по които да отгатнат какво ще бъде времето. Хенри се чудеше какво ли са видели тези мъже в своите плавания. Отдръпна се встрани, за да направи път на каруци, натоварени със сандъци и бали за корабите, и след минута отново трябваше да отскочи, за да пропусне друга колона с презокеански стоки.

Най-после стигна до оживена кръчма. Казваше се „Грите кучета“. Животните на табелата изглеждаха като три подплашени едногърби камили. Хенри влезе и видя голяма стая, препълнена с хора. Попита един дебел човек с престилка къде може да закуси.

— Имаш ли пари? — недоверчиво попита съдържателят.

Хенри остави светлината да падне върху златната монета в ръката му и след като беше показал силата си, престилката започна да се кланя и леко да го тегли за ръката. Хенри си поръча закуската и огледа кръчмата.

В стаята имаше много хора, насядали на дългите маси или облежани на стените, мъжете дори се бяха разположили на пода. Малко момиче се провираше между тях с поднос с напитки. Някои бяха италианци от корабите на Генуа и Венеция, пристигнали с рядка дървесина и подправки, прекарани по сушата с камили от Индийския океан до Византия. Имаше французи от винарските лодки на Бордо и Кале, между тях се срещаша баски с широки лица и сини очи. От китоловните кораби от Северния океан бяха слезли шведи, датчани, финландци — мръсни мъже, които воняха на разлагаща се китова мас, а на някои от масите седяха жестокосърдечни холандци, забогатели, от превозването на черни роби от Гвинея до Бразилия. Пръснати сред тези чуждоземци, няколкото камбрийски селяни изглеждаха уплашени, притеснени и самотни. Бяха докарали прасета и овце за храна на моряците и сега лапаха бързо, за да могат да се приберат вкъщи, преди да е паднала нощта. Търсеха защита от тримата моряци в кралска униформа от бойните кораби, увлечени в разговор край вратата.

Младият Хенри се изгуби в чудната глъч на стаята. Чуваше непозната реч и виждаше непознати гледки: обиците на генуезците,

късите, подобни на ножове, саби на холандците, цвета на лицата от говеждо червено до обрुлено от вятъра кафяво. Цял ден би могъл да стои тук, без да усети, че времето минава.

Голяма мазолеста ръка го хвана за лакътя и Хенри сведе поглед към широкото, простодушно лице на ирландски моряк.

— Ще седнеш ли тук, млади момко, до един честен моряк от Корк на име Тим?

Докато говореше, той силно се притисна до съседа си и го изтласка встрани, за да направи място на пейката за момчето. По своята деликатна грубост ирландците нямаха равни на себе си. Когато сядаше, Хенри не знаеше, че морякът от Корк е видял неговата златна монета.

— Благодаря ви — каза той. — За къде ще плавате?

— А! Навсякъде, където бродят кораби — отвърна Тим. — Аз съм честен моряк от Корк, без никакъв недостатък, освен този, че никога нямам пукната пара в джоба си. И сега се чудя как ще платя за хубавата закуска, аз, който нямам пукната пара — каза той бавно и подчертано.

— Е, щом нямате пари, аз ще ви почерпя. А вие ще ми разкажете за морето и за корабите.

— Знаех си, че си джентълмен! — извика Тим. — Разбрах го веднага, щом очите ми се спряха на теб, деликатен като... Да започнем с едно малко? — и той си поръча питие, без да дочака съгласието на Хенри, а когато му го донесоха, вдигна чашата с тъмна течност пред очите си. — Ирландците го наричат „ускуибо“. Означава „жива вода“, а англичаните му викат „уиски“ — само „вода“. Виж ти! Ако водата имаше неговата изящна мекост и блясък, щях да се откажа от плаването и да почна да плувам! — изсмя се той гръмогласно и обърна чашата.

— Заминавам за Уест Индия — отбеляза Хенри, с мисълта да го върне отново към морето.

— За Уест Индия ли? Ами че и аз заминавам за там — утре сутринта. Тръгвам за Барбадос с ножове и сърпове за плантациите. Корабът е добър, от Бристъл, но капитанът е труден човек, много религиозен, от заселниците в Плимът. Бълва по теб адски огън и го нарича молитва и покаяние, но мисля, че този огън му носи радост. Ако стане неговата, доста дълго ще горим. Не мога да разбера

религията му, в нея никога не съм чул „Аве Мария“. Как може това въобще да е религия?

— Мислите ли... Мислите ли... Дали бих могъл да дойда с вас на кораба? — попита Хенри сподавено.

Клепачите паднаха върху безхитростните очи на Тим.

— Ако имаше десет лири... — каза той бавно и като видя покрусата върху лицето на момчето, добави: — Исках да кажа пет...

— Имам малко повече от четири — прекъсна го Хенри печално.

— Е, и четири ще свършат работа. Дай ми твоите четири лири и аз ще говоря с капитана. Не е лош човек, когато го опознаеш, само дето е особен и набожен. Не ме гледай така, ще дойдеш с мен. Не бих избягал с четирите лири на момчето, което ме нахрани — лицето му разцъфна в широка усмивка. — Хайде — подкани го той, — хайде да прием за твоето идване на „Бристълско момиче“. Ускуибо за мен и портвайн — за теб.

Закуската дойде и те започнаха да се хранят. След няколко залька Хенри се обади.

— Казвам се Хенри Морган. А на теб другото ти име как е?

Морякът се изсмя от сърце:

— Ако имам друго име освен Тим, то сигурно се търкаля из коловозите в Корк. Майка ми и баща ми не са изчакали да ми кажат името. А Тим си го имам, без някой да ми го е дал. Тим е нещо като свободно име, което просто можеш да си вземеш и никой няма да отвори дума за това, като листчетата, които, протестантите сектанти изхвърлят по улиците и офейкват, за да не ги намерят у тях. Можеш да вдишваш Тим както въздуха и никой няма да сложи ръка на рамото ти.

Привършиха закуската и излязоха на улицата, оживена от каруците, момчетата, предлагащи портокали, и старите амбулантни търговки. Градът предлагаше хилядите си стоки, сякаш великолепните неща от далечните, неземни кътчета на света бяха докарани от корабите и изтърсени като буци пръст на прашните сергии на Кардиф: лимони, сандъци кафе, чай и какао, ярки килими от Изтока и свръхестествени лекарства от Индия, които те карат да виждаш несъществуващи неща и да чувстваш отлитащи удоволствия. По улиците стояха бурета и глинени делви с вино от бреговете на Лоара и планинските склонове на Перу.

Стигнаха отново до пристанището и красивите кораби. Мирисът на катран и опалени от слънцето кълчища и свежестта на морето ги облъхваха откъм водата. Най-после към края на редицата Хенри видя голям черен кораб, на чийто нос със златни букви беше написано „Бристълско момиче“. Градът и всичките еднообразни, стари кораби изглеждаха грозни и жалки до тази прелест на морето. Източените извивки и чувствената му увереност действаша ободряващо и те караха да затаяваш дъх от удоволствие. Нови бели платна бяха прилепнали до рейките като дълги, нежни пашкули, а по палубите биеше на очи прясната жълта боя. Беше се излегнал и бавно се поклащаше от лекото вълнение, неспокоен и нетърпелив да полети към всяка земя, която фантазията можеше да роди — черна кралица от Шеба сред безличните кафяви морски съдове в пристанището.

— О, това е величествен кораб, чудесен кораб! — извика очарован Хенри.

Тим беше горд.

— Само да дойдеш на борда и да видиш такелажа — всичко е ново. Ще говоря с капитана за тебе.

Хенри остана в средната част на кораба, а едрият моряк тръгна назад към кърмата и свали шапка пред един мършав, подобен на скелет мъж в износена униформа.

— Доведох едно момче — каза той, но Хенри не можеше да го чуе, — момче, чието сърце е в Уест Индия, и си мисля, сър, дали не бихте искали да го вземете.

Изпосталелият капитан го погледна навъсено.

— Дали е силно момче, от което ще има някаква полза на Островите, боцман? Защото много от тях измират още първия месец и при следващото пътуване ще си имаме неприятности.

— Той е тук, зад мен, сър. Можете сам да го видите ей там — много добре сложен и здрав.

Изпосталелият капитан оценяваше Хенри, плъзгайки поглед от яките крака към широките гърди, и одобрението му нарастваше.

— Да, силно момче. Добра работа си свършил, Тим. Ще ти дам бакшиш, а когато излезем в открито море, ще получиш и допълнителна дажба ром. Запознат ли е с условията?

— Няма представа.

— Нищо не му казвай, тогава. Сложи го в камбуза. Нека мисли, че отработва пътуването си. Не е нужно да се крещи и да се безпокоят вахтените, които не са на смяна. Нека сам разбере, когато се озове там — капитанът се усмихна и се отдалечи от Тим.

— Можеш да дойдеш с нас на кораба — извика морякът и Хенри не можа да се помръдне от радост. Но — продължи сериозно Тим, — четирите лири не са достатъчни за пътуването. Ще трябва да работиш по малко в камбуза, докато пътуваме.

— Готов съм на всичко. Ще правя каквото ми кажете, стига само да дойда с вас.

— Хайде тогава да слезем на брега и да вдигнем тост за добро и волно пътуване — ускуибо за мен, а за теб същото великолепно вино.

Седяха в прашно дюкянче, покрай чиито стени бяха наредени бутилки с всевъзможни форми и размери — от малки тумбести шишета до огромни дамаджани. След малко запяха, като тактуваха, пляскайки с ръце и глупаво усмихвайки се един на друг. Накрая топлият портвайн изпълни момчето със сладостна тъга. Хенри почувства, че в очите му напират сълзи и му беше приятно. Така щеше да покаже на Тим, че и той си има своите болки, че не е просто едно празноглаво момче, което жадува да замине за Уест Индия. Щеше да разкрие на Тим тайните си.

— Знаете ли, Тим — започна той, — оставих едно момиче, чието име е Елизабет. Косата ѝ е златна, златна като утрото. В нощта, преди да тръгна, я повиках и тя дойде при мен в тъмнината. Мракът беше студен и ни обгръщаше като шатра. Тя плака и ме моли да остана, дори когато ѝ казах за чудесните неща, за украшенията и за коприните, които щях скоро да ѝ донеса. Беше неутешима и сега ми е тъжно да си мисля за нея как плаче, задето съм заминал.

Очите му се наляха със сълзи.

— Зная — тихо каза Тим. — Зная, че е тъжно да оставиш момиче и да се втурнеш към морето. Нали съм срещал стотици такива мъже! Изпий още една чаша, момче. Нищо не може да направи по-голямо добро на жените от виното — нито сладкишите на Франция, нито мъжът, който го пие. Виното превръща всяка жена в красавица. Ах, ако грозните жени оставяха малък купел с вино на вратите къщите си, както се слага светена вода в църквите, в града щеше да има повече сватби. Мъжът никога не би разбрал, че им липсва хубост. Тъй че

пийни още една чашка от това великолепно вино, тъжно момче, защото може би си оставил принцеса.

II

Тръгваха за Уест Индия — красивата, далечна Уест Индия, където живееха мечтите на момчето. Голямото утринно слънце се бореше със сивата мъгла, а на палубата моряците се рояха като сърдити обитатели на развален кошер. Чуваха се отсечени заповеди и те се катереха нагоре по вантите, за да издигнат рейките. Мъжете въртяха и шпилът пееше, докато котвите се издигаха от водата и прилепваха към корпуса като кафяви нощни пеперуди, от които капеше вода.

Напред към Уест Индия — белите платна знаеха, издуха се нежно, като коприна, и се изпълниха с въздух; черният кораб знаеше и гордо се понесе по бягащите вълни на лекия, свеж утринен вятър. „Бристълско момиче“ внимателно си проправяше път сред корабите и поемаше надолу по дългия канал.

Мъглата бавно изчезваше в небето. Брегът на Камбрия посиняваше и избледняваше, докато съвсем изчезна в безкрайния хоризонт като налудничаво видение в пустинята. Черните планини се превърнаха в облак, а после в белезникав пушек и Камбрия изчезна, сякаш никога не беше съществувала.

Отминаха Порлък ляво на борд, сетне Илфракъм и още много неясни селца, напъхани в гънките на Девън. Вятърът беше благоприятен и ги пренесе покрай Стратън и Камълфорд. Корнуол се плъзгаше покрай тях, левга след левга, след това Лендс Енд, заострената брадичка на Британия, и когато завиха на юг, зимата най-после настъпи.

Морето бушуваше и ръмжеше, докато корабът тичаше пред виещите кучета на вятъра като силен, самоуверен елен тичаше смело под долните и триъгълните платна. Вятърът духаше от обиталището на зимата от север и „Бристълско момиче“ му се присмиваше в лицето от югозапад. Беше студено, замръзващите ванти дрънчаха като струни на арфа, подръпвани от побъркан великан, а рейките изплакваха със стон жалбата си на устремените платна.

Четири бурни дни упоритата хала ги гони навътре в морето, а корабът се бореше с радост. Моряците се събираха на бака, за да се хвалят с неговата бързина и здравина. През това време Хенри ликуваше като млад бог. Яростта на вятъра беше негова ярост. Стоеше на палубата, облегнат на някоя мачта, с лице, изложено на вятъра, прорязвайки го с брадичката си така, както носът на кораба пореше водата и гърдите му се изпълваха до пръсване с пеещо ликуване — радостта му беше като болка. Студът изтриваше лещите на очите му и той виждаше по-ясно разлятата шир, която се простираше околворъст. Старото желание се изместваше от ново, защото ветровете донесоха копнеж за бързи криле, с които да лети из необятното небе. Корабът беше за него клатушкащ се, треперещ затвор, а той искаше да излети напред и нагоре, да бъде божество и да плува над бурята, а не под нея. Едно желание пораждаше друго, обхвана го опиянението на ветровете и поведе бляновете му напред. Молеше се за могъщество, а стихииите вливаха в мишците му нови сили.

После, така бързо, както бяха връхлетели, дяволските слуги на годината се прибраха и оставиха ясно, чисто небе. Корабът се носеше с опънати платна пред вечния пасат — свеж, благоприятен вятър, идващ от небето, издишван от Бога на мореплаването към високите платноходи. Напрежението изчезна, моряците играеха на палубата като буйни, здрави деца — защото в пасата има младо щастие.

Дойде неделя, ден на потискащ страх и мрачно предчувствие на борда на „Бристълско момиче“. Хенри свърши работата си в кухнята и излезе на палубата. Възрастен моряк седеше на отвора на люка и плетеше дълго въже. Докато работеше, всеки от пръстите му сякаш проявяваше пъргав разум, защото господарят им не поглеждаше към тях. Вместо да следят ръцете му, неговите малки сини очи се взираха отвъд края на нещата, както правят всички моряци.

— Искаш да узнаеш тайната на нишките ли? — попита той, без да откъсне втренчения си поглед от хоризонта. — Трябва просто да наблюдаваш. Правя го толкова отдавна, че старият ми мозък е забравил как става, помнят само пръстите ми. Ако се замисля, се обърквам. Ще станеш ли някой ден моряк и ще се качиш ли на мачтите?

— Е, бих искал, ако се науча какво да правя.

— Не е толкова трудно. Първо трябва да се научиш да понасяш неща, за които хората на сушата не са и чували. Това е първото. Много

е мъчително, но започнеш ли веднъж, може би никога няма да се откажеш. От десетки години се опитвам да изкарам стария си корпус на брега и да го закотвя пред някой огън. Искам да помисля известно време и да умра. Но всеки път усещам, че краката ми сами ме отвеждат на някой кораб.

Прекъсна го злият звън на корабната камбана.

— Да вървим — каза той, — капитанът ще ни разкаже нещо ново.

Капитанът с кокалестото лице стоеше пред екипажа, въоръжен със своя Господ. Мъжете го гледаха боязливо, така както малките птици се взират в приближаваща се змия, защото вярата беше в очите му и гневни думи се отронваха от тънките му устни.

— Господ току-що прояви правото си на разрушителна мощ — изкрещя той: — Показа ви силата на малкия си пръст и ви даде да разберете, че трябва да се разкаете, преди да отидете с писъци в адския огън. Чуйте името на Отца в страшния вятър и се разкайте за блудствата и за богохулствата! О, той ще ви накаже дори заради порочните мисли в главите ви. В морето има премъдрост, която ще стисне гърлата ви като смразяваща ръка и ще ви задуши от ужас. Но сега, след като бурята отмина, вие я забравихте. Вие сте щастливи и разкаянието не е във вас. Нека това да ви бъде за урок от Отца. Разкайте се! Разкайте се или гневът ще ви унищожи.

Той лудо размаха ръце и заговори за нещастните самотни мъртъвци, които страдат и горят заради скъпо струващите човешки прегрешения. Накрая отпрати ужасените мъже.

— Не е така — разпалено каза старият моряк на Хенри. — Не вярвай на побърканите му приказки. Който и да направи бурята — Господ или дяволът — я направи за себе си и тя му донесе радост. Съществува, което може да накара бурята да профучи така, не би се занимавало с една треска, плаваща в необятното. Сигурен съм, че аз не бих го направил, ако бях този бог или този дявол.

Боцман Тим беше чул последните думи на моряка и хвана покровителствено Хенри за рамото.

— Така е — каза той, — но никога не бива да стига до капитана, че говориш такива неща, а дори и че ги слушаш, защото той ще ти покаже силата на Господ с края на въжетото. Той и неговият Господ са

сурова двойка, и момчето, което мие съдове, не трябва да си има работа с нея.

Пасатът духаше непрестанно. Когато привършеше с миенето и беленето, Хенри разговаряше с мъжете, докато пипаше въжетата и се катереше по мачтите, за да научи имената и действието на корабните съоръжения. Моряците намираха, че е тихо, вежливо момче, което ги гледаше така, сякаш приказките им бяха голям подарък за него, а те самите — мъдри хора, достатъчно любезни, за да му ги поднасят. Те го учеха каквото можеха, защото момчето явно беше родено за моряк. Той научи кратките и дългите песни, които моряците пееха, когато сменяха посоката — едните бързи и неспокойни, а другите бавни и провлечени. Той пееше с тях песните за смърт и бунт, и кръв в морето. От устните му излизаха странните моряшки ругатни — цинични, богохулни, отвратителни изрази, пречистени от липсата на смисъл в неговата уста.

А през нощта лежеше тихо, докато мъжете разговаряха за чудеса, видени и измислени, за змии, дълги цяла миля, които се увиват около корабите, смачкват ги и после ги поглъщат, за костенурки, толкова огромни, че върху гърбовете им има дървета, потоци и цели села, които потъват веднъж на петстотин години. Под люлеещите се лампи те разказваха как финландците могат, подсвирвайки, да предизвикат ужасна буря за отмъщение; как морски плъхове доплуват до корабите и прояждат дупки в дъсчената обшивка, докато корабът потъне. Говореха, треперейки от ужас, как човек, съзрял страшния слузест кракен^[1], може никога повече да не види сушата; заради проклятието, тегнещо върху него. В думите им имаше водни смерчове и мучащи крави, които кърмят телетата си като земните; кораби призраци, пътуващи безспирно в океана, търсеци изгубени пристанища, с моряци като избелели скелети. Затаил дъх, Хенри ненаситно търсеше думите им.

В една такава нощ Тим се протегна и каза:

— Не зная нищо за вашите огромни змии, нито пък, да пази Господ, съм виждал кракен, но, ако ме слушате, ще ви разкажа една история. Това се случи, когато бях момче като ей това тук и плавах на свободен кораб, който кръстосваше тайно в океана и от време на време прибираще по нещо — било неколцина черни роби, било златен пръстен от испански екипаж, на който оказвахме помощ — каквото паднеше. Сами избрахме капитана си, той беше без никакви

документи, а на капитанския мостик държахме различни флагове. Когато съзирахме с далекогледа боен кораб, веднага бягахме. Е, във всеки случай, казвам ви, една сутрин от десния борд видяхме малък барк, намокрихме платната, за да го настигнем и успяхме. Беше испански и твърде малък, за да носи нещо друго, освен сол и нещавени кожи. Но когато изпразнихме кабината, намерихме висока, стройна жена с черна коса, голямо бяло чело и най-тънките пръсти, които някога съм виждал. Нея я взехме на борда, а другото оставихме. Капитанът искаше да я отведем на кварталдека^[2], за да бъде близо до него, но боцманът излезе напред и каза:

„Ние сме свободен екипаж и ние сме те избрали за капитан. Ние също искаме жената и ако не я получим, след минута ще има бунт.“ Капитанът ги гледаше навъсено, но и те го гледаха навъсено, така че той вдигна рамене и се изсмя — смехът му беше злобен.

— Как ще решите чия да бъде? — попита той, като мислеше, че за жената ще има голяма борба. Но боцманът извади няколко зара от джоба си и ги хвърли на палубата.

„Ще използваме тях!“ След миг всички мъже бяха на колене и протягаха ръце към заровете. Изгледах продължително жената, която стоеше самотна, и си казах: „Това е сурова жена и сигурно ще постъпи жестоко, за да нарани мъжа, когото ненавижда. Не, момче, по-добре е да не участваш в играта.“

Но точно в този момент тъмнокосата жена изтича до парапета, взе едно гюлле от стойката и, стискайки го в прегръдките си, скочи зад борда. Това беше всичко! Втурнахме се към парапета и погледнахме надолу — виждаха се само няколко мехурчета.

Две нощи по-късно вахтеният дотърча на бака^[3], косата му беше настръхнала от ужас. „Нещо бяло плува зад нас — каза той, — прилича на жената, която скочи зад борда.“

Всички, разбира са, хукнахме и погледнахме през парапета на гакаборда^[4]. Аз не видях нищо, но другите казаха, че забелязали нещо с дълги бели ръце, протегнати към кърмата; не плувало, а просто се влачело, сякаш корабът е магнит, а то — парче желязо.

Можете да се досетите, че през нощта спяхме малко. Онези, които все пак задрямваха, викаха и стенеха на сън — излишно е да ви казвам какво означава това.

На следващата нощ боцманът се качи горе от трюма — пицеше като луд, а косата му беше посивяла. Хванахме го, започнахме да го успокояваме и накрая той успя да прошепне: „Видях го! О, Господи! Видях го! Две дълги, бели, меки ръце с тънки пръсти — показаха се през стената и започнаха да дерат дъските, сякаш са хартия. О, Господи! Спаси ме!“

Усетихме как корабът се наклони и започна да потъва.

Трима от нас доплуваха до брега върху резервна мачта, а двама от тях полудяха, бедните души — подивяха като котки. Така и не разбрах дали още някой се е спасил — мисля, че не. Ето какво съм видял с очите си, което прилича на вашите преживявания. Говорят, че в ясни нощи в Индийския океан се виждат призраци на индуси, които преследват мъртвия Да Гама в небето. Да се убиват индуси е опасно — винаги те чака смърт.

От първия ден готвачът се беше заел да обучава младия Хенри. Мъжът като че ли умираше от желание да обяснява. Напътствията му бяха добре обмислени, сякаш се боеше, че всеки момент ще бъде опроверган. Беше посивял, с тъжни кафяви очи, които приличаха на кучешки. У него имаше нещо от свещеника, от скучния преподавател и от разбойника. В думите му личеше начетеност, а нечистите му навици напомняха за мрачните, мизерни улички на Лондон. Беше кротък, вежлив и лицемерен. Никой никога не му беше дал възможност да се прояви като заслужаващ доверие, защото се шушукаше, че не си струва да се опитва — щеше да се окаже, че е коварен.

Вече плуваха в топло море, духаше топъл вятър. Хенри и готвачът стояха до парапета и наблюдаваха триъгълните перки на акулите. Виждаха малки кафяви гроздове от водорасли, които се носеха покрай тях; пред върха на носа по права линия плуваха лоцмани. Веднъж готвачът посочи към кафявите птици с тънки криле, които ги следваха — те се рееха, висяха във въздуха, рязко се спускаха надолу, кръжаха, летяха безспир, без покой.

— Виж тези неспокойни птици. Те наистина са като търсеци души; някой казват, че са душите на удавени моряци, толкова грешни, че може би никога няма да намерят покой. Други се кълнат, че те снасят яйцата си в плаващи гнезда, построени на греди от загубени

кораби. Трети пък твърдят, че въобще нямали гнезда, а се раждали такива, каквито са, от белите устни на вълните и направо започвали доживотния си полет. Ах, тези неспокойни птици!

Корабът подплаши ято хвъркати, които се посипаха по върховете на вълните като лъщящи сребърни монети.

— Това са призраците на изгубени в морето съкровища — продължи готвачът, — заграбени неща, смарагди, диаманти и злато; греховете, които хората са сторили заради тях, ги преследват и ги карат да бродят из океана. Ах, ще е жалко, ако някой моряк не съчини славна история за тях.

Хенри посочи към една огромна костенурка, заспала на повърхността.

— А за костенурките разказва ли се нещо? — попита той.

— Нищо, те са само храна. Не може да се очаква човек да създава фантазии за нещата, които яде. Те са им прекалено близки и измислиците биха ги осквернили. Но същите тези твари са спасили много корабокрушенци и са били средство за натрупване на месо върху телата на онези, които в противен случай биха се превърнали в бели кости на палубата на изоставените кораби. Месото на костенурките е ароматно и вкусно. Когато буканиерите не могат да намерят диви бикове, те се запасяват с костенурки и така плават.

Докато говореха, слънцето се беше гмурнало под водата. В далечината черен облак изплезваше ослепителни езици от мънии, но, като се изключи това петно, цялото небе беше копринено синьо-черно, обсипано с рой звезди.

— Обещахте да ми разкажете за буканиерите — умолително каза Хенри, за онези, които, наричате „Свободното братство на брега“^[5]. Някога плавали ли сте с тях?

Готвачът се отмести неспокойно.

— Между Испания и Англия има мир — каза той. — Не бих нарушил кралския мир. Не, никога не съм плавал с тях, не. Но съм чувал неща, които може и да са верни. Чувал съм, че буканиерите са големи глупаци. Те вземат плячка и я пръскат в кръчмите и в бордеите на Тортуга и Гоавес, както децата изхвърлят пясъка, когато се уморят да играят. О, мисля, че са големи глупаци.

— Но никой ли не е превзел град? — попита Хенри.

— Някое и друго село е падало, но за такова дело те нямат водачи.

— А някой голям град със съкровище? — настояваше Хенри.

— Не, никога не са правили това. Те са деца, казвам ти — силни, храбри деца.

— Не може ли човек, който е обмислял и планирал внимателно, да завземе испански град?

— Не! — изсмя се готвачът. — Ти буканиер ли ще ставаш?

— Но ако човек планира внимателно?

— Е, ако въобще има буканиер, който планира, внимателно или не, това би могло да стане, но няма такива пирати. Те са малки деца, които се бият като фурии и умират много красиво, но са глупаци. Ще потопят кораб за чаша вино, когато могат да го продадат.

— Ако човек обмисли внимателно и претегли шансовете и хората, които има, би могъл...

— Да, предполагам, че би могъл.

— Имаше един на име Пиер льо Гран, който не беше глупак.

— Да, но Пиер превзе един богат кораб и се върна обратно във Франция! Той беше голям комарджия, но не и умен. Може пак да се върне на брега и да загуби всичко, дори и главата си.

— И все пак — каза Хенри с нараснала решителност, — и все пак смятам, че би могло да бъде направено, ако човек помисли малко.

След няколко дни приближиха суша. Една сутрин бледият призрак на планина се настани на ръба на хоризонта. От време на време дънери и клони плуваха покрай тях, птици от сушата връхлитаха върху кораба и си отпочиваха на платната.

Бяха пристигнали в обиталището на лятото, там, откъдето то всяка година тръгва към северните места. Денем слънцето беше ослепителен месингов цимбал, а край него небето блестеше измито и ярко; нощем големите риби плуваха около кораба, а зад тях течаха лъкатушни реки от блед огън. От форпика^[6] се сипеха милиони летящи диаманти, изхвърлени от бушуващия нос. Морето беше кръгло езеро, което спокойно се полюляваше, застлано с копринена кожа. Бавно, бавно, отминавайки назад, водата действаше като приятна хипноза на мозъка. Беше като гледане в огън — човек не вижда нищо,

и все пак с голямо усилие отмества поглед и накрая мозъкът му започва да сънува, макар че не спи.

В тропическите океани има покой, от който изчезва желанието за разбиране на каквото и да било. Крайната точка на пътуването вече не е цел, а само порив да плаваш, да плаваш извън царството на времето. Те сякаш месеци и години се носеха напред, но в екипажа нямаше нетърпение. Вършеха си работата и лежаха по палубата, всички в чудата, щастлива летаргия.

Един ден съзряха малък остров в морето с форма на купа сено, зелен като първите кълнове на ечемик. Беше плътно покрит със заплетена, буйна растителност, с лози и пълзящи растения и с няколко тъмни дървета. Хенри го видя с очи, които търсеха очарование. Отминаха този остров и още един, и още един, докато накрая в тъмнината на ранната тропическа утрин корабът пристигна в Барбадос. Котвите му цопнаха във водата и потънаха, теглейки надолу въжетата, които полетяха след тях.

На брега имаше сочно зелена джунгла, както на малките острови, по-навътре — плантации с прави редове и бели къщи с червени покриви, а още по-навътре червената земя се показваше като рани сред джунглата върху хълмовете; далеч назад рязко и сурово се издигаха планини с вид на здрави, сиви зъби.

Към тях се приближиха лодки еднодръвки, носещи разнообразни плодове и птици с привързани към тялото криле. Те идваха, за да продават и да купуват или да крадат това, което носеше кораба. Лъскави черни мъже пееха мелодични и ритмични песни, докато гребяха с веслата, а Хенри, застанал до парапета, се радваше на непознатата земя. Тя надминаваше очакванията му. Гледката извика щастливи, глупави сълзи в очите му.

Тим стоеше наблизко унил и тъжен. Накрая застана до Хенри.

— Измъчвам се, защото нараних едно добро момче, което ме почерпи на закуска — каза той. — Толкова се измъчвам, че не мога да спя.

— Но вие не сте ме наранили — извика Хенри. — Доведохте ме в Уест Индия, където толкова много исках да бъда.

— Ах! — печално въздъхна Тим. — Ако имах религия като капитана, щях да кажа: „Такава е божията воля“ и да забравя. Ако имах занаят или служба, можех да говоря за това, как трябва да се живее. Но

аз изобщо нямам религия, само една „Аве Мария“ и „Господи, помилуй“, в случай, че ни настигне буря, а колкото до службата, е, аз съм само беден моряк от Корк и се измъчвам, защото нараних момчето, което ме почерпи на закуска, мене, един непознат.

Той наблюдаваше дългото кану, което се приближи до тях, карано от шестима силни туземци. На кърмата седеше дребен, неспокоен англичанин, чието лице не беше добило загар през годините, а беше ставало все по-червено и по-червено и мъничките вени сякаш се бяха показали върху кожата му. В беззъбните очи на дребния човечец блестеше светлината на постоянна нерешителност и смут. Кануто му се удари в кораба и той бавно се качи на борда и се запъти право към капитана.

— Това е то! — извика Тим. — А ти няма да си мислиш много лошо за мен, нали, Хенри — сам виждаш колко се измъчвам?

Капитанът крещеше:

— Хей, момчето от кухнята! Момчето от кухнята! Морган! На кърмата!

Хенри отиде до мястото, където стояха англичанинът и капитанът. Беше смаян, когато дребният колонист заопипва внимателно ръцете и раменете му.

— Бих дал десет — каза той на капитана.

— Дванайсет! — отсече капитанът.

— Наистина ли смятате, че струва толкова? Виджте, аз не съм богат и си мислех, че десет биха...

— Ще го имате за единайсет, но Господ ми е свидетел, че струва повече. Погледнете телосложението му и широките му рамене. Той няма да умре като толкова други. Не, сър, той струва повече, но ще го имате за единайсет.

— Е, щом наистина мислите така — колебливо каза плантаторът и започна да вади пари от джобовите си. Между парите имаше заплетени върви, парчета креда, част от перо за писане и счупен ключ.

Капитанът извади от джоба си лист хартия и го показа на момчето — договор за пет години с името Хенри Морган, попълнено красиво, с британския печат накрая.

— Но аз не искам да ме продавате! — извика Хенри. — Не доход, за да бъда продаден. Искам да спечеля състояние и да стана моряк.

— Така и ще направиш — отговори любезно капитанът, сякаш даваше разрешение, — след пет години. А сега тръгвай с господина и без крясъци. Мислиш ли, че мога да поддържам този кораб, ако само превозвам момчета, които искат да дойдат в Уест Индия? Върши си работата и вярвай в Бога, и това ще е от голяма полза за теб. Опитът никога не е излишен на силната, макар и смирена душа — и побутна леко момчето пред себе си по палубата.

Най-после Хенри си върна гласа:

— Тим, — извика той — Тим! Продават ме, Тим. О, Тим, ела при мен!

Но отговор нямаше. Тим го чуваше и хлипаше в хамака си като малко, пребито дете.

Докато слизаше в кануто пред новия си господар, Хенри не чувстваше нищо. Освен лекото стягане в гърлото, в него нямаше никакво остро усещане — само тежка, тъпа безчувственост.

---

[1] Морско чудовище от норвежката митология. — Б.пр. ↑

[2] Повдигнатата с праг кърмова част на горната палуба. — Б.пр.

↑

[3] Надстройка в носовата част на кораба. — Б.пр. ↑

[4] Горната закръглена част на кърмата на кораба. — Б.пр. ↑

[5] Всички испанци от Уест Индия, които се обединили срещу общия враг Испания и сами се наричали „братята от брега“ — Б.пр. ↑

[6] Непроницаем краен отсек в носовата част на кораба. — Б.пр.

↑

III

Така Хенри заживя в Барбадос по силата на бял лист хартия, който принуждаваше живота, душата и тялото му да коленичат, когато някой си Джеймс Флауър, плантатор, пожелаеше.

Джеймс Флауър не беше суров човек и със сигурност не беше особено надарен. Целият му живот беше изпълнен с жажда да ражда идеи — всякакви идеи, беше обхванат от желание да ги създава. Искаше да зачева идеи, да ги кара да кипят от жизненост, а после да ги запраща към удивения свят. Те щяха да се търкалят като камъни надолу по дълъг склон, събуждайки лавина от възхищение. Но не му идваха никакви идеи.

Баща му беше мастит английски помощник-енорийски свещеник, творец на мастити проповеди, които всъщност бяха публикувани, но малцина ги купуваха. Майка му пишеше поезия — нещо като обобщение на проповедите. Стиховете ѝ бяха прилагани към тома от тромава ортодоксия. И баща му, и майка му имаха идеи. И двамата по малко бяха творци.

Джеймс Флауър беше отгледан в атмосфера на:

— Трябва да тръгвам за издателя си, Хелън.

— Но, Уилям, тази сутрин, докато се сресвах, ме озари нещо възхитително — такава идея! Сигурно е дошла от Бога. Мисля, че ще бъде направено в двустихия. О, изумително! И подхожда на онези твои чудесни думи за смирението.

— А, добре. Трябва да тръгвам за издателя, за да видя как вървят проповедите ми. Изпратих копие на архиепископа и той може би е говорил за тях. Това би увеличило значително продажбите.

Да, те бяха хора с идеи и често клатеха отрицателно глава на сина си. Той изпитваше страхопочитание към тях, боеше се от величието им и се срамуваше от себе си. И още в ранното си детство твърдо реши да има идеи. Четеше страшно много. Попадна му „Защита на магьосничеството“ на крал Джеймс и той се зае да докаже, че написаното в нея е вярно. С помощта на древни заклинания и черна течност, която съдържаше множество отвратителни съставки, а също и

с голямо количество хашиш, той се опита да излети от покрива на къщата. Докато заздравяваха двата му счупени крака, попадна на „Откриване на магьосничеството“ на Скот.

Системата на Декарт предизвикваше брожение сред учените, а и Джеймс Флауър реши да сведе цялата философия до основен принцип. Той нареди хартия и много тънки пера до себе си, но не успя да стигне до своя принцип. „Мисля, следователно съществувам — каза той, — или поне мисля, че съществувам.“ Но се получи кръг, който не го доведе до никъде. След това се присъедини към новосъздадената школа на Бейкън. В упорити опити той изгори пръстите си, опита се да кръстоса детелина с ечемик и отскубна краката на безброй насекоми, стремейки се да открие нещо — каквото и да било, но не успя. И тъй като имаше приличен доход от парите, оставени му от някакъв чичо, опитите му бяха разнообразни и продължителни.

Сепаратист с фанатична сила беше написал ярка книга с най-добрия научен стил „Влиянието на алкохола — моментно и трайно“. Тази творба попадна в ръцете на Джеймс Флауър и една вечер той се захвана да провери някои от по-странните ѝ теории, по време на изследването духът на индукция го напусна и той без причина или предупреждение нападна един от гвардейците на Нейно височество с гърне с цветя — единствената спонтанна идея в живота му, макар че той не го осъзна. Въпросът беше потулен от един архидякон, роднина на майка му. Вложиха малкото състояние на Джеймс Флауър в плантация в Барбадос и го изпратиха да живее там. Очевидно не беше в крак с ортодоксията и пентаметрите.

И така на острова той стана тъжен старец. Библиотеката му беше най-богатата в Уест Индия и доколкото беше известно, той беше най-ученият мъж в околността. Но неговите познания не образуваха едно цяло. Беше заучавал, без да усвоява, беше запомнял, без да схваща. Умът му представляваше печална купчина от несвързани факти и теории. В мозъка му, както и на лавиците, „Коментарите“ на Цезар стояха рамо до рамо с Демокрит и с трактат за самозараждането. Джеймс Флауър, обявил, че е творец, стана тих, благ джентълмен, някак си некадърен и безполезен. В по-късните си години беше започнал да бърка убежденията с идеите. Ако някой излагаше достатъчно гръмка мнението си, Джеймс Флауър се плашеше, защото

си казваше: „Ето едно от онези надарени от Бога създания, имащи власт над огъня, който на мен изцяло ми липсва.“

IV

На огромната зелена плантация имаше много малко бели хора и онези, които се блъскаха там, бяха мрачни, парцаливи нещастници, които излежаваха присъда за някое забравено углавно престъпление срещу Короната. Треската лежеше в телата им като човек, който спи леко, събужда се, ръмжи, после отново заспива, а едното му око е злобно отворено. Те месеха почвата в полята с пръстите си, годините на робство се влачеха, очите им загубваха блясъка си, раменете им се привеждаха, а в мозъците им разпъваше плътни паяжини малоумие от скука и умора. Езикът им беше уличният жаргон на Лондон с няколко думи от гвинейските негри и малко шумни карибски фрази. Когато тези мъже биваха освободени от робството, те се скитаха апатично известно време и някак замечтано наблюдаваха как другите отиваха на работа. А после или подписваха нови договори, или мародерстваха като изпуснати от клетка тигри.

Надзирателят, преди време един от тях, сега командваше своите бивши събратя, причинявайки страдания в памет на собствената си болка.

Джеймс Флауър откара Хенри на брега и нещо от безмълвната мъка на момчето трогна плантатора. Досега той никога не беше възприемал робите си като хора. Следваше сяпко предписанията на Катон Стари в отношенията си с тях. Но сега си имаше работа с роб, който съвсем очевидно беше човешко същество и вероятно беше благородник. Това момче беше извикало, че не иска да бъде роб. Останалите винаги слизаха на сушата с ясното съзнание за съдбата си и показваха мрачна ненавист, която трябваше да бъде сломявана на кръста.

— Не го преживявай толкова, дете — каза плантаторът, — ти си много млад за островите. След няколко години ще бъдеш мъж и ще станеш силен.

— Искан да стана буканиер — унило каза Хенри. — Тръгнах по морето, за да забогатя и да си създам име. А как мога да направя тези неща, ако съм роб, който се трепе на полето.

— Нямам намерение да те карам да се трепеш на полето. Имах нужда от момче като теб, което да се навърта около къщата, защото вече остарявам. Исках нещо като компаньон, който да говори с мен и да ме слуша, когато говоря. Другите плантатори идват у дома и пият виното ми, но когато си отидат, си мисля, че ми се присмиват, на мен и на книгите ми — на моите хубави книги. Така че вечер ти навярно ще стоиш с мен и ще разговаряме за нещата в книгите. Баща ти, смятам, е бил благородник. Днес един човек ще бъде обесен — продължи кротко Джеймс Флауър — и трябва да побързаме, за да присъстваме. Не знам какво е сторил, но е било достатъчно. Както казва..., ох, как му беше името? Във всеки случай съм го чел: „Тежкото наказание е ефикасно в смисъл, че въздейства на онези, които също биха могли да го получат.“ Да, аз мисля, че е добре някой да бъде обесван от време на време. Скъпо е, но допринася за доброто държание на останалите. Моят надзирател винаги присъства. Знаеш ли, струва ми се, че му доставя удоволствие.

Той заведе момчето до площад сред измазани с кал колиби със сламени покриви, построени нагъсто една до друга. Вратата на всяка къща беше откъм площада, а в центъра му като страшен фетиш се издигаше висока бесилка от черно дърво, излъскана с масло, докато придобие матов блясък на слънчевата светлина. Беше разположена така, че нито един роб не можеше да погледне от коптора си, без да види черния ужас, който би могъл да бъде неговият край. Това беше творение на надзирателя. Той беше търкал тъмното дърво със собствените си ръце, докато беше започнало да свети. Беше свикнал да стои и да се взира в него с наклонена на една страна глава, както художник би гледал новата си завършена творба.

Плантаторът и момчето седнаха. Робите бяха доведени на площада. Хенри видя гола черна фигура да се върти и да се гърчи на края на въже, а негрите се олюляваха и стенеха на земята, докато белите роби скърцаха със зъби и проклинаха грубо, за да не изкрещят. Туземците клечаха и наблюдаваха огъня, на който се приготвяше храната им.

Когато всичко свърши и черната жертва увисна отпуснато на изкривения си врат, плантаторът погледна надолу и видя, че Хенри плачеше нервно.

— Зная, че в началото е неприятно — каза той тихо. — Когато за първи път го видях, много дълго не можех да спя. Но когато си присъствал на пет, на десет, на дузина бесения, извършени по този начин, вече нищо няма да чувстваш и едва ли ще се замисляш над него повече, отколкото над пиле, което подскача с откъсната глава.

Дъхът на Хенри все още излизаше на кратки, отчаяни ридания.

— Ще ти покажа в една от творбите на Холмарон за Инквизицията, трактат точно върху това, което чувстваш. „Когато за първи път човек види страдащ — казва той, — му се струва неестествено, защото в житейския му опит спокойните, доволни хора са норма. Но след няколко такива преживявания гледката на мъчението става нещо нормално и нормалните люде започват да изпитват в различна степен удоволствие от нея.“ Напомни ми някой път да ти покажа откъса. Макар че трябва да призная, аз не можах да се науча да изпитвам удоволствие.

През следващите месеци двамата седяха вечер в черните гълбини на верандата и Джеймс Флауър изливаше несвързаните си факти в ушите на младия Хенри Морган. Момчето слушаше жадно, защото плантаторът често говореше за древни войни и за тяхното водене.

— Има ли ги тези работи в книгите, наредени покрай стените? — попита Хенри една нощ.

— Да, всичките и, о, и още хиляди!

— А ще ме научите ли на езиците, на които са написани книгите, сър? — помоли след малко Хенри. — Сигурно има неща, които бих искал сам да прочета.

Джеймс Флауър се зарадва. Да преподава на момчето това, което беше чел, му доставяше несравнимо удоволствие. Сърцето му се изпълваше със симпатия към младия роб.

— Латински и гръцки! — извика той разпалено. — Ще ги научиш от мен, и староеврейски също, ако желаш.

— Искам да прочета книгите за войни и плавания. Искам да прочета за онези древни войни, за които говорите, защото един ден ще стана буканиер и ще завзема някой испански град.

В следващите месеци той много бързо усвои езиците, защото искаше да прочете книгите. Джеймс Флауър повече от всякога се

потапяше в томовете си — новата му роля на учител беше много скъпо преживяване за него.

Не след дълго той взе да казва:

— Хенри, би ли предал на надзирателя да се събере меласата от брега? Пристигна кораб, който ще я купи.

А по-късно:

— Хенри, трябва ли да свърша нещо днес?

— Да, сър, на пристанището е спрял огромен кораб от Нидерландия. Нуждаем се извънредно много от сърпове. Туземците изкрадаха почти всичките ни стари сърпове, за да си направят саби. Някой ден ще си имаме големи неприятности с тия туземци, сър.

— Добре, погрижи се за сърповете, моля те, Хенри. Не обичам да ходя по слънцето. А щом крадат, индианците да бъдат наказани. Би ли се заел с това?

Малко по малко Хенри поемаше управлението на плантацията. Една вечер, след като беше прекарал година на острова, той спечели изцяло уважението на плантатора, доста тъжно уважение, макар че от това ни най-малко не загуби неговата обич.

— Замисляли ли сте се над тези древни войни? — попита Хенри. — Четох за поведението на Александър, Ксенофонт и Цезар по време на войните, които са водили, и ми дойде на ум, че битките и тактиката — успешната тактика — не са нищо друго, освен разкрасени хитрости. Силата и оръжията, разбира се, са необходими, но войната в действителност се печели от онзи, който се е отпуснал на стола като човек, мамещ на карти, и всява смут у врага с хитростите си. Замисляли ли сте се над това, сър? Всеки, който може да отгатне какво има в главите на обикновените генерали, както аз мога да отгатна какво има в главите на робите, е в състояние да печели битките. Такъв човек само ще трябва да се пази някой да не разбере плановете му. Не е ли това тайната на тактиката, сър?

— Не съм се замислял — отговори Джеймс Флауърс с малко завист. И страхопочитанието, което хранеше към хората с идеи, са пренесе върху Хенри. Но плантаторът изпита огромно задоволство, казвайки си, че в крайна сметка той е учителят, събудил тези идеи.

Две години, след като Хенри пристигна, надзирателят беше освободен поради изтичане на срока на робството му. Тази свобода се оказа прекалено силен опиум за ума, свикнал на контрол отвън. Нещо

в този ум прещрака, заля го бяс и той започна да крещи по пътищата, замахвайки към всеки минувач. А през нощта лудостта му доби ужасяващи, френетични размери. Търкаляше се по земята под бесилката си, а от устата му излизаше кървава пяна, докато робите го наблюдаваха ужасени. Накрая се изправи, с разрошена коса и безумни, пламтящи очи, сграбчи една факла и хукна през полето. Когато влезе в нагъсто разположените редове захарна тръстика, Хенри Морган го застреля.

— Кой познава като мен работата и на кого можете повече да вярвате, сър? — попита младият Хенри плантатора. — От книгите и от личните си наблюдения научих неща, които ще направят плантацията сто пъти по-доходоносна.

Така той стана много повече от надзирател.

Хенри махна бесилката от площада и от този момент нататък бесенето се извършваше тайно, през нощта. Но това не беше от доброта. Разсъждавайки, беше стигнал до извода, че неизвестното никога не се смята за нормално и че наказанията, останали скрити за погледа, можеха да всяват много повече страх от онези, налагани на дневна светлина.

Разправяйки се с робите, Хенри беше научил много неща. Знаеше, че никога не бива да им дава възможност да разберат какво мисли той, защото ако това станеше, те по някакъв неизказан начин щяха да имат над него власт, от която трудно щеше да се отърве. Трябваше да бъде студен, резервиран и нападателен към онези, които стояха по-ниско от него. С малки изключения те възприемаха студенината му като израз на превъзходство. Хората винаги вярваха на образа, който той изграждаше пред тях, а той можеше да изгради всякакъв образ.

Ако човек беше облечен разкошно, всички хора смятаха, че е богат и силен и в държанието си към него се съобразяваха с това. Когато казваше нещо и си даваше вид, че го вярва, хората постъпваха така, сякаш той наистина вярваше. И най-важният от изводите, които беше извлякъл — ако беше съвсем честен и даваше точен отчет при девет последователни сделки, на десетия път можеше да открадне колкото си иска и на никой не би му минало през ума да го подозира, стига само деветте пъти да беше привлякъл достатъчно силно вниманието на всички хора.

Растящата купчина от златни монети в кутия под леглото му даваше достатъчно доказателства за валидността на този последен извод. И той следваше цялата си доктрина. Никога не позволяваше някой да има влияние над него, нито пък да вниква в мотивите, средствата, възможностите и недостатъците му. Тъй като повечето от хората не си вярваха, те не можеха да вярват и на човека, за който разбираха, че е като тях.

Тези правила той беше събирал отгук-оттам в живота си като господар на плантацията, докато клетият Джеймс Флауър разчиташе на съветите и на схващанията му и докато чернокожите, туземците и белите престъпници го ненавиждаха и се страхуваха от него, но не можеха да добият власт над него, за да му навредят.

Джеймс Флауър беше неизказано щастлив — по-щастлив от всякога, защото това момче бе свалило отвратителния товар от плещите му. Вече не трябваше да мисли за обработването на земята. Все повече и повече потъваше в книгите си. И сега, остарявайки, четеше една и съща книга по няколко пъти, без да го осъзнава. Често изпитваше леко раздражение към немарливеца, който си беше водил бележки в полето и беше подгъвал ъглите на страниците.

А Хенри Морган се беше сдобил с огромна плантация и с огромна мощ. Под неговото ръководство земята цъфтеше и се увеличаваше. Сега земята даваше четири пъти повече, отколкото преди. Робите работеха унесено под камшиците, които ги гонеха към полето, но в камшиците Хенри не влагаше нищо. Старият надзирател беше изпитвал удоволствие от наказанието, но Хенри Морган не беше жесток. Той беше безмилостен. Просто ускоряваше колелата на своята фабрика. Не може да се очаква да бъдеш любезен към зъбно колело или маховик, а от това момче още по-малко можеше да се очаква да глези робите.

Хенри Морган изтръгваше пари от земята и попълваше запаса си в кутията под леглото — малко от сезонната продажба на тръстиката и дребни суми от покупката на добитък. Това не беше кражба, а само нещо като комисиона за успеха му. Малката купчинка от златни монети постепенно нарастваше за времето, когато Хенри щеше да стане буканиер и да завземе испански град.

V

Хенри беше служил три години и макар че беше само на осемнайсет години, беше зрял и силен. Черните му къдрици още постегнато се виеха около главата му, а от разправиите с робите той повече от всякога свиваше устни. Оглеждаше се втренчено и знаеше, че ще бъде доволен, но очите му никога не губеха странната си привичка да гледат в отвъдното, над ръба на настоящето. Малко, тормозещо го желание бягаше през будните му часове и сънищата му като тънка червена линия. Той трябваше да се върне към морето и корабите. Морето беше неговата майка и повелителка, богинята, която можеше да му заповядва и той беше на нейно разположение, готов да ѝ служи. Та нали самото му име на древния британски език означаваше „човек, който живее край морето“. Да, корабите вече го зовяха мъчително. Сърцето му тръгваше на път, отдалечаваше се от него с всеки минаващ търговски кораб.

В голямата къща той беше изучавал и разсъждавал над всичко, което можеше да намери за навигацията в книгите, беше се разхождал край брега с малкия кораб на плантацията. Но това беше детска игра, си мислеше той, и не го подготвяше за опитен моряк. Беше необходимо да учи жадно, защото в близко бъдеще трябваше да стане буканиер и да завземе испански град — сребърния престол на всичките му желания.

И така, една вечер...

— Бих искал да говоря за нещо с вас, сър.

Джеймс Флауър вдигна очи от книгата и облегна глава назад на стола.

— Ако имахме кораб, който да превозва продуктите ни до Ямайка — продължи Хенри, — бихме спестили навлото. Цената на такъв кораб скоро ще бъде изплатена от печалбите. Освен това бихме могли да превозваме стоките на други плантации срещу по-малка такса, отколкото искат търговските кораби.

— Но как бихме могли да намерим такъв кораб? — попита Джеймс Флауър.

— В пристанището има един двумачтов и...

— Купи го тогава и се погрижи за всичко останало. Ти знаеш повече за тези неща от мен. Между другото, тук има интересно описание за обитателите на луната: „Те може би са съвсем различни от човешките същества — прочете той, — вратовете им биха могли лесно...“

— Ще струва седемстотин лири, сър.

— Какво ще струва седемстотин лири? Ти като че ли пак не слушаш, Хенри. Чуй този пасаж, той е развлекателен и поучителен...

Хенри наклони на една страна кораба и след като го беше изстъргал и боядисал, го нарече „Елизабет“ и се отправи в морето. За него той притежаваше нещо, като това, което ездачът нарича „ръка“ — топло чувство към индивидуалността на своя кораб. Той, разбира се, трябваше да изучи правилата на корабоплаването, но още сега нещо от духа на кораба облада душата му и част от нея отлетя към него. Това беше трайна любов, трезво разбиране на морето. По трептенето на палубата и по плавното докосване до кормилото той можеше инстинктивно да усети как да го води срещу вятъра. Беше като мъж, който, поставяйки глава на гърдата на любимата, можеше да почувства прилива на страстта в дишането ѝ.

Сега можеше да избяга от Барбадос и да започне да ограбва с преданата „Елизабет“, но нямаше смисъл. Парите му не бяха достатъчни, беше прекалено млад, а освен това изпитваше странна, свенлива любов към Джеймс Флауър.

За известно време Хенри беше доволен. Страстта, която всички мъже в различни степени носят в себе си — някои към блясъка на картите, други към виното, а трети към телата на жените — беше задоволена у Хенри от палубата, катрана и плющенето на платната. Вятърът, духащ от черното, страховито небе, беше за него чаша вино, предизвикателство и страстна милувка.

Той плаваше до Ямайка с продуктите и се скиташе сред островите. Доходите от плантацията се увеличаваха и кутията с парите ставаше все по-тежка.

Но след няколко месеца го обхвана мрачно и мъчително желание. Това беше копнежът на малкото момче, съживен и засилен. „Елизабет“ бе уталожила старата страст и бе събудила нова. Зовеше го плячката —

красивите неща от коприна и злато, и възхищението на мъжете, към тях все по-пламенно го теглеше сърцето.

Хенри ходеше при кафявите жени и при чернокожите в робските колиби, опитваше се, ако не да задоволи, то поне да притъпи копнежа си, а те го посрещаха с благи погледи, без съпротива, нетърпеливи да му доставят удоволствие. Надяваха се, че от неговата благосклонност могат да получат повече храна или кана с ром като дажба. Всеки път си тръгваше с отвращение и малко жалост към тяхното мизерно, изпълнено с надежда проституиране.

Веднъж на пристанището за роби в Порт Роял той откри Полет и я купи за прислужница в къщата. Тя беше подвижна, макар и закръглена, ту гневна, ту кротка. Нещастната малка робиня със смесена кръв — едновременно испанка, туземка, негърка и францужойка. Наследството от тази сбирщина от прадеди беше коса като черен водопад, очи, сини като морето, разположени в тесни, ориенталски отвори, и златиста, златиста кожа. Красотата ѝ беше чувствена, страстна — крайници, които искряха като златисти пламъци. Устните ѝ можеха да се гърчат като тънки, виещи се змии и да цъфтят като червени цветя. Беше малко дете, остаряло от живота. Беше християнка, но вярваше в горски духове и пееше монотонни мелодии в ниски тонове в чест на Голямата змия.

Хенри я възприемаше като крехка машина, съвършено създадена за удоволствие — приспособление за чувствени наслади. Беше като високите хладни жени от нощта, които се носят на крилете на съня — тела без души, тела от страстни сънища. Построи малка колиба, обвита с лози, с покрив от бананови листа и там той играеше на любов.

В началото Полет само му беше благодарна за това, че ѝ беше осигурил лек, предразполагащ към мързел живот, с удобства и дни с малко работа, но по-късно тя лудо се влюби в него. Наблюдаваше лицето му като бърз териер в очакване да скочи с луда радост или по даден знак да клекне и да се заумилква.

Когато Хенри беше сериозен или смутен, тя се страхуваше — тогава коленичеше пред малката абаносова фигура на божество от джунглата и се молеше на Дева Мария за любовта му. Понякога поставяше чаши с мляко за пчелата Джън-Джо, която пази верността на мъжете. С безумното, деликатно умение на смесената си кръв тя се стремеше да не го изпуска от погледа си. От тялото и косата ѝ се

носеше богат ориенталски аромат, защото се мажеше със сандалово дърво и смирна.

Когато беше тъжен, тя питаше:

— Обичаш ли Полет? Обичаш ли Полет? Сигурен ли си, че обичаш Полет?

— Разбира се, че обичам Полет. Как би могъл един мъж да види Полет, малката, скъпа Полет, да докосва устните на сладката Полет и да не я обича? — Очите му блуждаеха из морето и търсеха извития бряг.

— Наистина ли си сигурен, че обичаш Полет? Ела и целуни малките гърди на твоята Полет.

— Да, аз наистина обичам Полет. Ето! Целунах ги и магията е извършена. А сега замълчи. Чуй квакането на жабите. Чудя се какво е разтревожило старата брадата маймуна на онова дърво, някой роб вероятно краде плодове — и очите му неспокойно блуждаеха из морето.

С изтичане на годината от почвата на нейната любов избуяха гъсти ластари на задушаваш страх. Тя знаеше, че накрая, когато я изостави, щеше да бъде повече от самотна. Сигурно щеше да бъде принудена да коленичи между редовете и да разравя пръстта около корените като другите жени. И тогава някой ден щеше да бъде заведена в колибата на огромен негър със силни мускули, който щеше да смачка малкото ѝ златисто тяло до гърдите си и да ѝ направи черно дете — силно, черно дете, което щеше да се трепе на слънцето, когато порасне. Това се случваше на всички други жени на острова. Половината от ума ѝ, който беше много стар, потръпваше от тази мисъл, но същият този стар ум добре знаеше, че някой ден Хенри щеше да я напусне.

После в детския ѝ ум се появи вратата, през която тя пускаше страха си. Само ако можеше да се ожени за нея — изглеждаше невъзможно, и все пак бяха се случвали необикновени неща, — само ако можеше да се ожени за нея, тя нямаше за какво да се страхува. Защото тези странни същества, съпругите, по някакъв особен начин, по божия воля, бяха защитени от грозните и неприятни неща. Ах, тя ги беше виждала в Порт Роял, заобиколени от мъжете си, за да ги предпазят от нечист допир, дишащи през напарфюмирани кърпички, за да убият противните миризми, понякога с малки тампони памук в ушите, за да не позволят на ругатните от улиците да проникнат в тях.

Полет знаеше — нали ѝ бяха казвали, че в домовете си те лежах в огромни меки легла и апатично заповядваха на робите си.

Това беше блаженото състояние, за което тя се осмеляваше да се надява. Но Полет знаеше, че тялото ѝ не беше достатъчно. Често то не успяваше със своята мека плът. Ако тя го нахранеше до насита с любов, известно време той не идваше в колибата ѝ; когато му отказваше, за да накара страстта му да пламне, той или си отиваше мрачен, или се смееше и грубо я хвърляше на ниското, застлано с палмови листа легло. Тя трябваше да потърси някаква покоряваща сила, някакво много мощно средство, за да го накара да се ожени за нея.

Когато Хенри замина с товар от какао за Порт Роял, тя изгуби ума си. Познаваше любовта му към кораба, страстта му към морето и яростно го ревнуваше от тях. В ума си го виждаше да гали кормилото със силното, чувствено докосване на пръстите на любовник. Ах, тя щеше да издере и да начупи това кормило, което я ограбваше!

Трябваше да го накара да обича Полет повече от корабите, от морето, от всичко на света, за да се ожени за нея. Тогава тя щеше да се разхожда надменно сред колибите и да сипе гневни заплахи връз робите; тогава вече нямаше да мисли, че ще рови в пръстта и ще ражда силни черни деца; тогава щеше да бъде с червена дреха и сребърна верижка на шията. Възможно беше дори след време да ѝ носят обяда в леглото, докато се преструва на болна. Тя мърдаше пръстите на краката си от удоволствие при тази мисъл и съчиняваше обидните думи, които щеше да каже на една дебела негърка с презрителен език. Само ако можеше да стане съпруга. Тази стара, дебела нещастница беше нарекла публично Полет уличница. Полет ѝ беше оскубала доста коса, преди да успеят да ѝ хванат ръцете — но все пак тази черна твар щеше да види някой ден. Полет щеше да накара да я нашибат с камшик, завързана на кръста.

Докато Хенри отсъстваше, на пристанището пристигна търговски кораб и Полет отиде на брега, за да види нещата, които щеше да купи, и да погледа как обрулените от вятъра моряци слизат на сушата. Един от тях — огромен, груб ирландец, натезжал от ром, я подгони и я хвана до купчина сандъци. Силна и бърза, тя се бореше да се отскубне от него, но той я държеше здраво, макар че се олюляваше.

— Хванах фея, която ще ми закърпи обувките — смееше се той и се взираше в лицето ѝ. — Това със сигурност е фея. — След това той

видя, че е малка и много красива и започна нежно и тихо да ѝ говори: — Ти си прекрасна фея — по-прекрасна не са виждали очите ми. Чудя се, дали може едно нежно, малко тяло да си помисли нещо за огромна, грозна мечка като мен. Ела и се ожени за мен и ще имаш всичко, което е във властта на моряка.

— Не! — извика тя. — Не! — Измъкна се от прегръдките му и побягна.

Морякът седеше на пясъка и се взираше тъжно пред себе си.

— Това беше сън — прошепна той, — само пиянски сън. Такова нещо не може да се случи на нещастния моряк. Не, за моряците има здрави прегръдки и пронизващи строги очи, които казват: „Хайде! Първо парите, драги!“

Полет беше открила как да накара Хенри да се ожени за нея. Щеше да измисли как да го напие, щеше да го хване в капана с вино, а наблизко щеше да чака свещеник, за да дойде, когато тя тихо го повика. О, разбира се, че се бяха случвали необикновени неща.

През първата нощ, когато той се върна от морето, тя заложи примката — голям каменен съд с перуанско вино и свещеник, подкупен с откраднатата монета, който чакаше в сянката на дървото. Хенри беше много уморен. Беше заминал с недостатъчен екипаж и беше помагал на кораба. Малката, обвита с лози колиба беше спокойно място за него. Пълната луна хвърляше сребристи отблясъци в морето, а земята осейваше с пурпурни ивици светлина. Сред палмите нежно пееше слаб бриз от джунглата.

Тя донесе виното и напълни чаша за него.

— Обичаш ли Полет?

— Ах, да! Господ ми е свидетел, аз обичам Полет, скъпата, сладка Полет.

Още една чаша и отново настойчиво:

— Толкова ли си сигурен, че обичаш Полет?

— Полет е малка звезда, която виси на сребърна верижка на гърдите ми.

Още една чаша.

— И не обичаш друга, освен твоята: Полет?

— Върнах се, копнеейки да видя Полет, мисълта за нея плаваше с мен в морето — и ръцете му обхванаха здраво малката ѝ златиста талия.

Още една чаша, и още една, и още една; ръцете му освободиха тялото ѝ и се свиха в юмруци. Момичето извика уплашено, защото Хенри беше станал мълчалив, странен и студен:

— О, обичаш ли Полет?

— Ще ти разкажа за едно, време — дрезгаво каза той. — Бях малко момче, весело малко момче, и все пак достатъчно голямо, за да обича. Имаше едно момиче, казваше се Елизабет, дъщеря на богат земевладелец. Ах! Беше красива като нощта, която сега ни заобикаля. Тиха и красива като онази палма на лунната светлина. Обичах я така, както мъжът може да обича само веднъж. Дори сърцата ни сякаш вървяха ръка за ръка. Ясно си спомням смелите планове, които правехме, седнали на склона на хълма в нощта. Щяхме да живеем в огромна къща и покрай нас да растат мили деца. Ти никога няма да изпиташ такава любов, Полет. Е, добре! Това не можеше да продължи дълго. Боговете убиват щастието от ревност. Нищо добро не може да трае дълго. Банда покварени моряци, които скитаха по суша, ме отвлякоха — мен, малкото момче, за да бъда продаден като роб в Уест Индия. За мен беше мъчително да загубя Елизабет, твърде мъчително, за да мога да го забравя през всичките тези години — той плачеше тихо до нея.

Полет се обърка от промяната в него. Галеше косата и очите му, докато той започна да диша по-спокойно. След това започна отново, с почти отчаяно търпение, като учителка, която изпитва бавно схващащо дете.

— Обичаш ли Полет?

Той скочи и гневно я погледна.

— Теб? Дали те обичам? Та ти просто си едно малко животно! Хубаво малко златно животно, без съмнение, но тяло от плът — нищо повече. Може ли човек да боготвори Господ, само защото е голям, или да обича земя без никакво качество, освен големината ѝ, или да обича жена, чието царство е нейната плът? Ах, Полет! Ти въобще нямаш душа! Елизабет имаше невинна, възвишена душа. Аз те обичам, да, заради това, което може да бъде обичано в теб — тялото ти. А Елизабет, аз обичах Елизабет с душата си.

Полет беше смутена.

— Каква е тази душа? — попита тя. — И как мога да се сдобия с нея, ако я нямам? И къде е тази твоя душа, след като нито съм я

виждала, нито съм я чувала? И щом не може да се види, чуе или докосне, откъде знаеш, че тя е имала душа?

— Млъкни! — извика яростно той. — Млъкни, или ще ти разбия устата и ще накарам да те набият, завързана на кръста. Говориш неща, които не разбираш. Какво знаеш за любовта, която е извън плътта ти?

VI

В горещите тропици дойде Коледа — четвъртата Коледа от робството на Хенри. Джеймс Флауър му поднесе малка кутийка, превързана с цветна лента.

— Това е подарък за празника — каза той, а очите му искряха от удоволствие, докато Хенри разгъваше пакетчето. Вътре имаше малка кутийка от тиково дърво, а в нея, върху алената копринена подплата лежаха накъсаните парчета от неговото робство. Хенри извади късчетата хартия и се вгледа в тях, след това се засмя неуверено и закри с ръце лицето си.

— Вече не си слуга, а мой син — каза плантаторът. — Мой син, когото научих на непознати неща и ще го науча на още много. Винаги ще живеем тук и ще си говорим вечер.

Хенри вдигна глава.

— Ох, но аз не мога да остана! Трябва да замина и да стана буканиер.

— Не можеш да останеш? Но, Хенри, аз съм планирал нашия живот. Не можеш да ме оставиш тук сам.

— Сър — каза Хенри, — аз трябва да стана пират. През всичките тези години това е било единствената ми цел. Трябва да замина, сър.

— Но, Хенри, скъпи Хенри, ти ще имаш половината плантация, когато умра, само ако останеш.

— Невъзможно е! — извика Хенри. — Трябва да замина, за да си създам име. Аз не съм за плантатор. В главата ми, сър, има планове, които перфектно съм обмислил. И няма да позволя нищо да им попречи.

Джеймс Флауър се приведе напред на стола си.

— Ще бъда много самотен без тебе. Въобще не знам какво ще правя без тебе.

Умът на Хенри се върна към старото време, когато Робърт му каза същите думи, като се усмихваше и гледаше през огъня: „Ще бъда много самотен без тебе, сине.“ Той се чудеше дали майка му все още седи безучастно изправена и мълчалива. Сигурно го е преживяла.

Хората винаги преживяват нещата, от които се страхуват толкова много. А после си помисли за малката Полет, която щеше да плаче ужасена в колибата си, когато ѝ каже.

— Има една малка прислужница — каза той, — малката Полет. Аз я закриях. Ако някога въобще сте държали на мен, бихте ли направили няколко неща? Винаги, винаги я дръжте в къщата и не допускайте да я изпращат на полето, да я бият с камшик или да я оплоди някой чернокож. Ще ми обещаете ли да направите това?

— Разбира се — каза Джеймс Флауър. — Ах, беше толкова хубаво с тебе тук, Хенри, хубаво беше да слушам вечер гласа ти! Какво ще правя сега вечер? Няма кой да те замести, защото ти наистина беше мой син. Ще бъда самотен без теб, момче.

— Тежката работа по време на службата ми при вас многократно беше изплатена от знанията, които наляхте в главата ми през същите тези вечери. И вие ще ми липсват, сър, повече отколкото предполагате. Но нима не разбирате? Трябва да стана буканиер и да завзема испански град, защото си мисля, че щом си планирал внимателно и си преценил шансовете и хората, с които разполагаш, делото може да бъде извършено добре. Изучил съм древните войни и трябва да си създам име и да натрупам състояние. А после, когато спечеля възхищението на мъжете, навярно ще се върна при вас, сър, и пак ще стоим вечер и ще разговаряме. Нали няма да забравите за Полет?

— Коя е тази Полет?

— Ами, прислужницата, за която споменах. Никога не я пращайте с робите, защото аз я харесвам.

— А, да! Спомням си. И къде отиваш сега, Хенри?

— В Ямайка. Чичо ми, сър Едуард, отдавна е заместник-губернатор в Порт Роял. Но аз никога не съм го виждал, защото аз съм роб, а той — благородник.

Имам писмо за него, което баща ми ми даде преди години. Може би той ще ми помогне да си купя кораб, който ще ми е необходим за пиратските набези.

— Аз ще ти помогна да си купиш кораб. Беше много добър с мен — каза плантаторът с надежда.

Хенри почувства срам, защото в кутията под леглото блестяха купчина златни монети — над хиляда лири.

— Не — каза той, — не, вие ми платихте с уроците и с грижите си и това едва ли може да се измери в пари.

Сега, когато заминаваше, Хенри почувства, че беше обикнал този тъжен човек с червено лице.

Яки, лъскави чернокожи натискаха греблата на кануто и то се плъзгаше към един закотвен кораб, упълномощен от Генералните щати да превозва черни роби от Гвинея към островите. Джеймс Флауър, който седеше на кърмата на кануто, беше много червен и много тих. Но когато наближиха борда на кораба, вдигна глава и умолително заговори на Хенри:

— На лавиците има книги, които не си чел.

— Ще се върна някой ден и ще ги прочета.

— В ума ми има неща, които не съм ти казал, момче.

— Когато спечеля уважението на мъжете, ще се върна и вие ще ми ги кажете.

— Заклеваш ли се?

— Ами да, кълна се.

— И колко време ще ти е нужно, за да свършиш тези неща, Хенри?

— Не мога да кажа — година, или десет, или двайсет. Трябва да си създам достойно за уважение име. — Хенри се качваше на кораба.

— Ще бъда самотен вечер, сине.

— Аз също, сър. Вижте! Потегляме! Довиждане, сър. Нали няма да забравите Полет?

— Полет? Полет? А, да, спомням си.

VII

Хенри Морган пристигна в английския град Порт Роял и остави багажа си на брега, докато търсеше чичо си.

— Знаете ли къде мога да намеря заместник-губернатора? — разпитваше той по улиците.

— Дворецът му е ей там, млади човече, и кой знае, може и да е вкъщи.

Дворецът му приличаше на британски благородник, станал служител далеч от родината. Изглеждаше като човека, който Робърт Морган беше описал. Писмата му носеха адрес „Дворец на Заместник-губернатора“. Хенри откри двореца — мръсна къща със замазани с кал стени и покрив от груби червени керемиди. Натруфен войник, въоръжен с алебарда, стоеше на вратата и сковано държеше своето огромно безполезно оръжие пред себе си, докато пазеше измъчено благоприличие пред рояк вражески мухи.

Войникът се спусна по пътеката, когато Хенри наближи.

— Търся сър Едуард Морган.

— Какво ще желаете от Негово превъзходителство?

— Вижте, сър, той ми е чичо и аз искам да говоря с него.

Войникът се навъси подозрително и стисна по-здрави алебардата. Хенри си спомни уроците от плантацията. Вероятно този мъж, независимо от червения си мундир, беше нещо като роб.

— Махай се от пътя ми, куче проклето! — извика той. — Махай се от пътя ми или ще заповядам да те обесят.

Мъжът се сви, почти изпусна оръжието.

— Да, сър. Ще предам за вас, сър. — Наду малка сребърна свирка и каза на появилия се прислужник със зелени дантели:

— Един млад господин иска да види Негово превъзходителство.

Хенри беше въведен в малка стая, затъмнена от дебели сиви завеси, поръбени с матово злато. На стените имаше три избелели портрета в черни рамки — двама кавалери с шапки с пера, които държаха мечовете си хоризонтално, така че приличаха на твърди,

тънки опашки, и красива дама с напудрена коса и копринена рокля, която оставаше открити раменете и част от гърдите ѝ.

Някъде иззад завесата долиташе тихо дрънкане на бавно подръпвани струни на арфа. Прислужникът взе писмото на Хенри и го остави сам.

И той наистина се почувства съвсем сам. Това беше къща на студена, пресметлива дребнавост. Дори в лицата в рамки по стените се усещаше вежливо презрение. Британският герб беше извезан върху завесите на вратата — лъвът от едната страна, а от другата — еднорогът, и всеки държеше своята половина от щита. Когато завесите висяха свободно, гербът беше цял. В тази стая Хенри започна да се страхува от чичо си.

Но мислите излетяха от главата му, когато се появи сър Едуард. Това беше баща му, такъв какъвто го помнеше и все пак много различен от него. Татко Робърт никога не би носил мустаци като мигли и нищо в живота му не би го накарало да свива устни, докато изтънеят като мустаците му. Двамата можеше да си приличат като две капки вода, но всеки сам беше формирал устата си.

Робърт бе казал истината — този човек беше негов надменен двойник. Но сър Едуард приличаше на актьор, който, макар и да играеше комична роля, успяваше да я направи да изглежда истинска, а всички останали — абсурдни. Пурпурният му жакет с дантела около врата и на маншетите, дългата, тънка като молив рапира в ножница от сива коприна, сивите му копринени чорапи и меките сиви обувки с вързани на флъонга панделки, бяха за Хенри изискано облекло от най-висока класа. Собствените му хубави дрехи изглеждаха дрипи в сравнение с облеклото на чичо му.

Чичо му го гледаше настойчиво и чакаше Хенри да заговори пръв.

— Аз съм Хенри Морган, сър, синът на Робърт — започна той просто.

— Виждам. Има слаба прилика. И с какво мога да ти помогна?

— Ами, аз..., не знам. Дойдох да ви посетя и да ви осведомя за съществуването си.

— Много мило от твоя страна, хм, много мило.

Беше трудно да подхване разговор при тази почти презрителна любезност. Хенри попита:

— Знаете ли нещо за моите родители през тези дълги пет години, откакто ги напуснах?

— Пет години? Какво, за бога, си правил?

— Бях роб, сър. А родителите ми?

— Майка ти е мъртва.

— Майка ми е мъртва — повтори шепнешком Хенри. Чудеше се дали майка му беше умряла скоро след неговото заминаване. Не се почувства особено гузен и все пак думите означаваха толкова ужасни, толкова окончателни неща. Това беше краят на нещо, което повече нямаше да се върне. — Майка ми е мъртва — промърмори той. — А баща ми?

— Чух, че баща ти правел странни неща в розовата си градина. Адвокатът Рис ми писа за това. Късал цветовете и ги подхвърлял във въздуха като силно объркан човек. Земята се покривала с венчелистчета, а съседите гледали отстрани и му се смеели. Робърт никога не е бил нормален, той наистина никога не е бил здравомислещ — иначе при Джеймс I можеше да стигне твърде далеч. Лично аз винаги съм смятал, че ще пропадне по някакъв начин. Той никога не е уважавал достойните за уважение неща. Защо е трябвало да прави това на открито, та хората да му се подиграват? Така излага на присмех и роднините си.

— Мислите ли, че наистина е луд, чичо?

— Не зная — каза сър Едуард и добави с леко нетърпение: — Само цитирах адвоката Рис. Постът ми не ми разрешава да се занимавам с празни догадки — каза той остро.

Методичното дрънкане на арфата спря, завесите над вратата се разтвориха и в стаята влезе стройно момиче. Човек трудно можеше да я разгледа на това тъмно място. Личеше, че не е красива, но у нея имаше някаква надменна хубост. Облечена скромно, с бледо лице, дори косата ѝ беше бледо фино злато. Като цяло изглеждаше избеляло, уморено ехо на сър Едуард.

Момичето се сепна, като видя Хенри, а той установи, че малко се страхува от нея, по същия начин, както се страхуваше от сър Едуард. Тя погледна към Хенри като към отвратителна храна, която само строгите правила на възпитанието не ѝ позволяваха да избута от чинията си.

— Братовчед ти Хенри — каза сър Едуард кратко и добави: — Дъщеря ми Елизабет, тя е без майка. — След това се обърна нервно към нея, сякаш нищо добро нямаше да излезе от тази среща: — Няма ли още малко да се поупражняваш, скъпа моя?

Тя направи намек за поклон към Хенри и го поздрави с гласа на баща си:

— Радвам се да ви видя. Да, сър, мисля, че ще е по-добре да се поупражнявам. Тази пиеса е трудна, но е хубава. — И тя изчезна зад завесата, откъдето отново се чу бавното, точно подръпване на струните.

Хенри събра кураж, макар че се страхуваше от този мъж:

— Бих желал да поговоря за нещо с вас, сър. Искам да стана буканиер, чичо, на голям кораб с оръдия. И когато спечеля слава и стана известен, ще завладея испански град, за да го ограбя и освободя от плен срещу откуп. Аз съм добър моряк, чичо. Мисля, че мога да плавам във всяко море и че съм способен да планирам внимателно своята кампания. Чел съм много за древните войни. Буканиерите никога не са били такава сила, каквато аз имам намерение да ги направя. Мога да ги обединя в армии и флоти, скъпи чичо. След време ще водя цялото Свободно братство на брега и то ще бъде армия, с която противникът ще трябва да се съобразява. Обмислях тези неща през дългите години на робството си. Сърцето ми се стреми към тях. Мисля, че краят на моето бленуване е голямо име и огромно състояние. Знаем си силата. На двайсет години съм, бил съм няколко години по море и имам хиляда лири. Ще направя богат човека, който ми помогне сега — този, който ми стане партньор. Сигурен съм, че мога да направя тези неща. Моля ви, чичо, да прибавите към моите хиляда лири достатъчно, за да купя подходящ кораб, да събера, свободните, храбри, сърцати мъже и да изпълня желанието си. Ако сложите още хиляда лири в ръката ми, кълна се, че ще ви направя по-богат, отколкото сте.

Арфата беше замлъкнала. В началото на момчешкия изблик сър Едуард вдигна ръка, сякаш искаше да го спре, но думите го засипаха. Когато арфата утихна, сър Едуард погледна притеснено към вратата. Сега вниманието му се върна обратно към момчето.

— Нямам достатъчно пари, за да ги влагам в рисковани предприятия — отвърна той рязко. — И нямам време за повече

разговори. Но ще ти кажа, че си буйно, лекомислено момче, което ще стигне до бесилката с тези авантюри. Баща ти е като тебе, тази лудост е негова. И трябва да те осведомя, че между Испания и Англия има мир. Вярно е, че отношенията ни не са много добри, но все пак са спокойни. Ако започнеш да мародерстваш, мой дълг ще е да заповядам да те накажат, колкото и да съжалявам. Пуританите вече не са на власт и волностите, пред които Кромвел си затваряше очите, сега се следят много внимателно. Не забравяй какво ти казвам, защото не искам да обеся племенника си. А сега наистина трябва да ти кажа довиждане.

В очите на Хенри се появиха сълзи на обида.

— Благодаря ти, че дойде да ме видиш — каза чичо му. — Довиждане — и излезе през вратата със завесите.

Хенри тръгна унило по улицата. Малко пред себе си видя братовчедка си, придружена от висок негър. Продължи бавно, за да не ги настигне, но момичето не бързаше.

„Може би иска да говори с мен“ — помисли Хенри и ускори крачка. Не можа да повярва на очите си, когато видя какво беше скрила тъмната стая. Тя беше само малко момиче, на не повече от четиринайсет години. Елизабет вдигна поглед, когато той се изравни с нея.

— Намирате ли живота интересен тук, в Уест Индия? — попита Хенри.

— Повече, отколкото предполагате — отговори тя. — Както знаете, вече доста години сме тук. — Докосна ръката на роба с малкия си чадър, зави в пресечката и остави Хенри, който гледаше след нея.

Беше огорчен от тези високомерни роднини, които го отбягваха, сякаш беше престъпник. Не можеше да каже, че са глупави, защото му бяха направили прекалено силно впечатление. Бяха успели да го накарат да се чувства самотен, безпомощен и много млад.

Тесните улички на Порт Роял бяха покрити с кал, разбита на гъста течност от каруци и безброй боси крака. Порт Роял толкова приличаше на град, колкото дворецът на заместник-губернатора — на Белия дом. Улиците бяха тесни, оградени от мръсни дървени къщи. Всяка къща имаше балкон, издаден над улицата, където хората седяха

и се визираха в отминаващия Хенри не с интерес, а с отегчение, както болни хора наблюдават мухи, пълзящи по тавана.

Улиците сякаш бяха безлюдни, като се изключат жените — черни, бели, посребрени жени с треска, изписана по хлътналите бузи. Те се надвесваха от балконите като мръсни сирени и го викаха тихо. Той не им обръщаше внимание и те крещяха, подобно на сърдити папагали, силеха проклетия и плюеха след него.

Близо до брега стигна до кръчма, пред която се беше събрала огромна тълпа. В средата и имаше буре вино с разбит капак, а пред него се перчеше огромен пиян мъж с разноцветни дантели и пера на шапката. Той подаваше чаши, тасове и дори шапки, пълни с вино към посягащите мъже. От време на време вдигаше наздравица, а тълпата крещеше одобрително.

Младият Хенри се опита да ги отмине в мъката си.

— Ела и пий за мое здраве, млади човече.

— Не искам да пия — отговори Хенри.

— Не искаш да пиеш ли? — Огромният мъж се затрудни от създалата се ситуация. После възвърна гнева си. — Боже мой! Ти ще пиеш, щом те кани капитан Дос, който преди една седмица превзе товарния кораб „Сангре де Кристо“^[1]. — Навъсенният мъж се приближи до него, след това извади голям пистолет от колана си и го насочи с трепереща ръка към гърдите на Хенри.

Момчето изгледа пистолета.

— Ще пия за ваше здраве — каза той. Докато пиеше, му хрумна идея. — Хайде да поговорим насаме, капитан Дос, сър — и той задърпа пирата към вратата на кръчмата. — За следващото ви пътуване.

— Следващото ми пътуване? По дяволите! — изрева капитанът. — Превзел съм добър кораб, нали? Имам пари, нали? Тогава за какво следващо пътуване ми пееш? Почакай, докато парите се изхарчат и раните заздравеят. Почакай, докато пресуша всичкото вино на Порт Роял и после ще говорим за следващото пътуване. — Той се втурна обратно към тълпата. — Момчета! Момчета, отдавна не сме пили за моето здраве. Хайде, да изкрещим заедно, а после ще пеем!

Хенри продължи отчаяно. На пристанището много кораби стояха на котва. Приблужи се към един моряк, който седеше на пясъка.

— Този е бърз — каза Хенри, за да завърже разговор.

— Аха, много.

— А има ли в града прочути буканиери?

— Никакви, освен онзи Дос, но той е само страхлив фукльо. Превзел малък кораб с провизии за Кампече^[2], а човек ще си помисли, че е донесъл цяла Панама — толкова шум вдига.

— А други няма ли?

— Има един, когото наричат Грипо, но той ограбва корабите, само ако не са въоръжени. Страхува се и от сянката си. Пристигна в пристанището без плячка и сега, мисля, се налива с черен ром.

— Кой е корабът му?

— Ето го. Казва се „Ганимед“. Казват, че го е откраднал в Сен Мало^[3], когато екипажът бил пиян. Той и още девет човека преметнали клетите вдървени нещастници през борда и изчезнали към Уест Индия. Корабът е добър, но Грипо не става за капитан. Чудя се как все още не го е разбил. Говори с Мансфелд, това е капитан за тебе — истински капитан. Но Мансфелд е в Тортуга.

— Добър, бърз кораб — отбеляза Хенри, — макар че може да носи повече платна. — А какво ще кажеш за оръдията?

— Говори се, че е въоръжен повече, отколкото трябва.

През нощта Хенри откри пирата, който пиеше в един бордей на брега. Мъжът беше почти черен, две дълбоки бръчки прорязваха страните му, сякаш в плътта бе дълбоко впита копринена корда. Очите му стрелкаха насам-натам като часови в очакване на нападение.

— Вас ли наричат Грипо? — попита Хенри.

— Аз не съм взел плячка — извика мъжът и стреснато се отдръпна назад. — Аз не превземам кораби. Няма в какво да ме обвините. — Веднъж в Сен Мало го бяха заговорили така, а след това го бяха били, вързан на кръста, докато по тялото му се бяха отворили стотици гърла и всяко едно бълваше кръв. Оттогава Грипо се страхуваше от всичко, което му напомняше за официалната власт. — Кой си ти?

— Мисля, че ще те направя богат, Грипо — каза уверено Хенри. Той знаеше как да се справи с този човек, защото беше копие на мнозинството от негрите в плантацията — страхлив и навярно алчен. — Какво би направил с петстотин английски лири, Грипо?

Черният мъж облиза устни и хвърли поглед към празната чаша пред себе си.

— Какво трябва да направя за тези пари? — прошепна той.

— Ще ми продадеш капитанското място на „Ганимед“.

Грипо стана предпазлив.

— „Ганимед“ струва много повече каза той твърдо.

— Но аз не искам да купувам кораба, а само капитанското място.

Виж, Грипо! Ще се споразумеем така: ще ти дам петстотин лири за половината от „Ганимед“ и за капитанското място. След това ще тръгнем по море. Мисля, че знам как да се сдобия с плячка, ако никой не ми се бърка. Грипо, ще ти дам документ. Ако се проваля само веднъж на „Ганимед“, ще ти върна целия кораб, а ти ще задържиш петстотинте лири.

Грипо все още гледаше в празната чаша, но изведнъж се въодушеви:

— Дай ми пари! — изкрещя той. — Бързо! Дай ми пари! Олоото! Олоото! Донеси бяло вино! Бяло вино, за Бога!

---

[1] Христова кръв(исп.). — Б.пр. ↑

[2] Пристанищен град в Мексиканския залив, основан през 1540 г. По време на испанското владичество често бива обект на пиратски набези. — Б.пр. ↑

[3] Залив на северозападното крайбрежие на Франция. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ТРЕТА

Когато Хенри Морган стана буканиер, по бреговете на Дариенския залив и сред зелените Карибски острови блестяха много имена. Във винарните на Тортуга се разказваше за хиляди богатства, спечелени и прахосани, за хубави кораби, завзети и потопени, за злато и сребро, натрупани като дърва по пристанищата.

Свободното братство се беше превърнало в страшилище, откакто Пиер льо Гран и банда ловци изскочиха от горите на Испаньола и само с едно кану плениха вицеадмирала на флотата, пренасяща съкровища. Франция, Англия и Нидерландия бяха намерили в островите добро прибежище за криминалните си престъпници и години наред сваляха на брега ненужен човешки товар в Уест Индия. Имаше времена, когато онзи, който не беше в състояние да докаже, че е порядъчен, биваше натикван в кораб, за да бъде изпратен като роб на всеки, готов да плати за него малка сума. А когато срокът на договора изтечеше, тези хора крадяха оръжия и воюваха с Испания. В това нямаше нищо странно, защото Испания беше католическа и богата страна, а хугенотите, лутераните и представителите на английската църква бяха бедни. Те водеха свещена война. Испания беше заключила съкровищата на света. И какво ако бедните, разорени просяци подаваха монета през ключалката? Кой имаше нещо против това, освен Испания? Англия, Франция и Нидерландия, разбира се, почти не обръщаха внимание. Понякога те възлагаха на пиратите да нападат Арагон и Кастиля, така че се срещаха хора, които преди десет години бяха откарани със затворнически кораби, а сега носеха титла „Капитан по кралска милост“.

Франция вземаше присърце добруването на своите непокорни деца, затова изпрати хиляда и двеста жени в Тортуга за съпруги на пиратите. Веднага, щом слязоха на брега, всички те се захванаха с нещо много по-доходно от съпружеството и Франция не можа да предотврати това.

Буканиерите бяха получили името си от времето, когато не бяха нищо повече от ловци на диви бикове. Съществуваше начин да се опушва месото чрез изгаряне на малки парчета мас и месо в огъня, от което то ставаше много по-вкусно. Това се наричаше „букан“ и оттам идваше името на пиратите.

След време обаче тези ловци излязоха от гората на малки групи, които действаха предпазливо, после се сформираха банди и цели флотилии от по осем или десет кораба. Накрая хиляди се събраха в Тортуга и от това безопасно място се отправиха към фланговете на Испания.

А Испания не можеше да се бори с тях. Ако обесеше десет, към редиците им се присъединяваха стотици; ето защо тя укрепи градовете си и превозваше съкровищата си по море, под закрилата на бойни кораби, пълни с войници. Безбройните кораби на испанските колонии почти напълно бяха изгонени от морето от свирепите буканиери. Флотата със съкровищата потегляше за дома само веднъж в годината.

Сред Братството имаше хубави имена и подвизи, които биха карали Хенри Морган да се гърчи от ревност, ако не беше толкова сигурен, че ще ги засенчи някой ден.

Имаше един, Бартоломео Португалеца, който отмъкна огромна плячка. Но преди да успее да избяга с нея, го плениха при Кампече. На брега беше издигната бесилка. От затвора на кораба той наблюдаваше как я строят. А в нощта преди екзекуцията намушка пазача и избяга, плувайки върху бъчва. Не бяха минали и осем дни, когато се върна с пирати в едно дълго кану и открадна същия кораб от пристанището в Кампече. Той естествено го загуби по време на буря край Куба, но независимо от това историята се разказваше в кръчмите с възхищение.

Рош Бразилеца беше холандец с кръгло лице. Като млад португалците го бяха изгонили от Бразилия и той носеше името си от тяхната колония. Колкото и да е странно, той не таеше злоба към Португалия. Омразата му се насочи към Испания. Беше мил, любезен, обичлив капитан, стига наоколо да нямаше испанци. Моряците го обожаваша и вдигаха наздрависи само за него. Веднъж, когато корабът му беше разбит в Кастиля дел Оро, той изби повечето испански конници и използва животните, за да се оттегли. Когато испанците бяха близо до него, Рош побесняваше като див звяр. Говореше се, че

веднъж пекъл на бавен огън пленници, набучени на шишове от сурово дърво.

След като прогониха богатите флоти от морето, буканиерите се видяха принудени да завземат села, дори укрепени градове. Луис Шотландеца ограби Кампече и остави зад себе си черна димяща купчина.

Л'Олоне беше дошъл от Сабъл д'Олон и бързо беше станал най-страшният мъж в Западния океан. Започна с истинска омраза към Испания и завърши със силна любов към жестокостите. Беше изтръгвал езици и беше рязал пленниците на късове със сабята си. Испанците предпочитаха да срещнат дявола, какъвто и да е той, пред Л'Олоне. Прошепването на името му изпразваше селата по пътя му. Говореше се, че мишките бягали в джунглата, когато той приближавал. Завзе Маракайбо, Нови Гибралтар и Сейнт Джеймс де Леон. Навсякъде колеше хора заради неудържимата си любов към жестокостите. Веднъж, когато го обзе жаждата за кръв, той заповяда да вържат осемдесет и седем пленника и ги накара да легнат на земята. След това мина по редицата с точилен камък в едната ръка, а с дълга сабя — в другата. Този ден той отрязва собственоръчно осемдесет и седем глави.

Но Л'Олоне не се задоволи да убива само испанци. Навлезе в мирния Юкатан, където хората живееха в руините на каменни селища и девичите носеха венци от цветя. Хората на Юкатан бяха кротки и човешкият род там загиваше, подложен на неописуеми жестокости. Когато Л'Олоне си тръгна, градовете представляваха купища камъни и пепел и вече нямаше венци.

Индианците от Дариен бяха различни: яростни, безстрашни и непреклонни. Испанците ги наричаха „бравос“^[1] и се кълнях, че е невъзможно да бъдат опитомени. Те бяха приятели с пиратите, защото и те също толкова ненавиждаха испанците, но Л'Олоне ги грабеше и убиваше. Тези индианци дълги години чакаха, за да си отмъстят, и най-после хванаха Л'Олоне, когато корабът му се беше разбил на техния бряг. Те запалиха огън и с часове танцуваха, а след това изгориха тялото на французина пред собствените му очи — късаха пръст след пръст и парче след парче от плътта му и ги хвърляха в огъня.

В една кръчма в Тортуга веднъж влезе слаб французин и когато го попитаха за името му, той грабна голяма бъчва с ром и я хвърли

пред себе си.

— Бра дьо Фер^[2] — каза той и никой не поиска да знае нищо повече. Никога не стана ясно дали криеше името си от срам, от съжаление или омраза, но цялото крайбрежие го познаваше като велик, смел капитан.

Тези мъже казваха думи, които си струваше да бъдат запомнени.

— Няма плячка, няма пари — беше изревал Изстребителя и сега всеки го повтаряше. Когато капитан Лорънс беше нападнат в малка лодка от две испански фрегати, каза на своите моряци:

— Имате прекалено много опит, за да не усещате опасността, и прекалено много смелост, за да не се страхувате от нея.

Това беше хубава сентенция и по силата на смисъла ѝ хората му плениха двата испански кораба и ги отведоха в родината си в Гоавес.

Не всички обаче бяха жестоки и буйни. Някои имаха странна склонност към набожност. Имаше един капитан на име Уолтинг, който смяташе за важни всяка неделя да се отслужва литургия, а целият екипаж да стои със свалени шапки. Веднъж Даниъл застреля моряк, който се държа непристойно по време на службата. Тези буканиери се молеха шумно преди битката и ако я спечелеха, половината от тях отиваха в пленената катедрала, за да пеят „Te Deum“^[3], а другата половина събираха плячката.

Капитаните на кораби поддържаха най-строга дисциплина сред моряците и незабавно наказваха за неподчинение или други злодеяния, които биха попречили на успеха им. В морето нямаше бунтове като онези, които по-късно бяха допускани от Кид, Черната брада и Лафит.

Но в цялата история на Братството един човек се издигна над всички. Имаше един датчанин, на име Едуард Мансфелд. В храбростта си и войнствеността си той беше ненадминат, защото беше завзел Гренада и Свети Аугустин във Флорида и остров Света Катерина. С огромна флота кораби кръстосваше край бреговете на Дариен и Кастиля дел Оро, плячкосвайки всичко, на което можеше да сложи ръка. Но беше мечтател. От тълпата дрипави герои искаше да направи силна, издръжлива нация, нова, предприемчива нация в Америка. Колкото повече буканиери се събираха при него, толкова повече мечтата му назряваше. Той се консултира с правителствата на Англия и Франция. Те бяха шокирани и му забраниха да мисли за това. Народ от

пирати, които няма да се подчиняват на бесилките на короните? Та те ще ограбват всички! Да си избие от главата тази мисъл.

Но той продължаваше да планира новото си правителство. Седалището му щеше да бъде на остров Света Катерина. Разположи хората си там и тръгна да търси съмишленици, които да се присъединят към новата му нация. Корабът му беше потопен близо до Хавана и испанците го удушиха с гарота^[4].

Тези мъже бе решил да води Хенри Морган. Уверен в себе си, той не виждаше никакви пречки, стига човек внимателно да планира и да обмисля шансовете си. Тези истории и тези мъже си ги биваше, но в големите битки те не оправдаваха очакванията. Бяха разточителни и суетни. И все пак някой ден можеха да му бъдат в помощ.

Мансфелд беше жив, а Бра дьо Фер беше старец, когато Хенри потегли с „Ганимед“ и черния Грипо.

---

[1] От bravo (исп.) — храбър, див, жесток. — Б.пр. ↑

[2] Желязната ръка (фр.). — Б.пр. ↑

[3] „Тебе, Господи (славим)“, начало и заглавие на католическа благодарствена молитва (лат.). — Б.пр. ↑

[4] Garrote (исп.) — уред за изтезание, на който жертвата бивала удушавана с метален гердан, свързан за стълб чрез подвижен винт. — Б.пр. ↑

I

Възбуда и любопитство обхванаха Порт Роял, когато Морган подготвяше „Ганимед“ за плаване. Странни припаси и необикновени оръжия се складираха в трюма му. Привлечени от спокойната увереност на този млад мъж, много моряци се записаха доброволно в екипажа му. Капитанът откри петима известни артилеристи в порта и ги взе на кораба. Когато „Ганимед“ вдигна платна и се измъкна от пристанището, тълпа безделници седяха на брега и наблюдаваха отплаването.

Кръстосваха крайбрежието на Дариен и търсеха плячка, но в морето сякаш не бяха останали никакви испански кораби. Една сутрин близо до брега на Картагена^[1] забелязаха високия червен корпус на търговски кораб. Капитан Морган скри моряците си. Беше им забранено да се показват. Дори кормчията работеше в малка кабина, а на палубата свободно се въртеше фалшиво кормило. Те се понесоха към испанския кораб, чийто екипаж беше слисан. Към тях се приближаваше кораб, неуправляван от никого. Намирисваше на магия или на онези две неописуеми трагедии, за които говореха моряците. Навярно чума беше поразила екипажа и те можеха да завземат и да продадат този кораб. Но когато се приближиха, три маскирани оръдия избълваха огън. Те се целеха в една точка и когато прекратиха стрелбата, кормилото на испанския кораб беше на трески и той се клатушкаше неуправляем. А капитан Морган продължи да бълва огън откъм кърмата, докато падна и флагът. Това беше първият трофей на плановете му.

Няколко дни по-късно се доближи до друг кораб борд до борд. Испанският екипаж се струпа на фалшборда^[2], за да отблъсне атаката. Изведнъж въздухът се изпълни с глинени гърнета с барут, които паднаха едновременно и се взривиха. Испанците се разбягаха с писъци към прикритието на трюма, за да избягнат тази пламтяща смърт.

Когато най-после Хенри стигна в Тортуга, в килватера го следваха четири трофейни кораба, а той не беше загубил нито един моряк. Стана толкова лесно, колкото предполагаше. Имаше вече

четири доказателства за успешността на замисъла си. Човек трябваше само да действа бързо и неочаквано. Това беше тайната на успешната война.

Мансфелд беше в Тортуга, когато Хенри Морган пристигна, и малките му очички блестяха, докато гледаше плячката. Скоро изпрати да доведат този нов водач.

— Ти ли си капитан Морган, който превзе четирите кораба?

— Да, сър, аз съм.

— И как го направи? Испанските кораби са добре въоръжени и предпазливи.

— Бях го обмислил предварително. Много ноци разсъждавах как да свърша тази работа. Аз действам с изненада, сър, докато останалите използват само сила.

Мансфелд го гледаше с възхищение.

— Подготвям експедиция, за да завзема остров Света Катерина — каза той. — След това се каня да основа република от буканиери, които ще воюват, водени от патриотични чувства. Искаш ли да станеш вицеадмирал на тази експедиция? Известен съм с това, че умея да подбирам хората.

Името на Мансфелд имаше влияние по моретата и Хенри се изчерви от удоволствие.

— Бих искал да дойда, сър — каза той бързо.

Флотата отплава и капитан Морган беше неин вицеадмирал. Атаката беше чудесна. Корабите стовариха своите орди и по стените започна клане. Островът не можа да устои на яростта ѝ и накрая крепостта падна. След това холандският адмирал състави правителство, остави Хенри Морган да го ръководи и замина да набира нови граждани на републиката. Той и корабът му се загубиха и повече нищо не се чу за тях. Говореше се, че испанците го удушили в Куба.

Капитан Морган сега беше върховният водач в Испанския Мейн^[3]. Отвсякъде се стичаха кораби, за да се присъединят към флотите му, да плават под неговия флаг, да се бият заедно с него и да споделят успехите му. Той нападна Портобело и го оплякоса. Подпалиха къщите и ограбиха безпомощното население. Когато корабите на капитан Морган отплаваха, джунглата вече пълзеше сред развалините.

Десет години той плава в океана сред островите и край зелените брегове на тропическа Америка и неговото име беше най-великото сред онези, които бяха извършвали набези. Стичаха се пирати от цял свят, привлечени от славата му. Хората го поздравяваха в Тортуга и Гоавес. Безброй моряци се включваха във всяка експедиция. Сега цялото братство очакваше капитан Морган да отвори бъчви с ром по улиците или да се развилнее из града. Но той никога не го направи. Разхождаше се студено високомерен, облечен в пурпурен жакет, със сиви копринени чорапи и сиви обувки с фльонги. На хълбока му висеше дълга, не по-дебела от молив рапира в ножница от сива коприна.

В началото моряците се стремяха да завържат приятелство с него, но той ги отблъскваше с ледено презрение. Поуките, които бе извлякъл от работата си с робите, не бяха забравени. Той не се опитваше да спечели популярност, но цялото Свободно братство го обсипваше с нея и залагаше живота и богатството си в името на неговия успех.

---

[1] Пристанищен, силно укрепен град на Карибско море, на територията на днешна Колумбия. — Б.пр. ↑

[2] Ограда на откритите части на палубата. — Б.пр. ↑

[3] Spanish Main (англ.) — северното крайбрежие на Карибско море, през XVI-XVIII в. крайна цел на испанските търговски кораби, често нападани от пирати. — Б.пр. ↑

II

Мина десетилетие в битки, палежи и грабежи, и той стана на трийсет години. Сивеещата му коса сякаш все по-стегнато се виеше около главата му. Хенри Морган преуспяваше, беше пиратът, на когото най-много му вървеше и неговите събратя му засвидетелстваха възхищението, за което мечтаеше. Враговете му — всеки испанец, който имаше пари, беше негов враг — трепереха при споменаването на името му. В страховете си го бяха поставили до Дрейк и Л'Олоне.

Беше тръгнал с Грипо и „Ганимед“, сигурен, че когато оръдията му изреват към испански кораб, когато е сред боя на испанска палуба, заобиколен от викове и звън на оръжие, ще дойде пламтящото щастие, което сърцето му желаше. Тези неща се случиха, но той не беше изпитал дори удоволствие. Неописуемият копнеж у него растеше и забиваше нокти в сърцето му. Беше си мислил, че хвалебствията на Братството ще излекуват раната на желанието му. Смяташе, че когато пиратите видят резултатите от кроежите му и им се възхитят, той ще бъде доволен и поласкан. Това също се случи. Хората любезничеха с него и той откри, че ги презира и ги смята за глупци, защото отдаваха прекалено голямо значение на тези прости неща.

Хенри беше станал самотен в славата си. Старият Мерлин беше казал истината преди толкова много години, защото капитан Морган беше постигнал успех, но се чувстваше самотен, без приятели. Копнежът в сърцето му трябваше да бъде заглушен. Всичките му страхове, скърби и заблуди, неуспехите и малките му недостатъци трябваше да бъдат прикривани. Последователите му бяха привлечени от успеха му и щяха да го оставят при първата проява на слабост.

Докато Хенри нападаше и побеждаваше, през провлака крадешком се промъкна слух, обиколи островите и се понесе по палубите на корабите. Мъжете улавяха прошепнатото име и се заслушваха.

— В Панама има една жена, красива като слънцето. Наричат я Червената светица. Всички мъже коленичат пред нея.

Това казваше шепотът. Гласът ставаше все по-силен, докато накрая мъжете в кръчмите започнаха да пият за Червената светица. Младите моряци си шепнеха по време на нощната вахта:

— Има някаква жена в Златната чаша, пред която падат всички мъже така, както езичниците коленичат пред слънцето.

По улиците на Гоавес говореха тихо за Червената светица. Никой не я беше виждал, никой не можеше да каже какъв е цветът на лицето или на косата ѝ. И все пак през последните години всеки мъж в обширния див Мейн беше вдигал наздравица за Червената светица, беше я сънувал и беше отправял молитви към нея. За всеки мъж тя бе станала копнежът на сърцето с образа на русо момиче, оставено на някой европейски бряг, за да бъде белязан с все по-голяма красота от годините. А Панама беше за всеки мъж гнездо за желанието му. Беше странно. С времето нито един разговор на мъжете не можеше да свърши, без да се спомене името на Червената светица. Тя се беше превърнала в налудничав блян в умовете на грубите пирати, в непознатата девица, достойна да бъде боготворена. Мнозина казваха, че е Дева Мария, дошла отново на земята, и вмъкваша името ѝ в молитвите си.

Когато капитан Морган превзе Портобело, губернаторът на Панама беше изпълнен с възхита и удивление, че тази дрипава банда без никакъв ред и униформа можа да завземе такъв град. Той изпрати посредник и помоли за мостри от оръжията, с които това беше станало възможно. Капитан Морган заведе пратеника в малка стая, която беше оцеляла от повсеместния огън.

— Виждали ли сте жената, която в Панама наричат Червената светица? — попита той.

— Не, не съм я виждал, но съм чувал за нея. Младите мъже слагат единствено името на Светата Дева пред нейното в молитвите си. Казват, че била красива като слънцето.

— Какво е името ѝ, освен Червената светица?

— Не знам. Чувал съм само, че е красива като слънцето. В Панама се говори, че е от Кордоба и че е живяла в Париж, а семейството ѝ било благородническо. Разказват, че яздела огромни коне в ливада, оградена с гъст жив плет. Говори се също, че в ръката ѝ рапирата оживявала и че можела да прескача прегради по-ловко от

всеки мъж. Тези неща тя вършела тайно, за да не можел никой мъж да види престъплението срещу нейната скромност.

— Ако питате мене — каза капитан Морган, — щом е достатъчно хубава, не се нуждае от скромност. Тази скромност е само украшение, което тя слага за пред гостите, за да ги завладее. Бих искал да я видя как язди. Нищо повече ли не знаете за нея?

— Само това, което се разказва по кръчмите, сър — че е отнела на светците обожанието.

Капитан Морган дълго време остана замечтан на стола си, докато пратеникът безмълвно чакаше. Накрая Хенри поклати глава, сякаш за да я освободи от натрапливите мисли. Извади пистолет от колана си и го подаде на пратеника:

— Занесете го на дон Хуан Перес де Гусман и му кажете, че е мостра от оръжията, които използвахме, за да изравним Портобело със земята. А другите ми оръжия са силните сърца на моите хора. Няма да ви пращам никой от тях, а ще заведа мнозина. Предайте му да задържи пистолета една година, а аз ще дойда в Панама, за да го получа от собствените му ръце. Разбирате ли?

— Да, сър.

След няколко дни пратеникът дойде отново и донесе пистолета и голям изумруд, монтиран върху пръстен.

— Господарят ви моли да приемете този камък като знак на неговото уважение. Той ви моли също да не си правите труд да идвате в Панама, защото дългът му ще надделее над възхищението и ще го принуди да ви обеси на някое дърво.

— Това е добро известие — каза капитанът, — добро, храбро известие. Бих искал да се срещна с дон Хуан, та дори и ако трябва да кръстосаме саби. Отдавна никой не ме е предизвиквал. Научихте ли още нещо за Червената светица?

— Само това, което се говори по улиците, сър. Разпитвах подробно заради вас. Казаха ми, че навън тя носи плътен воал, за да не може никой да зърне лицето ѝ. Някои мислят, че го прави, за да не се самоубиват от любов нещастните мъже, които може да видят лицето ѝ. Това е всичко, което успях да науча. Имате ли някакви други поръчения, сър?

— Само повтарям, че ще отида в Златната чаша след не повече от година.

III

През целия му живот волята му беше като железен ветропоказател — винаги сочеше твърдо, но никога не се задържаше дълго в една и съща посока. Уест Индия, морето, грабежите и славата, всички те сякаш го бяха разочаровали. Беше се докоснал до тези неща и беше видял как те избеляват и се свиват от неговото докосване. И беше самотен. Хората му се отнасяха с уважение и с мрачно страхопочитание към него. Те се страхуваха и това не подхранваше суетността му, както навремето.

Питаше се дали не може да се сприятели с някой от последователите си, но времето, през което беше живял в замъка на собственото си аз, беше продължило толкова дълго, че тази мисъл го изпълваше с особено детско смущение. Кой от хората около него можеше да му стане приятел? Той обмисляше, спомняйки си техните намръщени погледи, блестящите им алчни очи при подялбата на плячката. Не изпитваше нищо друго, освен омраза към тях.

Имаше обаче един, който му беше направил впечатление — млад французин, когото наричаха Кьор дьо Гри^[1]. Капитан Морган го беше наблюдавал по време на бой да скача по палубата като гъвкаво животно, а рапирата му да проблясва като живи езици от сребърен огън. Бе отхвърлил с презрение късата закривена сабя заради дългото, тънко острие. Този млад мъж изпълняваше заповедите на капитан Морган с усмивка. В очите му естествено имаше уважение, но не и страх, завист или подозрение.

„Чудя се, дали този Кьор дьо Гри би ми станал приятел? — размишляваше Хенри Морган. — Казват, че бил оставил следа от разбити сърца от Куба до Сент Китс и аз като че ли малко се боя от това.“

Капитан Морган изпрати да извикат младия мъж и когато той дойде, му беше трудно да го заговори.

— Как си, Кьор дьо Гри?

Младият мъж се смути от проявата на сърдечност от страна на капитана.

— Много добре, сър. Ще заповядате ли нещо?

— Да заповядам? Не, аз... Мисля, че бих искал да поговоря с теб — това е всичко.

— Да поговорите с мен, сър? Но за какво?

— Ами..., разкажи ми за многобройните си любовни похождения, с които си известен — каза капитанът и направи неловко усилие да бъде весел.

— Известността е по-щедра към мен, отколкото природата, сър.

Хенри Морган премина направо към целта:

— Слушай, Кьор дьо Гри, не ти ли минава през ума, че може би се нуждая от приятел? Не смяташ ли, че може да съм самотен? Помисли си само колко се страхуват моряците от мен. Идват тук по заповед, но не и да прекарат с капитана няколко часа на спокойствие. Знам, че аз съм виновен. Беше необходимо навремето, когато трябваше да изградя уважение, преди да настоявам за подчинение. Но сега идва време, когато бих искал да споделя мислите си и да поговоря за нещо друго, освен за война и плячка. Защото от десет години ограбвам моретата като безшумен вълк и никъде нямам приятел. Избрах те за свой приятел първо, защото те харесвам и второ, защото ти не притежаваш нищо на тази земя, за което да мислиш, че искам да го открадна. Така би могъл да ме харесваш, без да се страхуваш. Странно е колко много ме подозират моряците. За всяко плаване давам строг отчет, и въпреки това, ако започна да им говоря като приятел, те си блъскат мозъците, за да открият какво кроя. Ще ми станеш ли приятел, Кьор дьо Гри?

— Да, разбира се, капитане, и ако знаех, че го желаете, отдавна щях да го сторя. С какво бих могъл да ви бъда полезен, сър?

— О, просто като говориш с мен от време на време и като ми вярваш поне малко. Нямам друга причина, освен самотата. Но, ти говориш и действаш като благородник, Кьор дьо Гри. Мога ли да те попитам за семейството ти? Или и ти, подобно на много други хора тук, в Мейн, увиваш името си като наметало около себе си?

— Много е просто да ви разкажа за семейството си. Говори се, че баща ми е великият Бра дьо Фер, но кой е той никой не знае. Хората са ми дали това име, спомняйки си неговото. Майка ми е една от свободните жени на Гоавес. Била е на шестнайсет години, когато съм се родил. Родът ѝ е много стар, но са хугеноти. Владенията им са били

унищожени по време на клането в нощта на Свети Вартоломей. И станало така, че когато майка ми се родила, те били бедни. Един ден е била заловена от стражата по улиците на Париж и била изпратена в Гоавес с товар от жени скитници. Скоро след това я намерил Бра дьо Фер.

— Но ти казваш, че тя е свободна жена? — каза Хенри Морган, скандализиран от очевидната липса на срам у този млад човек. — Тя, разбира се, се е отказала от тази професия, след като ти имаш успех в морето. Носиш вкъщи достатъчно за двамата, че дори и повече, отколкото е необходимо.

— Така е, но тя продължава. Аз си мълча. Защо да се бъркам в това, което тя нарича сериозна работа? Тя се гордее с положението си, гордее се, защото посетителите ѝ са сред най-отбраните мъже в пристанището. Прави ѝ удоволствие, че, макар и на четиридесет години, може да съперничи на младите, неопитни дебелани, които пристигат всяка година. Защо трябва да променям спокойния ѝ път, дори и да мога? Не, тя е мила, красива жена и беше добра майка за мен. Единственият ѝ недостатък е, че е изпълнена с дребни скрупули. Непрекъснато се заяжда с мен, когато съм вкъщи, а плаче, когато заминавам. Ужасно се страхува, че мога да намеря някоя жена, която да ми навреди.

— Странно, нали? Като се има предвид животът ѝ — каза Хенри Морган.

— Защо да е странно? Трябва ли да мисли по друг начин, само защото упражнява този древен занаят? Не, сър, уверявам ви, че животът ѝ е безупречен — молитви три пъти на ден, а в Гоавес няма по-хубава къща от нейната. Виждате ли, сър, когато за последен път отидох там, занесох един шал, който ми се падна при подялбата, великолепно нещо от воал и злато. Не го прие. Бил е на врата на някаква жена, католичка, каза тя, и не би било прилично една добра хугенотка да го носи. Ох, тя така се тревожи за мен, когато съм в морето! Ужасно се страхува да не ме ранят, но много повече се страхува да не опетня душата си. Това е всичко, което знам за семейството си, сър.

Капитан Морган беше извадил от един шкаф няколко малки кани с вино от Перу. Всяка беше с по две гърла и когато виното се изливаше от едното, от другото излизаше нежно подсвиркване.

— Взех ги от испански кораб — каза той. — Ще пиеш ли с мен, Кьор дьо Гри?

— За мен ще бъде голяма чест, сър.

Дълго стояха и отпиваха от виното, после капитан Морган проговори замечтано:

— Предполагам, Кьор дьо Гри, че някой ден ще бъдеш поразен от Червената светица и тогава куршумите ще зажужжат край нас. Не се съмнявам, че я пазят бдително, както навремето Елена. Чувал си за Червената светица, нали?

Очите на младия мъж блестяха от виното.

— Дали съм чувал за нея? — каза тихо той. — Сър, сънувал съм я и съм я викал в съня си. И кой не го е правил? Кой в тази част на света не е чувал за нея и все пак кой знае поне мъничко за тази жена? Странна е магията на името ѝ. Червената светица! Червената светица! То събужда желание в сърцето на всеки мъж — желание, което не може да бъде изпълнено: „Ако бях красив, ако бях принц“... Младите мъже кроят безумни планове. Някои замислят да отидат преоблечени в Панама, други — да взривят града.

Бленуват да отведат Червената светица със себе си. Сър, чувал съм един моряк, разяден от болести, да шепне в нощта: „Ако бях здрав, щях да рискувам за Червената светица“. Майка ми се тормози в Гоавес да не би да полудея и да хукна към Панама. Тя се ужасява от тази странна жена. „Не се доближавай до нея, сине — казва тя. — Тази жена е нечестива, тя е дявол. Освен това, без съмнение, е католичка“. И никой, доколкото е известно, не я е виждал. Ние не знаем със сигурност дали съществува Червената светица в Златната чаша. Ах, тя е изпълнила морето с мечти, с бленувани мечти! Мислил съм си, сър, че вероятно някога Златната чаша ще се превърне в Троя заради нея.

Хенри Морган пълнеше чашите отново и отново. Седеше отпуснат на стола, а на лицето му беше изписана едва забележима крива усмивка.

— Да — каза той с плътен глас, — тя е заплаха за мира между хората и за душевния мир на мъжете. Цялата тази работа, разбира се, е съвсем нелепа. Тя навярно е свадлива кучка, която взема светлия си образ от някоя легенда. Но как е създадена тази легенда? Наздраве, Кьор дьо Гри, ще ми бъдеш ли добър и предан приятел?

— Да, капитане.

Продължиха да седят мълчаливо и да пият силното вино.

— Жените носят много страдания — започна Хенри Морган, сякаш току-що беше спрял да говори. — Болката сякаш изтича от пробит пакет, който непрекъснато носят със себе си. Казват, че много пъти си обичал, Кьор дьо Гри. Не си ли изпитвал тази болка?

— Не, сър, не мисля, че съм я изпитвал. Бил съм, разбира се, връхлитан от разкаianie и скръб — то кой ли не е бил, — но от жените съм получавал най-вече радост.

— Ах, ти си щастлив! Имал си късмет да не познаеш болката. Собственият ми живот беше отровен от любов. Животът, който сега вода, беше наложен от изгубена любов.

— Нима? Как стана това, сър? Аз естествено никога не съм си мислил, че...

— Знам, знам колко много трябва да съм се променил, след като дори ти се усмихваш, при мисълта, че съм бил влюбен. Сега не заслужавам обичта на дъщерята на един граф.

— Дъщерята на граф ли, сър?

— Да, дъщерята на граф. Обичахме се много силно, много страстно. Веднъж тя дойде при мен в една розова градина и остана в прегръдките ми, докато здрачът си отиде. Мислех да избягам с нея в непозната красива страна и да потопя титлата ѝ в морето. Дори сега навярно бих могъл да живея в безопасност във Вирджиния, заобиколен от весели деца.

— Много жалко, сър. — Кьор дьо Гри искрено съжаляваше за този мъж.

— И така, баща ѝ научи. В една тъмна нощ вързаха ръцете ми и тя, ах, скъпата Елизабет, беше откъсната от мен. Качиха ме вързан на един кораб и ме продадоха в Барбадос. Усещаш ли, Кьор дьо Гри, горчивината, която не дава мира на сърцето ми? През всичките тези години лицето ѝ ме следваше в странстванията ми. Може би по-късно трябваше да се опитам да си я върна, но баща ѝ беше влиятелен благородник.

— И никога ли не отидохте при нея, след като изтече пленничеството ви?

Хенри Морган погледна към пода:

— Не, приятелю, никога.

[1] Тъжното сърце (фр.). — Б.пр. ↑

IV

Легендата за Червената светица растеше в мозъка му като силна лоза, от запад идваше увещаващ, подигравателен, мамещ, лъжовен глас. Хенри забрави морето и бездействащите кораби. Буканиерите бяха останали без пари от дългото безделие. Лежаха по палубите и наричаха капитана фантазиращ глупак. Оплетен в мрежите на мечтата си той яростно се бореше с тях и спореше с гласа: „Господ да убие Червената светица, задето зарази света с безумие. Накара главорези да вият като страдащи от любов кучета. Тя ме влудява с това безсмислено желание. Трябва да направя нещо, каквото и да е то, за да разсея натрапчивата мисъл за тази жена, която никога не съм виждал. Трябва да прогоня призрака. Ах, глупаво е да мечтая да завладея Златната чаша. Би изглеждало така, сякаш искам собствената си смърт.“

И той си спомни копнежа, който го бе изтръгнал от Камбрия, защото сегашният приличаше на него, но беше по-силен. Мислите му прогонваха съня. Когато дрямката дойдеше след изтощението, с нея идваше и Червената светица.

— Ще превзема Маракаибо! — викаше отчаян. — Ще удавя тази жажда в ужас! Ще ограбя Маракаибо, ще го направя на парчета и ще го оставя да кърви в пясъка!

(Има една жена в Златната чаша, която всички обожават заради неописуемата ѝ красота.)

— Събери хората на остров Де ла Вака! Извикай смелите сърца от всички морета! Момчета, тръгваме към богатствата!

Корабите му отлетяха до залива на Маракаибо и градът даде неистов отпор.

— Влезте в канала към пристанището! Да, под оръдията!

Гюлетата пицяха във въздуха и вдигаха облаци прах от стените, но защитниците се държаха.

— Не иска да се предаде ли? Тогава ще го завземем с атака!

Гърнетата с барут прелитаха над стените и, избухвайки, разкъсваха и осакатяваха защитниците.

— Кой са тези вълци? — викаха те. — Ах, братя, трябва да се бием, докато умрем! Не бива да се молим за милост, братя. Ако се предадем, скъпият ни град...

Изправиха стълби по стените на крепостта и вълна от ревящи мъже запълзяха по тях.

— Ах, Свети Лоренсо! Закрилай ни! Пази ни! Това не са хора, а дяволи. Чуй ме! Чуй ме! Милост! Ах, Исусе! Къде си сега?

— Събаряйте стените! Камък върху камък да не остане!

(Има една жена в Златната чаша и тя е красива като слънцето.)

— Никаква пощада! Избийте испанските плъхове! Избийте ги всичките!

Маракаибо се молеше в краката му. Къртеха вратите и изнасяха всичко, което можеше да се изнесе. Закараха жените в една църква и ги заключиха. След това заведоха пленниците при Хенри Морган.

— Тук има един старец, сър. Сигурни сме, че притежава богатства, но ги е скрил и не можем да ги намерим.

— Тогава сложете краката му в огъня! Нахален глупак! Счупете му ръцете! Не иска ли да ни каже? Стегнете слепоочията му! Убийте го! Убийте го, за да спре да крещи... Може пък и да няма пари...

(Има една жена в Панама...)

— Изровихте ли всяко зрънце злато? Освободете града срещу откуп! Богатствата трябва да възмездят мъките ни.

Флота испански кораби се притече на помощ.

— Пристига испанска ескадра? Ще се бием с тях! Не, не, ще бягаме, ако можем да се измъкнем. Корабите ни ще се влачат във водата с товара от злато. Избийте пленниците!

(... Тя е красива като слънцето.)

И капитан Морган отплава от сринатия Маракаибо. На корабите имаше двеста и петдесет хиляди монети по осем реала, топове коприна, сребърни прибори, чували с подправки, златни икони от катедралата и дрехи, общити с перли. Градът представляваше пометена от пожара развалина.

— По-богати сме, отколкото можехме да се надяваме. Когато пристигнем в Тортуга, ще има радост. Всеки мъж — герой! Ще падне голяма веселба.

(Червената светица е в Панама.)

— О, Господи! Щом трябва, ще го направя. Но се страхувам, че ще срещна смъртта. Ужасно е да се опитваш да извършиш такова нещо. Но щом това е моето желание, трябва да го сторя, дори и да умра. — Той повика младия Кьор дьо Гри.

— Ти се отличи в боя, приятелю.

— Направих, каквото беше нужно, сър.

— Но ти се би добре. Видях те, когато нападнахме. Сега те правя свой помощник в сраженията, свой пръв заместник. Ти си смел, прозорлив и си мой приятел. Вярвам ти, а кой от моряците би предпочел да му вярвам, ако смята, че си заслужава да ми измени?

— За мен е голяма чест, сър. Аз, разбира се, ще ви се отблагодаря със своята преданост. Майка ми ще бъде много доволна.

— Да — каза капитан Морган, — ти си млад глупак, а това е добродетел в този занаят, щом има кой да те ръководи. Сега моряците нямат търпение да се приберат, за да могат да изхарчат парите си. Ако беше възможно, щяха да бутат корабите, за да ги накарат да се движат по-бързо. Какво ще направиш с парите си, Кьор дьо Гри?

— Ще изпратя половината на майка си, а останалата сума ще разделя на две. Едната част ще прибера, а с другата ще пия няколко дни, може би седмици. Хубаво е да си пиан след сражение.

— Пиянството никога не е било удоволствие за мен — каза капитанът. — Ставам много тъжен. В главата ми обаче се върти нова авантюра. Кьор дьо Гри, кой е най-богатият град в западния свят? Кое място досега не е докосвано от Братството? Откъде можем да спечелим милиони?

— Но, сър, нима възнамерявате... Разбира се, че не смятате за възможно да завземете...

— Ще завзема Панама, Златната чаша!

— Как можете да направите това? Градът е сигурно защитен със стени и войска. Провлакът е почти непроходим, като се изключат тесните магарешки пътеки. Как ще го направите?

— Трябва да превзема Панама. Трябва да покоря Златната чаша. — Той стисна гневно зъби.

Кьор дьо Гри се усмихваше безмълвно.

— Защо ми се хилиш? — попита капитан Морган.

— Спомних си случайната забележка, която направих преди време, че Панама ще се превърне в Троя.

— Аха, в ума ти е тази жена без име. Прогони я оттам! Тя може би не съществува.

— Но тогава, сър, ние сме достатъчно богати и с последната плячка.

— Не би било никак зле да станем още по-богати. Уморих се да грабя. Бих си починал, ако имах сигурност.

Кьор дьо Гри се поколеба за миг, а очите му се премрежиха.

— Мисля, сър, че когато отидем в Панама, мъжете ще се хванат гуша за гуша заради Червената светица.

— О, можеш да ми вярваш, че ще поддържам ред сред моряците — строг ред, дори и да се наложи да избеся половината. Преди време пратих вест в Панама, че ще отида там, но го направих на шега. Чудя се дали се укрепяват? Може би и те са го възприели като шега. А сега си върви, Кьор дьо Гри, и не казвай никому нито дума. Правя те свой пратеник. Накарай хората да пропилят златото си. Насърчавай ги към комар тук, сега, на кораба. Дай им пример в кръчмите, скъпо струващ пример. Тогава те ще бъдат принудени да тръгнат с мен. Този път ще трябва да имам армия, приятелю, но дори и тогава може би ще умрем. Навярно това е главната радост в живота — да го излагаш на риск. Свърши работата добре, Кьор дьо Гри и навярно някой ден ще бъдеш по-богат, отколкото можеш да си представиш.

Младият Кьор дьо Гри стоеше замислен до мачтата.

„Нашият капитан, нашият студен капитан, е разяждан от този мъгляв слух. Колко странно! Сякаш Червената светица е изтръгната от прегръдките ми. Мечтата ми е погазена. Чудя се, дали когато мъжете разберат, ще усетят горчивата загуба и ще намразят капитана, за това, че им е отнел илюзията.“

V

Сър Едуард водеше войските срещу остров Свети Еустатиус, и докато битката бушуваше, слаб кафяв индианец се промъкна и заби дълъг нож в корема му. Заместник-губернаторът прехапа устни и се сгърчи на земята.

„Белите ми панталони ще се съсипят — мислеше той. — Защо му трябваше на този дявол да го прави, когато всичко вървеше толкова добре. Би трябвало Негово величество да ми изкаже специални благодарности, а няма да съм тук, за да ги получа. О, небеса! Избра болезнено място!“

А след това осъзна цялата трагедия.

— Най-обикновен нож — промърмори той, — и то в корема. Бих предпочел да бъде сабя в ръката на равен, но нож, и то в корема! Сигурно изглеждам зле, с всичката тази кръв и мръсотия по мен. И не мога да се изправя! О, боже, нещастникът улучи чувствително място!

Войниците му, опечалени, го отнесоха в Порт Роял.

— Не можех да го избягна — каза той на губернатора, — промъкна се към мен и ме прободe в корема. Беше такъв малък дявол, че не можа да стигне по-високо, предполагам. Докладвайте за случилото се на краля, сър, и, моля ви, не споменавайте за ножа и че е било в корема. А сега бихте ли ме оставили с дъщеря ми? Скоро ще умра.

Елизабет се беше надвесила над него в затъмнената стая.

— Лошо ли си ранен, татко?

— Да, много лошо. Скоро ще умра.

— Глупости, папа, ти само се шегуващ, за да ме изплашиш.

— Елизабет, звучи ли като глупости? И чувала ли си ме някога да се шегувам? Имам да ти казвам някои неща, а времето е малко. Какво ще правиш? Останали са малко пари. Живеем от заплатата ми, откакто кралят за последен път щедро ни направи предложение за заем.

— Но за какво говориш, папа! Не можеш да умреш и да ме оставиш тук сама, безпомощна в колониите. Не можеш, не можеш да направиш това!

— Дали мога или не, не знам, но скоро ще умра. А сега да поговорим, докато не е станало късно. Навярно прославилият се чрез разбойничество твой братовчед ще се погрижи за тебе, Елизабет. Тази мисъл ми причинява болка, но..., но..., необходимо е да живееш, крайно необходимо е. Пък и той ти е братовчед.

— Не мога да повярвам. Просто не мога да повярвам. Не можеш да умреш!

— Трябва да останеш при губернатора, докато намериш братовчед си. Кажи му точно как стоят нещата — без да любезничиш, но и без да бъдеш прекалено горда. Не забравяй, че дори и да е разбойник, той ти е кръвен братовчед.

Тежкото му дишане изпълни стаята. Елизабет беше започнала да плаче тихо, като дете, което не е съвсем сигурно дали е обидено или не. Накрая думите с мъка се отрониха от устните на сър Едуард:

— Чувал съм, че можеш да отличиш благородника по начина, по който той умира — но аз бих искал да стена. Робърт би стенал, ако искаше. Робърт, разбира се, беше чудак..., но все пак... беше мой брат... Той би крещял, ако му се крещеше. Елизабет, моля те..., би ли излязла от стаята. Съжалявам много..., но трябва да стена. Никога не говори за това..., Елизабет..., ще ми обещаеш ли... никога..., никога да не говориш за това?

Когато тя се върна, сър Едуард Морган беше мъртъв.

VI

Пролетта пристигна в Камбрия, избликувала от Уест Индия и от горещото, сухо сърце на Африка — петнайсетата пролет, откакто Хенри беше заминал. На Татко Робърт му харесваше да си мисли, а после, колкото и странно да беше, започна и да вярва, че синът му изпраща пролетта в Камбрия от тропиците. По склоновете се катереше зелена кожа, а дърветата изпробваха новите си крехки листа на ветровете.

Лицето на Татко Робърт беше станало по-безжизнено. На устата му се изписваше повече гримаса, отколкото усмивка, сякаш някаква древна, болезнена усмивка беше застинала там. Ах, годините бяха самотни, безплодни същества и в прегръдките им нямаше нищо за него. Сега схващаше смисъла на думите на Гуенлиана, че възрастта не носи нищо друго, освен студено, неспокойно очакване, смътна надежда за някакво състояние, което човек не можеше със сигурност да си представи. Може би той очакваше времето, когато Хенри отново щеше да се върне при него. Но едва ли беше така. Въобще не беше сигурен, че иска отново да види Хенри. Това щеше да смути покоя му. Когато човек е стар, не обича обезпокояващи неща. Дълго време се беше питал: — „Какво ли прави Хенри сега? Какво вижда?“ А после момчето беше избледняло и беше станало като хората в старите книги — не съвсем реално, но все пак достатъчно реално, за да не бъде забравено. Робърт обаче често си мислеше за тази абстрактна личност, сина му, за който от време на време дочуваше противоречиви слухове.

Една чудесна пролетна утрин Робърт се събуди и си каза: „Днес ще се кача да видя Мерлин. Чудно как живее този стар човек под растящия товар на годините. Сигурно е на повече от сто. Тялото му е като празна шушулка — нищо повече от намек, че някога там е имало тяло. Но Уилям казва, ако човек може да вярва на приказките му, че гласът на Мерлин бил златен и силен, както винаги, и че все още говорел страхотни глупости, които никой не би търпял в Лондон. Удивително е, как този работник по пътищата се отърква през целия си

живот като коте около четирите дни, прекарани в Лондон. Но трябва да тръгвам към Мерлин. Едва ли някога ще мога отново да го навестя.“

Стръмната, скалиста пътека беше мъчение за него — беше още по-жестоко, защото си спомняше гъвките си, силни крака и дробовите, неуморни като мехове. Навремето той беше начело на всички в изкачването на планината, а сега повървеше малко, почиваше на някой камък и продължаваше нагоре — нагоре и нагоре, през теснината, към рамото на скалата. Когато най-последно пристигна, беше пладне.

Мерлин го посрещна на вратата, преди да бе имал време да почука. Той не се беше променил много повече от арфите и върховете на копията, които висяха на стените. Сякаш беше захвърлил времето като дреха. Мерлин не се изненада от появяването на Робърт. Като че ли беше знаел за това бавно, дълго пътуване хиляди години преди този ден.

— Отдавна, Робърт, не си изкачвал пътеката, а и аз отдавна не съм слизал по нея.

И арфите запяха „слизал, слизал“. Той говореше с езика на струните и те отговаряха като далечен хор от високата грамада на планините.

— Но сега при теб се качва стар човек, Мерлин. Пътеката е страшен враг, с който трябва да се бориш. А ти не остаряваш. Чудя се кога най-последно ще умреш. Годишите ти не ти ли задават този въпрос понякога?

— Да ти кажа откровено, Робърт, няколко пъти ми е минавало през ума, но винаги е имало прекалено много неща, за които да мисля. Не бързам да умирам, защото ако умра, може би никога повече няма да съм в състояние да мисля. Защото тук, горе, Робърт, онази скрита надежда, която хората от долината наричат вяра, става съмнителна. О, безспорно, ако около мен имаше много такива хора и те всички напяваха безспир: „Има мъдър, добър Господ — ние, разбира се, ще продължим да живеем и след смъртта“, аз сигурно щях да се подготвям за идния живот. Но тук, сам, на половината път до небето, аз се страхувам, че смъртта ще прекъсне мислите ми. Планините са нещо като мехлем за абстрактната човешка болка. Сред тях човек се смее много повече, отколкото плаче.

— Знаеш ли — каза Робърт, — майка ми, старата Гуенлиана, направи едно последно, странно пророчество, преди да умре: „През тази нощ светът ще свърши — каза тя — и вече няма да има земя, по която да вървим“.

— Робърт, мисля, че е казала истината. Смятам, че предсмъртните ѝ думи са верни, каквито и да са били останалите ѝ предсказания. Тази разяждаща мисъл ме спохожда понякога и заради нея се страхувам да умра — ужасно се страхувам. Ако с живота си давам живот на теб и на полята, тревите и на целия зелен свят, би било невъобразимо дело да изтрия всичко това като рисунка с креда. Не трябва — поне още малко. Но стига с тези предзнаменования. В тях няма смях, Робърт. Ти, Робърт, много отдавна живееш в долината на хората. Устните ти се смеят, но в сърцето ти няма веселие. Мисля, че нагласяваш така устните си, като клонки върху капан, за да скриеш от Господ болката си. Веднъж се опита да се засмееш с цялата си душа, но не направи като сатирика — с малко смях над самия себе си да си купиш привилегията да се смееш от сърце на останалите.

— Знам, че съм победен, Мерлин, и изглежда това е непоправимо. Победата, или щастието — както искаш го наречи, навярно се крие у малцина избраници, подобно на зъбите на бебето, които се крият във венците. През последните години Господ игра твърдо и пресметливо с мен. Понякога си мислех, че ме мами.

Мерлин заговори бавно:

— Някога се състезавах с мил, млад бог с кози крака и тази игра беше причина да дойда тук. Но после подписах големия договор с тъжен смях. Правилно ли чух, Робърт, че не си с всички си? Уилям се отби и ми каза, че си полудял. Правил ли си осъдителни неща в розовата си градина?

Робърт се усмихна тъжно.

— Това беше един от триковете на Господ — отговори той. — Ще ти разкажа как стана. Един ден, когато чистех сухите листа на розите, ми хрумна да направя знак. Това не е нещо необикновено. Колко често хората стоят на върха на хълма с протегнати ръце, колко често коленичат за молитва и се кръстят. Откъснах един цвят и го хвърлих във въздуха, а венчелистчетата се посипаха върху мен. И сякаш това действие събра в едно и разказа цялата история на живота ми с един жест. След това красотата на белите цветчета върху черната

земя ме погълна и аз забравих за своя знак. Подхвърлих още един и още един, докато земята побеля от розов цвят. Изведнъж вдигнах очи и видях десетина души, които стояха наблизко и ми се присмиваха. Бяха минали край мене на връщане от църква. „Хи-хи! Робърт си е загубил ума. Хи-хи! Разумът му го напуска. Ха-ха! Той отново е дете, което хвърля розови листа.“ Трябва да е бил луд този Господ, който е разрешил това.

Мерлин трепереше от тиха радост.

— Ах, Робърт! Робърт! Защо трябва да обвиняваш света, когато се пази от тебе? Мисля, че Господ и светът за тебе са едно и също нещо. Ако долу в долината имаше десет души, на които им е харесала гледката с розовите листа върху земята, ти щеше просто да бъдеш един много особен човек, интересен и чудат. Те щяха да водят непознати в къщата ти в неделя следобед, за да те показват. Но тъй като такива хора няма, ти, разбира се, си екстремист, който трябва да бъде затворен и обесен. Наказанието за лудостта наистина е обесването на човешкия ум. Тръгне ли за някого приказка, че умът му не е на място, тогава неговите думи не биха били нищо друго, освен обект на присмех. Виж, Робърт, тъй като хората толкова често биват наранявани, хващани в капан и измъчвани от идеи и измишльотини, които не разбират, те започват да вярват, че всички непонятни неща са порочни и пагубни и трябва да бъдат смачквани и унищожавани от първия срещнат. Така те просто се предпазват от отвратителните рани, нанасяни от дребни на вид неща.

— Зная — каза Робърт, — зная всичко това и не протестирам. Оплаквам се само, че единственото, което нося със себе си, е торба със загуби. Аз съм собственик единствено на спомените за нещата, които съм имал. Може би това е добре, защото изглежда сега, когато вече ги нямам, ги обичам повече. Но не мога да разбера как е възможно тази съдба да се крие у малцина избраници. Собственият ми син се нахвърля върху всяко свое желание и го пази, ако ветровете казват истината.

— Ти имаше син, Робърт, сега си спомням. Мисля, предрекох, че ще управлява някой свят, ако не порасне.

— И той наистина го управлява. От юг лек, измамен вятър носи новини за него. Слуховете имат криле като прилепите. Говори се, че управлявал буйна раса от пирати, че е превзел и ограбил малки и

големи градове. Англичаните ликуват и го наричат герой и патриот, понякога и аз правя същото. Но, се опасявам, че ако бях испанец, той щеше да бъде само преуспял крадец. Чух, макар и да не вярвам, не искам да вярвам, че е измъчвал пленниците.

„Станал е велик човек, какъвто мислеше, че иска да бъде — размишляваше Мерлин. — Ако е вярно, значи не е мъж. Все още е малко момче и иска луната. Предполагам, че е доста нещастен. Онези, които казват, че децата са щастливи, са забравили своето детство. Чудя се колко дълго може да отлага зрелостта си.“

— Робърт, виждал ли си онези огромни, черни мравки, които се раждат с криле? Летят ден-два, после крилето им падат и те се спускат на земята, за да пълзят цял живот. Чудя се кога ще паднат крилето на сина ти. Не е ли странно, Робърт, че сред мъжете това пълзене е на почит и че децата късат своите криле, за да могат да се отдадат на великолепното пълзене?

— Какво кара момчетата да стават мъже? — попита Робърт. — Какви обстоятелства разяждат корените на крилето им?

— А-а, много от тях въобще нямат криле, а други сами си ги късат. Някои от тези обстоятелства настъпват изведнъж, а други се точат дълго. Не са ми известни всичките, но при мен причината бе присмехът — нещо като самоосмиване. Обичах едно момиче в долината и мисля, че беше красива. Надявам се, че и аз съм бил хубав. Написах за нея песен и нарекох момичето Годеницата на Орфей. Представях си, че съм Орфей. Но тя възприе женитбата с божество като престъпление срещу природата. Поучаваше ме. Всеки човек, така казваше тя, има задължението към някого или към нещо — към семейството, към общността или към самия себе си, забравих точно какво — да успее. Не беше съвсем наясно с естеството на успеха, но обясни, че песента не е част от него. А божествата презираше, особено езическите. Имаше един мъж с имения и къщи, който беше определено земен. Дори на стари години си мисля злобно, че беше жалко земен. И така те се ожениха и присмехът разяде крилето ми. Представях си смърт, самоубийство и слава, за да се преборя с този болезнен присмех. В срама си мислех да заключа песните си за света, за да не ги чуят хората никога вече. Светът дори и не разбра кога съм го напуснал. При мен не идваха хора, за да ме молят да се върна, а аз бях обещал на присмеха, че ще го направят. Попарените ми криле опадаха, бях мъж и

не исках луната. А когато отново се опитах да запая, гласът ми беше станал дрезгав като гласа на търговец на говеда, а песните ми бяха натезжали от замисли и планове.

— Чудя се аз как съм пораснал? — каза Робърт. — Не помня. Навярно младостта ми си отиде в стремежа ми да се придържам към всичко онова, което съм ценил, или може би все още живея в онези земи, за които съм мечтал. Но Хенри плува в мечтите си и понякога страшно му завиждам. Знаеш ли, Мерлин, има нещо, което ми се вижда странно. Майка ми, Гуенлиана, мислеше, че е способна да пророкува и ние ѝ вярвахме, защото това ѝ доставяше голяма радост. А през нощта, преди да замине Хенри; тя предначерта живота му. Мерлин, почти всичките ѝ думи се сбъднаха. Възможно ли е да е видяла всички тези мисли като ярки картини? Това е странно, невероятно нещо.

— Навярно тя е предугадила желанието му, Робърт, и е почувствала силата на копнежа му. Научих старата Гуенлиана на много неща, свързани с магията. Тя притежаваше способност да разгадава знаци и лица.

Татко Робърт стана и се протегна:

— Е, добре, трябва вече да вървя. Стар човек като мене трудно и бавно слиза по пътеката. Когато се прибера вкъщи, ще бъде нощ. Ето го и Уилям с вързопа — сякаш са едно цяло. Ще слеза, с него донякъде, и ще науча как вървят нещата в Лондон. Ти сигурно обичаш думите Мерлин, след като говориш толкова много, докато аз сигурно обичам болката, след като си я причинявам. Ти, Мерлин, мисля си, си шарлатанин и мошеник. Винаги, когато си тръгвам от теб, съм убеден, че си казал силни думи, а като помисля, не мога да си спомня нито една. Смятам, че правиш изкусни магии с лекия си глас и с арфите си.

Докато слизаше надолу по пътеката, висящите арфи отпяваха след него „Сбогуването на магьосника“.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

През 1760 г., когато Хенри реши да я разруши, Панама беше огромен красив град, богат, силен град, справедливо наречен Златната чаша. Нито едно място в целия груб Нов свят не можеше да се сравнява с нея по красота и богатство.

Преди повече от век Балбоа^[1] пристигна на брега на непознат океан. Облече се в лъскава броня и нагази в Тихия океан, докато нежната вода обля бедрата му. После уверено се обърна с тържествено слово към морето и обяви, че всичките земи, до които то се допираше, принадлежаха на испанската корона. Той поиска от водата да бъде послушна и лоялна, защото това щеше да бъде почитаното езеро, собственост на Кастиля и Арагон.

На брега зад Балбоа беше сгушено малко, зелено индианско село. Името му беше Панама. На местния език това означаваше „добро място за риболов“. Когато испанските войници допряха факли до безредно разположените колиби и на тяхно място построиха новия град, те запазиха старото име, Панама, което звучеше като песен. И скоро значението на думата се оправда, защото от този малък град мрежите на Испания бяха хвърлени в четирите посоки.

Педрариас^[2] занесе мрежите на север и оплете в тях градовете на древните май. Уловът му позволи да изпрати в Панама чудато изковани змии, внушаващи страх скулптори, дребни идоли и всичкото злато. Когато вече нямаше украшения за събиране и храмовете бяха празни каменни кутии, Педрариас хвърли мрежите на Испания върху хората и ги подкара с камшика си към мините.

Писаро^[3] отплува на юг с коне и хора в брони и силният народ на инките се предаде. Той избяга вождовете и лиши от живот начина на управление. След това диаманти, сребърни плочи от стените на храмовете, символи на слънцето и обредни предмети от злато бяха превозени в Панама. Писаро също натика с камшика сломения народ на инките в мините.

Стотина капитани поведоха малки отряди на изток и на югоизток, където диви индианци от Дариен^[4] живееха по дърветата и в пещерите. Тук испанците откриха гривни за носовете и глезените и орлови пера, напълнени със злато. Всичко беше изсипано в чували и закарано с мулета в Панама. Когато от всичките гробове бяха свалени златните орнаменти, дори и дивите индианци вече копаеха земята под властта на камшика.

Испанските кораби откриха малки острови на запад, в чиито плитки заливи можеха да се открият перли, стига само човек да се гмурнеше достатъчно дълбоко. И не след дълго мрачните хора от островите скачаха в морето, обитавано от акули. Торби с перли потеглиха за Панама.

Всичките онези ценни изделия, дълго и изкусно работени, най-после стигаха до Панама, където пещите ги поглъщаха като зачервени лакомници и ги превръщаха в дебели златни пръти. Складовете бяха препълнени със златни слитъци в очакване на флотата за откарване на съкровищата в Испания. Понякога поради липса на място в складовете по улиците можеха да се видят наредени сребърни плочи, но те бяха защитени от кражба, защото бяха много тежки.

Междувременно градът придоби чудесен вид. Богатството на поробените народи беше вложено в изграждането на стотици къщи с червени покриви и малки вътрешни дворове, където в уединение растяха редки цветя. Всички изкуства и удобства на стара Европа заминаха на запад, за да украсят панамските къщи срещу късове злато.

Първите испанци, които нахлуха в страната, бяха жестоки, алчни крадци. Те бяха обаче и войници, които не можеха да бъдат уплашени от никакви бъдещи кръвопролития. Малки групи успяха да завладеят Новия свят с незначителни сили, като се изключат духовните. И когато народите на Никарагуа, Перу и Дариен се превърнаха в хленчеци роби и вече не съществуваше опасност, друга класа хора пристигна да живее в Панама. Те бяха търговци, особено решителни, когато трябваше чрез закона да се изтръгне имение от собственика му или когато цените на хранителните продукти се увеличаваха за чуждоземните колонисти, но малодушни и страхливи, когато стоманата се удряше в стомана.

Търговското съсловие скоро установи контрол над провлака. Някои от войниците бяха умрели, други, непривикнали към сигурност, загубиха търпение, и потеглиха към непознати, опасни земи, като

оставиха борбата за храна и лукс в ръцете на търговците, които неохотно раздаваха брашно и вино и събираха в замяна украшения и кюлчета злато за ковчежетата си. Търговците се обединяваха и определяха едни и същи цени за храна и с печалбите строяха къщи от кедрово дърво с покриви от розови плочи, обличаха жените си в коприни от чужди земи и се движеха по улиците, заобиколени от прислужници роби.

В града пристигна група търговци на роби от Генуа и построи голям склад за стоката си. В него бяха наредени клетки, в които чернокожите седяха, преди да ги изнесат на открито, за да ги опипат и да се спазарят за тях.

Панама беше красив град. От двете страни на главните ѝ улици бяха наредени две хиляди огромни къщи от кедрово дърво, а по-далече от центъра се намираха пет хиляди по-малки жилища за чиновници, куриери и платени войници на краля. В покрайнините бяха струпани безброй колиби със сламени покриви, където бяха настанени робите. В центъра на града имаше шест църкви, два манастира и висока катедрала, всички препълнени със златни прибори и натежали от скъпоценни камъни дрехи. В Панама вече бяха живели и умрели двама светци — навярно не много, но все пак достатъчно важни, за да се ценят костите им.

Цял един участък от града беше гъсто застроен с къщи, конюшни и казарми на краля. Тук се съхраняваше една десета от добива от земята в очакване на следващата флота, когато щеше да се превози от магарета през провлака, за да бъде натоварен на корабите. Панама издържаше кралската власт в Испания — плащаше за новите дворци и войни на краля. Заради парите, изтичащи от нея към хазната, кралят удостои Панама с почетно звание. Тя носеше гордото име „Най-благородният и предан град Панама“. Беше изравнена по ранг с Кордоба и Севиля — и защо не, след като и нейните служители носеха златни верижки според постовете си? И кралят подари на града сияен герб — на златен фон отляво щит, а отдясно — две каравели и сноп сиви стрели. Над всичко стоеше Полярната звезда, пътеводител на откритията, докато лъвовете и замъците на двете испански кралства^[5] бяха разположени около щита. Наистина Панама беше един от най-великите градове в света.

В центъра на Златната чаша имаше широк павиран площад, в средата му беше издигната платформа, където вечер свиреше музика. По това време хората се разхождаха наоколо и доказваха положението си в обществото; аристокрацията на търговците беше много чувствителна в гордостта си. През деня някой от тях можеше да се препира като евреин за цената на брашното, но вечерта на площада сковано се покланяше на не толкова богатите познати и едва забележимо любезничеше с по-богатите.

Хората се бяха отпуснали в сигурността си. Градът беше смятан за непревземаем. От едната страна го пазеше морето, а в южния океан и без това нямаше чужди кораби; откъм сушата имаше стени и обширно тресавище, което можеше да бъде наводнено при опасност, и така градът ставаше същински остров. Нещо повече, нападащата армия трябваше да си проправя път през джунглата на провлака, за да атакува масово, трябваше да криволичи из тесните проходи, които лесно можеха да бъдат защитени от малки групи хора. Никой не смяташе, че един предводител, който е с ума си, може да мечтае за завладяването на Панама. Ето защо когато Кампече, Портобело и Маракаибо се предадоха на буканиерите, търговците от Златната чаша свиха рамене и продължиха ежедневните си занимания. Беше жалко, разбира се, наистина беше тъжно техните собствени сънародници да изтърпят това и да бъдат ограбени — но какво друго можеха да очакват? Техните градове не бяха построени на океана, на който би трябвало да бъдат. Панама никога не би се замислила другояче за тези смутове, освен със съжаление. Господ беше добър, но търговията бе истинска катастрофа; вече нямаше пари, а селяните като крадци не пущаха стоките си.

Дон Хуан Перес де Гусман беше губернатор на Златната чаша — мълчалив аристократ, чиито живот беше отдаден на това да бъде съвършен благородник. Той обучаваше малката си армия, сменяше униформите си и внимателно следеше женитбите на роднините си. През целия си живот беше войник — може би не особено добър пълководец, но изключително галантен офицер. Нарезданията, които пишеше до подчинените си, бяха чудесни. Подборът от думи, с които изискваше от някое индианско селище да се предаде, беше безукорен. Хората обичаха своя губернатор. Той се обличаше толкова хубаво, беше горд, но и снизходителен. Всеки ден го поздравяваха, когато

изтрополяваше по улицата с група конници след себе си. Ако съществуваше някакво предчувствие за нападение, галантната фигура на дон Хуан щеше да успокои народа. Той беше с най-благородната кръв и с най-богатите складове в града.

Така хората живееха щастливо в Панама — с настъпването на горещите дни заминаваха за потъналите в зеленина места и се връщаха към баловете и приемите през дъждовния сезон. Такава беше Златната чаша, когато Хенри Морган реши да я унищожи.

Един ден в Панама се промъкна новината, че ужасният Морган идва да я завладее. В началото това беше прието като весела шега, но когато пристигнаха повече вестители, в града закипя трескава дейност. Хората се втурнаха към църквите, изповядваха се, целуваха мощите и се прибираха вкъщи. Стотици свещеници преминаха в шествие по улиците, носейки нафора. Тъмното братство яростно се самобичуваше и влачеше тежкия кръст, за да може всеки да го види. Никой не закърпи пробитите стени. Ръждясалите оръдия не бяха заменени с нови. Дон Хуан посещаваше литургия след литургия, говореше на обезумелите хора и предлагаше всички свещеници да организират шествие.

Из града се говореха страшни неща — че буканиерите въобще не били човешки същества, а животни с глави на крокодили и лапи на лъвове. Замислени хора обсъждаха такива възможности по улиците:

— Бог да ви благослови, дон Педро!

— Нека вас да ви благослови Дева Мария, дон Гиермо!

— Какво мислите за тези разбойници?

— Ах, ужасно е да си помисли човек за тях, дон Гиермо! Казват, че били демони.

— Мислите ли, че е възможно, както чух, Морган да има три ръце и във всяка да върти сабя?

— Кой знае, приятелю! Дяволът сигурно има още по-големи сили. Кой може да определи границите на силите на злото? Светотатство е да се мисли за това.

А по-късно:

— Казвате, че сте го чули от дон Гиермо? Той, разбира се, не би казал нещо, което е съмнително — човек с неговото богатство.

— Само повтарям това, което каза той — че Морган можел да изстрелва куршуми от върховете на пръстите си, че бълвал жълто-зелени пламъци. Дон Гиермо беше сигурен.

— Трябва да кажа на жена си, дон Педро.

Така слуховете нарастваха, докато хората почти загубиха ума си. Припомняха се случки на жестокост в други покорени градове и търговците, които досега бяха свивали рамене, преbledняваха при спомена. Не можеха да повярват, а трябваше, защото пиратите вече бяха на път към Чагрес^[6] и целта им беше да завладеят и ограбят Златната чаша. Най-сетне, по принуда, дон Хуан остана извън църквата достатъчно дълго, за да изпрати петстотин войници да направят засада на пътя през провлака. Един млад офицер помоли да бъде изслушан.

— Е, млади момко — започна губернаторът, — какво желаете?

— Ако имахме бикове, сър, ако имахме много диви бикове! — възбудено извика офицерът.

— Намерете! Нека цялата околност бъде претърсена за диви бикове! Нека хората съберат хиляда. Но какво ще правим с тях?

— Ще ги пуснем срещу врага, сър.

— Великолепен план! Вие сте гениален офицер! Ах, приятелю, хиляда бика? Хиляда? Аз се пошегувах! Нека да съберат десет хиляди диви бикове.

Губернаторът нареди на войниците си да излязат — две хиляди кралски войника — направи преглед на войската и се върна, за да коленичи в катедралата. Дон Хуан не се страхуваше от битките, но като благодарен генерал подсилваше втората отбранителна линия. Освен това беше хвърлил толкова пари за литургиите, че не беше възможно да няма ефект.

Първият промъкнал се слух се беше превърнал в чудовище. Треперещи граждани започнаха да заравят сребърните и златните си прибори. Духовниците хвърляха потири и свещници във водоемите и зазиждаха по-ценните реликви в проходи под земята.

Балбоа би укрепил стените и би наводнил подстъпите към града. Армията на Писаро щеше да заеме позиция в средата на провлака, за да посрещне идващите буканиери. Но тези храбри времена бяха отминали. Търговците на Панама мислеха само за вещите, за живота и за душите си — по реда на споменаването им. И през ум не им минаваше да препашат саби или да се трудят за възстановяване на

стените. Тези неща бяха работа на кралските войници, на които плащаха добре, за да пазят гражданите. Губернаторът беше длъжен да се погрижи за това.

Дон Хуан извърши преглед на войските — всичко, което според него един генерал можеше да направи. Униформите им бяха безукорни и войниците му можеха да спечелят похвали, на който и да е парад в Европа. Междувременно още една литургия не би попречила.

---

[1] Васка Нунес де Балбоа (1475 — 1517), испански конкистадор, управител на колонията на Дариен. Прекосявайки Панамския провлак, станал откривател на Южното море, наречено по-късно Тихи океан — Б.пр. ↑

[2] Така бил наричан Педро Ариас Давила (1440 — 1531), испански конкистадор. Губернатор на Кастиля дел Оро. Основава град Панама и организира няколко важни експедиции. — Б.пр. ↑

[3] Франсиско Писаро (1475 — 1541), испански конкистадор. Участник в цялостното завладяване на Панама и в завоевателните походи на Васко Нунес де Балбоа. Завоевател на Перу и на части от териториите на съвременен Еквадор, Перу, Боливия, Аржентина и Чили. — Б.пр. ↑

[4] Планинска област на територията на днешна Панама и Колумбия. — Б.пр. ↑

[5] Кастиля и Арагон. — Б.пр. ↑

[6] Втората по големина река в Панама, вливаща се в Карибско море. — Б.пр. ↑

I

Докато буканиерите прахосваха скътаното от ограбения Маракаибо, Хенри Морган беше потънал в планове за новия си набег. За него щяха да са нужни повече войници, отколкото някога са били събирани. Пратениците на капитан Морган се отправиха към четирите краища на Испанския Мейн. Думите му стигнаха до Плимът и до Ню Амстердам. Поканата му за великото плякосване стигна чак до гористите острови, където хората живееха като маймуни.

„Всеки човек ще забогатее, ако успеем — така гласеше посланието. — Това ще бъде най-големият удар, нанасян някога от Братството. Ще всеем страх в самото сърце на Испания. Флотата ни ще се събере в южната част на Тортуга най-късно до октомври.“

Скоро корабите и моряците започнаха да се стичат към мястото на срещата — огромни нови съдове с бели платна и резбовани носове, кораби със стърчащи оръдия, стари прогнили черупки с дъна, толкова обрасли с водорасли, че се движеха във водата като пънове. Пристигнаха едномачтови платноходи, дълги канута и плоскодънни лодки, управлявани с тежки гребла. Към мястото на срещата потеглиха дори салове с платна, изплетени от палмови листа.

И моряците — цялото вилнеещо Братство на Тортуга: старите, опитни пирати от Гоавес, французи, холандци, англичани и португалци — отритнати от обществото хора, които се присъединяваха към бойните редици. Доплуваха канута, натоварени с роби, избягали от испанците и привлечени към тази експедиция от жаждата за кръвта на техните господари. Робите бяха карибци, негри и съсипани от треска бели. Малки групи ловци се появиха на бреговете на обраслите с джунгли острови и се качиха на корабите за южната част на Тортуга.

Между по-големите кораби имаше високи фрегати и галеони, пленени в предишни сражения. Когато дойде време да отплава, капитан Морган разполагаше с трийсет и седем кораба и две хиляди войници, без да се смятат моряците и прислужниците. Сред групата от кораби се виждаха три стройни, с чиста линия едномачтови платноходи от Нова Англия. Те не бяха дошли да се бият, а да търгуват

— предлагаха барут срещу плячка, уиски срещу злато. Барутът и уискито бяха двете велики нападателни оръжия. Освен това тези моряци от Плимът щяха да купят стари, ненужни кораби заради желязото и такелажа.

Капитан Морган изпрати ловци в гората, за да убият диви бикове, и кораби към сушата, за да откраднат жито. Когато всички се върнаха, той разполагаше с храна за плаването.

Освен Кьор дьо Гри и Хенри Морган, никой друг от тази многоезична тълпа, отзовала се на призива за нападение, не знаеше къде ще бъде то. Никой нямаше и най-малка представа накъде ще плават и с кого ще се сражават накрая на пътуването. Армията от храбри грабителите се беше събрала, привлечена от името на Морган, твърдо вярваща в обещанието му за богатата плячка.

Хенри Морган не се осмели да съобщи целта на плаването. Въпреки силата на името му, буканиерите щяха да се стъписат пред такава непревземаема цел. Ако имаха време да помислят за Панама, те щяха да избягат обратно вкъщи от страх, защото от повече от половин век на островите им се разказваше за силата и отбраната на Златната чаша. Панама беше град облак, загадка, почти неземан, въоръжен с мълнии. Разбира се, имаше и такива, които вярваха, че улиците са павирани с обли буци злато и че в някои църкви прозорците са изрязани от изумруди. Тези легенди щяха да ги привлекат при условие, че нямаха време да помислят и за рисковете.

След като корабите бяха положени на една страна и остъргани, платната — закърпени, оръдията — излъскани и проверени, трюмовете — напълнени с провизии, Хенри Морган свика капитаните, за да подпишат официалните договори и да раздели флотата на групи.

Събраха се в каютата от дъбово дърво на Адмирала — трийсет капитана, докарали кораби за мисията. Фрегатата^[1] на капитан Морган беше красив испански боен кораб, командван от херцог, преди да попадне в ръцете на пиратите. Каютата приличаше на просторна гостна с ламперия от тъмен дъб. Стените леко се стесняваха в горната си част. Таванът лежеше на ред тежки греди с гравюри на лози и изящни тънки листа. Нарисуваният на стената испански герб така бе изстърган с нож, че от него не беше останало почти нищо.

Капитан Морган седеше на масивна маса, чиито крака представляваха чудати резбовани лъвове, а около него, на столчета, се

бяха наредили трийсетте водача на флотата и армията му. Те чакаха неговите заповеди.

Там беше niskият, сериозен капитан Сокинс, чиито очи горяха от треската на пуританизма. Той оправдаваше убийствата си със Светото писание и след успешен набег отправяше благодарствени молитви от лафета на оръдие.

Там беше Грипо, вече старец, грохнал от дребните си прегрешения. Беше дошъл, за да уважи своя Господ като търпелив полицай, когото човек вероятно би могъл да надхитри. Напоследък си мислеше, че навярно ще изкупи греховете си чрез обща изповед и причестяване в майчината си църква. Възнамеряваше да го направи след още една експедиция, в която щеше да се снабди със златен свещник и да го занесе на изповедника си като подарък за умилюствяване.

Холберт и Теня, Съливан и Мейтър седяха на столчета около капитан Морган. В тъмния ъгъл бяха двамата капитани, известни на цялото Братство като неразделни. Наричаха ги просто Бургундеца и Другия Бургундец. Първият беше нисък, дебел мъж с лице като червено подпухнало слънце. Беше нервен и раздражителен. И най-малкото внимание, което му се оказваше, ужасно го притесняваше. Когато го заговаряха, лицето му почервеняваше и той създаваше впечатление за бръмбар, който търси дъска, под която да се скрие. Приятелят му, Другия Бургундец, беше негов защитник и водач. Другия Бургундец беше по-висок и по-добре сложен, макар че лявата му ръка беше отрязана до лакътя. Човек можеше да ги види по всяко време да вървят или да седят заедно. Рядко говореха, но здравата ръка на Другия Бургундец винаги обгръщаше раменете на тантурестия си приятел в знак на покровителство.

Капитан Морган се постара да предаде рязкост и студенина на гласа си за предстоящата реч. Докато четеше договорите, в кабината цареше дълбока тишина. Човек, докарал кораб, можеше да получава такава и такава рента; на дърводелец с инструменти щеше да бъде заплатено еди-колко си; толкова и толкова щяха да бъдат заделени за издръжка на близките на загиналите. След това стигна до наградите, определени за първия, който забележи врага, за първия, който убие испанец, за този, който пръв влезе в града. Клаузите свършиха.

— А сега, подпишете — каза капитан Морган. Мъжете затътриха крака към масата и вписаха имената или знаците си.

Когато отново седнаха по местата си, Сокинс се обади:

— Наградите са четири пъти по-големи от обикновено. Защо е така? — Той беше възпитан да ненавижда разточителството.

— Хората ще трябва да се въоръжат с храброст — спокойно каза Хенри Морган. — Ще трябва да ги стимулираме, защото тръгваме за Панама.

— Панама?! — възклицанието излезе почти като въздишка.

— Да, Панама. Подписахте договори, за дезертърство окачвам на въжето. Погрижете се за духа на хората си. Чували сте за богатството на Панама — достатъчно е, за да се възбудят апетитите им. А аз добре си давам сметка за опасностите, за да съм сигурен, че са преодолими.

— Но... Панама... — започна Сокинс.

— Дезертърите окачвам на въжето — заяви капитан Морган и излезе от каютата. Кьор дьо Гри остана, за да слуша. Щеше да му докладва за настроенята на хората.

Настъпи продължително мълчание. Всеки от присъстващите си спомняше нещата, които беше слушал за Панама.

— Опасно е — най-после каза Сокинс, — но пък богатствата са много. Освен това капитанът се закле, че познава разположението на града и е наясно с рисковете.

Тези думи изведнъж внесоха успокоение. След като капитан Морган беше наясно, нямаше защо да се страхуват. Морган беше непогрешим. Стаята се изпълни нервни, бързи разговори.

— Пари? Та те ходят по тях. Чувал съм, че катедралата...

— Но джунглата е непроходима.

— В Панама има хубаво вино. Опитвал съм го.

И изведнъж всички си спомниха за Червената светица.

— Ама там е онази жена — Червената светица.

— Да, вярно. Тя е там. Кой, мислите, ще я притежава?

— Капитанът не е мъж, който се интересува от жени. Мисля, че това ще бъде Кьор дьо Гри. Той е най-облагодетелстваният сред нас.

— Така е. Кьор дьо Гри е обречен да умре, промушен с кама от някой ревнивец. Нямам нищо против да го убия, защото ако не аз, то някой друг ще го стори. Не, сигурно ще бъде моята кама.

— Но какво би направил с такава жена? Едва ли ще си послужиш с въже?

— Да си призная, винаги съм смятал, че дебелите дублони са най-съвършеното оръжие за отвличане. Те толкова блестят.

— Не, не. Виж това. Почти всяка жена ще замени добродетелта за диаманти. Когато човек има второто, лесно ще придобие отново първото.

— Какво ще каже Едноръкия — Другия Бургундец? Ей, ще отвлечеш ли Червената светица за дебелия си приятел?

Другия Бургундец се поклони.

— Няма да се наложи. Приятелят ми е много способен. Бих могъл да ви разкажа една история... — Той се обърна към Бургундеца. — Ще ми позволиш ли, Емил?

Бургундеца се опита да излезе през стената, но все пак успя да кимне.

— Тогава, господа, ще ви разкажа една история — започна Другия Бургундец. — Живееха в Бургундия четирима приятели — тримата бозаеха по малко от изкуствата, а четвъртият беше заможен. В Бургундия живееше чудна девойка — красива и изискана — истинска Цирцея, най-хубавата в околността. Четиримата приятели болезнено се влюбиха в нея. Всеки ѝ подари най-скъпите си неща. Първият изля душата си в сонет и го сложи в краката ѝ. Вторият изпълни виолата с нейното име. А аз, третият, нарисувах светлия образ на лицето ѝ. Така ние, хората на изкуството, се състезавахме за нея, без да изгубим приятелството си един към друг. Но последният от четиримата беше истинският артист. Той беше тих, ловък. Какъв актьор! Той я спечели с великолепен жест. Отвори ръката си и там, на дланта му, лежеше весела, розова перла. Ожениха се. Наскоро след сватбата Делфин даде доказателство, че притежава повече добродетели, отколкото всеки от нас бе очаквал. Тя не само беше образец на идеална съпруга, но и дискретна и очарователна любовница — не на един, а на тримата приятели на съпруга си. А Емил, съпругът, не възразяваше. Той обичаше приятелите си. И защо не? Те бяха истински приятели, но бедни. Ах, как може да има сила, толкова сляпа, толкова идиотска, като общественото мнение! То стана причина за смъртта на двама и за заточението на един. Тази хидра, общественото мнение, какво направи тя, сами разсъдете! Принуди Емил да извика на дуел тримата си

приятели. Дори тогава всичко би могло да свърши с целувката, с прегръдката — „честта ми отново е спасена, скъпи приятелю“, — ако не беше лошият навик на Емил да оставя върха на рапирата си в гниещо месо. Двама от мъжете умряха, а аз изгубих ръката си. Но общественото мнение отново се намеси като непохватен, як вол. След като предизвика дуелите, то принуди победителя да напусне Франция. Ето го Емил до мен — любовник, фехтовач, артист, земевладелец. Обществено мнение... Но аз се отклоних от разказа си, увлечен от омразата си към тази сила. Искан да ви кажа само, че Емил не се нуждае от грижи, нито пък от четвърт дял. Изглежда така, сякаш безброй гладни мравки са се угощавали с духа му, но нека тази велика красота бъде представена пред него, нека Червената светица се огледа в очите му и вие ще видите и ще си спомните това, което казвам. Той е тих, той е ловък, той е артист. Където други крещат „Мъжественост! Сила! Похищение!“, Емил носи в джоба си розова перла като възбуждащо любовно средство.

---

[1] Тримачтов боен ветроход е прави платна. — Б.пр. ↑

II

Флотилия от плоскодънни лодки плаваше по река Чагрес, всяка натоварена до краен предел с хората на Свободното братство. В тях имаше французи с раирани нощни шапки, с широки панталони, французи, които някога бяха отплавали от Сен Мало или Кале и сега нямаха родина, където да се върнат. Някои от баркасите бяха препълнени с кокни, повечето от тях мръсни, с потъмнели зъби и с вид на джебчии. Имаше мрачни и мълчаливи пирати от Холандия, седящи тромаво в лодките си и взиращи се с безизразните си очи на лакомници по течението на Чагрес.

Тежките правоъгълни баркаси се управляваха от карибци и симарони^[1], весели в жестокостта си хора, които толкова обичаха войната, че можеха да бъдат убедени да работят, привели лъскавите си рамене, ако възнаграждението беше кръв. Част от пиратското шествие се състоеше от негри, наскоро избягали от испанско робство. Носеха червени презрамници, които пресичаха като рани голите им гърди. Водачът им, огромен sameц с лице на свиреп черен лос, нямаше на себе си нищо, освен широк жълт колан и роялистка шапка, чиито пера висяха отпуснато и се виеха под блестящата му черна брада.

Лодките се промъкваха надолу по реката в дълга колона. Англичаните крещяха монотонни моряшки песни и поклащаха телата си, за да поддържат ритъма, французите пееха нежно за малките любовни авантюри, които може би са имали, а симароните и черните бръщолевеха безкрайните си монолози, едва ли насочени към някого.

А Чагрес се виеше напред в примки и огромни подковообразни завои. Жълтата вода свенливо галеше корпусите като подплашена прокажена жена. По Чагрес човек можеше да гребе цял ден и да се разположи за нощуване на не повече от миля по права линия от мястото, откъдето е тръгнал. Тя беше мудна, апатична река с много плитчини, където яркият пясък блестеше на слънцето. Чагрес беше дилетант в неизменните и смислени действия на реките — да достигнат океана с възможно най-малко затруднения и усилия.

Сънливо се влачеше, сякаш не ѝ се искаше да изгуби ленивата си индивидуалност в неспокойното море.

След известно време лодките стигнаха до местност, където непроходимата джунгла се спускаше до брега на реката и спираше в дъговиден гребен като замръзнала зелена вълна. Сред дърветата кръстосваха петнисти тигри и наблюдаваха мъжете с тъжно любопитство. От време на време голяма змия се измъкваше от топлия дънер, където беше дрямала на слънцето, и се плъзваше във водата, вдигайки нагоре глава, за да види тази необичайна процесия. Цели племена от възбудени маймуни се стрелкаха сред лианите, преструвайки се, че не обичат да ги притесняват. Виеха възмутено и хвърляха листа и клонки към лодките. Хиляда и четиристотин чуждоземни същества бяха нахлули в свещената Майка Джунгла; и най-долната маймуна на земята все пак имаше право да протестира.

Дневната горещина беше станала като дишане при треска, тежка и мъчителна. Песните от баркасите станаха неясни и замлъкнаха, сякаш горещи завивки бяха хвърлени върху мъжете. Буканиерите седяха отпуснати на пейките. Но индианците напрегнато гребяха, клатейки се равномерно. Мускулите се движеха плавно по изящните им ръце, свиваха се и се разпускаха около раменете като неспокойни змии. В мрачните им умове имаше мечта за сеч, чудна кървава мечта. „Напред! — крещеше умът. — Напред, битката е все по-близо! Напред! Напред! Панама — саваните на кръвта, са все по-близо!“ Дългата колона беше като огромна, накъсана змия.

Дългият зноен ден отстъпи на нощта, а по бреговете на реката не се виждаше никакво човешко същество. Това беше нещо сериозно, защото в баркасите нямаше храна. Нямаше място за храна. Всеки инч беше необходим за хората и оръжията. Водата миеше ниските палуби на артилерийските салове. Знаеше се, че много плантации граничат с реката и една гладна армия би могла да се подкрепи, ето защо пиратите тръгнаха без храна за Панама. През целия ден внимателно следиха за плантации, но не видяха нищо, освен гъстата, зелена джунгла.

Вечерта първата лодка се изравни с пристан от пръчки. Зад редица високи дървета мудно се виеше струйка дим. С диви, радостни викове буканиерите скочиха от лодките и изгазиха до брега. Проклетия и отчаяние — сградите бяха изгорени и изоставени. Димът се носеше от черната купчина, представлявала някога хамбар, в който не беше

останало нито зрънце за мъжете. Дълбоки следи отвеждаха към влажната джунгла, накъдето добитъкът е бил откаран, но те бяха отпреди два дни.

Гладните мъже се върнаха в лодките. Е, добре, днес ще гладуват. Гладът е част от войната, нещо, което трябваше да се очаква и да се изтърпи. Утре със сигурност ще попаднат на къщи, където има вино, студено и вкусно, ще срещнат корали^[2], където дебели крави кимат глупаво в очакване да бъдат заклани. Буканиерът, истинският буканиер, би продал живота си за чаша кисело вино или за кратък разговор с някоя от онези кафяви жени, наполовина испанки. Това бяха радостите на живота и би било справедливо, ако промушеха мъжа, преди да е довършил питието или разговора, но глад... Е, утре сигурно ще има храна.

Слънцето отново изгря — бяла, горяща язва на небето. Реката продължаваше безумно да се вие, по бреговете ѝ имаше изоставени чифлици, но никаква храна. Вестта за тяхното нахлуване беше долепяло дълго преди тях като ужасната вест за чума. Не бяха останали нито един човек или животно, за да посрещнат буканиерите.

На третия ден намериха няколко кораби, нещавени волски кожи и ги начукаха с камък, за да поомекнат за ядене. Някои от мъжете бяха изяли половината от коланите си. Веднъж откриха малко обгоряла царевица във все още горящ хамбар, и няколко мъже умряха в мъки от преяждане.

Мъжете ловуваха в джунглата, претърсваха дърветата, за да открият някакво живо същество, което можеше да се яде. Дори котките и маймуните сякаш се бяха съюзили с Испания. Джунглата сега беше безмълвна и мъртва. Никакъв живот не беше останал, освен летящите насекоми. От време на време някой хващаше змия и, докато я печеше, намръщено пазеше обяда си. Няколко мишки попаднаха в ръцете на пиратите и моментално бяха излапани от страх някой да не ги открадне.

След четириднешно плаване реката стана прекалено плитка за лодките. Оръдията бяха свалени на брега и мъжете ги теглеха по тясната пътека. Буканиерите се влачеха в разбъркана колона, а пред тях група индианци, черпещи сили от кървавата мечта, правеха с тежките си ножове просека в джунглата. Видяха няколко групи от бягащи испанци, а от време на време индианци изскачаха от гъсталаците като

ято подплашени пѣдпѣдѣци, но нито един враг не се задържа достатъчно дълго, за да се бие. Веднѣж край пътеката откриха подготвено за засада място — прѣстен вал и пепел от много лагерни огньове. Мястото беше изоставено. Ужас беше обзел войниците, изпратени да се сражават, и те бяха избягали.

Сега мъжете, влачейки се, все повече и повече приближаваха Панама. Въодушевлението им за завладяването ѝ беше изчезнало. Проклинаха водача си, че не е осигурил храна. Напред и все напред ги теглеше само заразителният пример на капитан Морган.

В началото той ги водеше, но сега, начело на изтощените войски, самият Хенри Морган започваше да се съмнява дали толкова силно желае да отиде в Панама. Опитваше се да си спомни силата, накарала го да трѣгне, привличането на непознатата красота. С изострянето на глада Червената светица беше избледняла във въображението му. Той не можеше много ясно да си спомни желанието си. Но дори то да го изоставеше напълно, той трябваше да продължи. Един провал, един миг на нерешителност би разпрѣснал като гѣлѣби успехите му.

От самото начало Кѣор дѣо Гри беше до него, сега вече изтощен и залитащ. Капитан Морган погледна със съжаление и гордост своя заместник. Очите му бяха като кухи кристали и в тях имаше дива светлина на приближаваща лудост. Капитан Морган се чувстваше помалко самотен с младия мъж до себе си. Той разбираше, че Кѣор дѣо Гри е станал част от него.

Топлината на слънцето падаше от небето като горящ дѣжд. Тя се блѣсваше в земята и след това отново бавно се издигаше, натежала от влагата и противния аромат на гнили листа и корени. Веднѣж Кѣор дѣо Гри се свлече на колене от горещината, но веднага се изправи и продължи мъчително напред. Хенри Морган забеляза залитащата му походка и нерешително хвърли поглед към пътеката.

— Може би трябва да отдѣхнем — каза той. — Хората са изтощени.

— Не. Трябва да вървим напред и все напред — отговори Кѣор дѣо Гри. — Ако спрем тук, те ще бѣдат още по-отпаднали, когато отново трѣгнем.

— Чудя се защо си толкова настойчив — продължи Хенри Морган. — Аз започнах да се съмнявам, а ти вървиш напред. Какво очакваш да намериш в Панама, Кѣор дѣо Гри?

— Нищо не очаквам да намеря. Опитваш се да ме вкараш в капана на предателството ли? Зная, че още преди да сме стигнали града, плячката е ваша. Признавам, сър. Но, виждате ли, аз съм като огромна кръгъл камък, който се търкаля надолу по склона — дотолкова имам основание да отида в Панама. Вие ме пуснахте да се търкалям, сър.

— Странно е, че толкова много искам Панама — каза Хенри.

Помощникът му гневно обърна зачервеното си лице към него.

— Вие не искате Панама. Искате жената, а не Панама — гласът му беше злобен като думите му и той притискаше с длани слепоочията си.

— Вярно е — промърмори капитанът. — Вярно е, че искам жената, но това е още по-странно.

— Странно? — яростно възмущение обхвана Кьор дьо Гри. Той изкрещя: — Странно? Какво странно има в това да желаш силно една жена, за която се знае, че е красива? Бихте ли нарекли всички мъже тук или въобще мъжете на земята странни? Или вие сте надарен с богоподобна страст? А може би имате тяло на титан? Сношението и неговото очакване са нещо естествено за мъжете!

Хенри Морган беше озадачен, но и малко уплашен. Сякаш беше видял отвратителен, невероятен призрак. Нима беше възможно тези мъже да се чувстват като него?

— Но, мисля, че тук има нещо повече от страст — каза той. — Ти не можеш да разбереш моя копнеж. Изглежда така, сякаш се стремя към някакъв несънуван покой. Тази жена е пристанището за всичките ми странствания. Не я възприемам като жена с ръце и гърди, а като покой след бъркотия, като благоухание след воняща мръсотия. Да, за мен е странно. Когато се замисля за отминалите години, се учудвам на енергията си. Създадох си огромни неприятности, за да се сдобия с глупави златни неща. Не ми беше известна тайната, която прави от земята огромна хамелеон. Малките ми войни приличаха на боричкане на човек, който ми е напълно непознат, човек, който не знаеше как да накара света да промени цвета си. В миналото тъгувах, когато всяко удоволствие умираше в обятията ми. Нима е чудно, че всичките умираха? Не знаех тайната. Не, ти не можеш да разбереш копнежа ми.

Кьор дьо Гри стискаше болящите го слепоочия.

— Не разбирам! — извика той презрително. — Мислите ли, че не разбирам? Знам, че в съзнанието ви тези чувства са нещо непознато, нови открития, които придобиват важност. Но вие не можете да приемете неуспеха. Огромната ви самонадеяност няма да ви позволи да повярвате, че този кокни зад вас, да, този, който понякога се търкаля на земята в припадъците си, може да има същите надежди и разочарования като вас. Не можете да повярвате, че чувствата на тези хора са също толкова дълбоки, колкото и вашите. Мисля, че бих надхвърлил и най-смелите ви очаквания, ако кажа, че искам тази жена толкова много, колкото и вие, или че бих могъл да изрека нежни думи на Червената светица по-добре от вас.

Капитан Морган се беше изчервил, подложен на язвителната атака. Не можеше да повярва. Мисълта, че тези хора могат да имат същите чувства като него, беше чудовищна. Такова сравнение го караше да се чувства някак си унижен.

— Чудите се, защо говоря така ли? — продължи Къор дьо Гри. — Ще ви кажа. Болката ме влудява и аз скоро ще умра.

Той продължи мълчаливо напред и след малко изкрещя и се стовари тежко на земята. В продължение на цяла минута капитан Морган го гледаше. После в гърдите му сякаш се надигна огромна, опустошителна вълна. В тази минута той осъзна колко силно беше обикнал помощника си и колко мъчително щеше да бъде, ако загубеше младия Къор дьо Гри. Коленичи до безмълвната фигура.

— Вода! — изкрещя той на буканиера, който беше най-близо до него. Човекът го изгледа втренчено. — Вода! Донеси вода!

Ръката му истерично се опитваше да издърпа пистолета от колана. Донесоха вода в една шапка. Всички пирати гледаха как техният суров капитан беше коленичил на земята и галеше влажната, лъскава коса на Къор дьо Гри.

Младият човек отвори бавно очи и се опита да се изправи.

— Съжалявам, сър. Болката в главата ми, знаете ли... Слънцето изсмука ума ми. Но вие трябва да станете, сър! Хората ще изгубят уважението си към вас, ако ви видят коленичил тук.

— Лежи спокойно, момче! Лежи кротко! Още не трябва да се движиш. Страх ме е. За момент си помислих, че си умрял и светът се сгърчи. Лежи кротко! Сега съм доволен. Не трябва да се движиш. Ще

превземем заедно с теб Златната чайна и тя ще стане потир с две дръжки.

Той вдигна Кьор дьо Гри и го занесе под сянката на огромно дърво. Буканиерите си отпочиваха на земята, докато помощникът на техния предводител възстановяваше силите си.

Кьор дьо Гри се беше облегал на едно дърво. Усмиваше се на капитана със странна, сякаш женска привързаност.

— Аз като кокните ли съм? — попита Хенри Морган тъжно. — Като кокните с припадъците?

Кьор дьо Гри се засмя:

— Вие нищо не знаете за този човек. Би трябвало да се гордеете, ако приличате на него. Ще ви кажа, защото, доколкото знам, за вас той е само дървена фигура, която трябва да изпълнява заповеди. Името му е Джоунс. През целия си живот е искал да бъде проповедник на Евангелието. Смяташе, че припадъците му са посещения на Светия дух, който го изпитва за някаква божествена мисия. Веднъж, докато стоял на един ъгъл и говорел на лондончани, върху него се нахвърлила стражата. Законът го обявил за скитник и той бил откаран на островите. Когато срокът му изтекъл, станал пират, за да не умре от глад. След едно нападение, когато си поделихме плячката, му се падна една робиня — испанка с негърска кръв. Ожени се за нея, за да спаси репутацията ѝ. Не знаеше колко малко беше останало за спасяване. Вижте, сър, жена му е католичка. Тя не му разрешава да чете Библията, когато си е вкъщи. И знаете ли, сър, той наистина вярва, че обстоятелствата са го лишили от успех, не от този успех, който е известен на нас двамата, а от успеха, който идва по Божия воля. Той си въобразява, че може би е протестантски Савонарола.

— Но припадъците му... — каза Хенри Морган. — Ужасните му припадъци... Виждал съм ги.

Младият мъж отново се засмя:

— Припадъците ли? Те са дар — по наследство.

— А мислите ли, че все още е способен на някакви чувства?

— Да, може би. Спомнете си, той се е оженил за робиня, за да не опетни името ѝ, и я е задържал при себе си, дори след като е разбрал каква е. Ще видите как стеснително ще претендира за разпятие при разпределянето на плячката. Помислете си само! Той е отцепник от църквата. Презира разпятията!

---

[1] Cimarron (исп.) — роб беглец (негър или индианец). — Б.пр.

↑

[2] Corral (исп.) — оградено място за добитък. — Б.пр. ↑

III

Буканиерите напредваха към Панама. Те бяха яли кожа и горчиви корени от джунглата, гризачи, змии и маймуни. Бузите им бяха хлътнали под скулите, очите им горяха трескаво. Сега, след като въодушевлението беше изчезнало, напред ги теглеше мисълта за непогрешимостта на техния капитан. Морган не можеше да се провали, защото никога не се беше провалял. Той със сигурност притежаваше план, който щеше да сложи златото на Новия свят в джобовете им. А думата „злато“, макар и загубила реалния си смисъл, беше по-важна от думата „глад“.

На осмия ден един съгледвач дойде при капитан Морган:

— Пътят е блокиран, сър. Направили са малко укрепление от пръст и са разположили оръдия.

Последва заповед и предната част на виещата се колона се обърна наляво и с мъка започна да си проправя път през гъсталаците. Вечерта стигнаха до малък заоблен хълм и в краката си видяха Панама, окъпана в златната светлина на залязващото слънце. Всеки изследваше лицето на съседа си, за да се увери, че не халюцинира.

Един от пиратите се изкачи на върха, замря, лудо изкрещя и се затича надолу, дърпайки сабята си. Стадо крави пасеше в падината под хълма, изоставено от някой подплашен испанец. В следващия миг всичките хиляда и четиристотин мъже се втурнаха надолу. Колеха кравите със сабите си, нападаха и разсичаха уплашените животни. Скоро, много скоро, кръвта потече по брадите на изгладнелите мъже, по ризите им падаха червени капки. През тази нощ те ядоха до припадък.

Докато се здрачи, пиратските съгледвачи кръстосаха равнината като върколаци, промъкнаха се до стените и преброиха войниците, разположени около града.

Рано сутринта капитан Морган събуди хората и ги събра, за да им даде заповеди за битката през деня. Хенри Морган познаваше душата на буканиерите. Повдигаше духа им и ги подготвяше за битката. Обърна се към страховете им:

— Корабите са при устието на реката, на девет дни оттук — девет дни без никаква храна. Не можете да стигнете до тях, дори и да искате да избягате. А Панама е тук. Докато спяхте като заклани, съгледвачите свършиха добра работа. Край града са разположени четири хиляди войници с конница по фланговете. Те не са селяни с пушки и ножове, а обучени войници в червени мундири. Това не е всичко. Срещу вас ще бъдат пуснати бикове — срещу вас, ловците.

Последните му думи бяха последвани от смях. Много от тези мъже бяха живели в джунглата и си бяха изкарвали прехраната с лов на диви бикове.

Капитанът засили алчността им:

— В града се намира несметно богатство от злато и украшения. Ако успеем, всеки от вас ще бъде богат.

... глада им:

— Помислете за печеното месо, за буретата с вино в избите, за пикантните наденици.

... похотливостта им:

— В града има робини и хиляди други жени, един Господ знае какви! Трудността ще се състои единствено в това да изберете от многото, които ще попаднат в нашите ръце. Това не са мръсните жени от полето, а благородни дами, които лежат в копринени легла. Можете ли да си представите как ще се чувства кожата ви в такива легла?

Накрая, понеже ги познаваше много добре, засили тщеславието им:

— Имената на тези, които са участвали в сражението, ще се изкачат по стълбите на историята. Това не е грабеж, а славна битка. Представете си как хората в Тортуга ще ви сочат и ще казват: „Този мъж се би за Панама. Този мъж е герой и е богат“. Помислете си как жените в Гоавес ще тичат подире ви, когато отново се завърнете у дома. Ето я Златната чаша. Ще избягате ли? Много ще умрат днес, но тези, които останат, ще отнесат в джобовете си златната Панама вкъщи.

Надигна се дрезгав, одобрителен вик. Французите изпращаха въздушни целувки на Хенри Морган, карибците бърбореха и въртяха очи, алчните холандци гледаха безизразно белия град.

— И още нещо — каза капитанът. — Войските ще бъдат изтеглени в редица, ако добре познавам тези испански капитани. Те

обичат представленията. Нареждам ви всички да стреляте в центъра и когато е отслабен; да нападнете и да ги разделите.

Те се разстлаха по равнината като гъст облак. Двеста добри стрелци вървяха отпред, а останалите бяха подредени зад тях.

Дон Хуан, губернаторът на Панама, стоеше със спретнатата си армия, дълга линия от две роти пехотинци, и гледаше презрително разбъркания строй на врага. Почти весело даде сигнал за първата атака.

Испанската конница се люшна и се понесе като вихрушка през равнината. Образуваше ту вилка, ту квадрат. Придвижвайки се с бърз тръс, премина през всички сложни маневри, които правеше по време на паради — разполагаха се в триъгълници, под формата на буквата „Г“. Всички саби за миг проблясваха на слънцето, изчезваха с въртеливи движения на китката, после отново светваха. Дон Хуан стенеше от възторг.

— Погледнете ги, приятели, вижте Родригес, многообичния ми капитан. Ах, Родригес! Наистина ли аз съм те научил на тези неща? Възможно ли е това да е същият Родригес, който неотдавна държах в прегръдките си? Тогава той беше дете, но сега е мъж и герой. Погледнете редицата, увереността и точността. Вижте Родригес с войската си, приятели. Как могат тези зверове, буканиерите, да победят конници като моите?

Родригес, начело на конницата, сякаш беше чул похвалата на губернатора. Раменете му се изпънаха. Изправи се на стремената и даде сигнал за атака. Тръбите запяха възбудено. Копитата затрополяха с глух тътен по торфа. Настъплението им беше като червена вълна със сребърен гребен. Родригес се обърна на седлото и погледна с гордост летящата конница, изпълняваща заповедите му така, сякаш войниците бяха безброй части на огромно тяло, управлявано от неговия мозък. Всяка сабя блестеше до шията на коня. Родригес се обърна отново, за да види своята красива Панама преди сблъсъка. А после цялата конница стремително налетя на едно тресавище. Те знаеха за него, но въодушевени от момента и възбудени от маневрите, го бяха забравили. Само за секунда конницата на Панама се превърна в отчаяна бъркотия от хора и нападали животни. Те бяха мухи, хванати в зелена мухоловка.

Дон Хуан погледна смаян купчината от гърчеци се и обезобразени тела в равнината и зариде като дете, видяло ярката си играчка, счупена на пътя. Губернаторът не знаеше какво да прави. Обезумял от мъка, той се обърна кръгом и с тежки стъпки тръгна към дома си. Помисли си, че ще отиде да изслуша литургия в катедралата.

Испанците полудяха. Червени и златни униформи се щураха насам-натам. Всеки офицер крещеше заповеди с пълно гърло. Младият лейтенант, който беше докарал биковете, най-накрая викна така, че да го чуят.

— Пуснете биковете! Биковете! — повтаряше той, докато останалите също започнаха да крещат.

Индианците, които водеха биковете, отскубнаха халките от ноздрите им и започнаха да ръгат напред огромните животни с остени. Стадото мудро тръгна по равнината, после едно червено чудовище се затича бавно и изведнъж цялата група го последва.

— Те ще натъпчат тези крадци в тревата — каза мъдро един испански офицер. — Там, откъдето минат, по кървавата земя ще намерим копчета, парчета от оръжие — нищо повече.

Биковете се понесоха в бавен галоп към разбърканата линия на буканиерите. Изведнъж двестата стрелци коленичиха и стреляха — стреляха бързо, като ловци. Ритаща, ревяща стена сякаш се издигна на пътя на бягащите животни. Онези от стадото, които не бяха ранени, се спряха, помиришаха кръвта, завъртяха се и хукнаха назад към испанските редици. Офицерът беше прав — откъдето минаха, не остана нищо друго, освен копчета, счупено оръжие и кървав торф.

В ужаса на паническото бягство буканиерите бяха започнали настъплението. Сега те се впуснаха в пролуката, направена от биковете, и разделиха защитниците. Последваха бойни викове, но това бяха войници от континента и нямаха представа от такъв вид сражение. Ужасните разбойници се смееха и убиваха с двете си ръце. Задържаха позициите за малко, но след това сърцата им се пръснаха под красивите им червени мундири и те побягнаха, за да се скрият в джунглата. Малки групи буканиери ги подгониха и пробождаха със сабите си онези, които падаха от изтощение. Скоро защитниците бяха разпръснати. Някои се покатериха на дърветата и се скриха сред листата, други се загубиха в планините и повече никога не бяха открити. Златната чаша лежеше безпомощна пред Хенри Морган.

Тълпа от крещящи мъже се изсипа през незащитената порта нагоре по широката улица. На тесните пресечки част от тях смениха курса като река, която се разлива обратно в притоците си. От време на време групи се отделяха от основната колона и тръгваха към внушителните къщи. Следваха ритници, засилване и вратата се сгъваше навътре като корица на огромна книга. Мъжете се струпваха във входа, после се чуваха викове и писъци. Една старица се показа от прозорец и изгледа с любопитство нашествениците. По лицето ѝ се изписа разочарование.

— Хей! — извика тя към прозореца насреща. — Виж ги, моля ти се! Тези разбойници приличат много на нашите испанци. Не са никакви дяволи, а просто хора. Тя сякаш се възмути, че са човешки същества. Прибра главата си от прозореца, като че ли не искаше да признае, че са само мъже.

Следобед избухна пожар. Високи пламъци прорязаха небето. Подпали се малък район, след това цяла улица, накрая половината град гореше.

Хенри Морган отиде в двореца на губернатора, за да се настани в него, а там, на входа, стоеше дон Хуан Перес де Гусман с гола сабя в ръка.

— Аз съм губернаторът — каза той. — Хората ми се надяваха да ги предпазя от бедствието. Провалих се, но може би ще успея да ви убия.

Хенри Морган погледна в земята. Нещо в този истеричен мъж го лишаваше от сила.

— Аз не подпалих града — каза той. — Мисля, че някои от собствените ви роби го направиха за отмъщение.

Дон Хуан пристъпи напред.

— Защищавайте се! — извика той. Сабята падна от ръката му. — Аз съм страхливец... страхливец! — извика той. — Защо не ви нападнах без предупреждение? Защо не ми се противопоставихте? Ах, аз съм страхливец! Чаках прекалено дълго. Въобще не трябваше да говоря, а да забия острието в гърлото ви. Преди минута исках да умра, за да изкупя вината си, и да ви взема със себе си като жертвоприношение на съвестта си. Панама я няма и би трябвало да ме няма и мене. Сякаш пръстът продължава да живее, след като тялото е умряло. Но аз не мога да умра сега. Нямам смелост. И не мога да ви

убия. Сега разбирам, само съм се правел, че мога да ви убия. Ах, само ако бях действал бързо! Ако не бях ви заговорил... — Тръгна към вратата, а оттам към полето. Хенри Морган го проследи как излезе от града, залитайки като пиян.

Настъпи черната нощ. Почти целият град беше градина от червен огън. Кулата на катедралата рухна и изсипа рой звезди във въздуха. Панама умираше в легло от пламъци, а буканиерите убиваха хората по улиците.

През цялата нощ капитанът седеше в залата за аудиенции, докато хората му донасяха събраната плячка. Трупаха златни кюлчета на пода като купчина дърва за огрев. Кюлчетата бяха толкова тежки, че двама души с мъка ги носеха. Бижутата блестяха, разпръснати из залата и приличаха на малки копи сено, а в ъгъла бяха натрупани ценните църковни одежди — като стоки на великолепен пазар за стари дрехи.

Хенри Морган седеше на висок стол с резбовани змии.

— Намерихте ли Червената светица?

— Не, сър. Жените на града приличат повече на дяволи.

Докарваха пленници, за да бъдат измъчвани с уред за притискане на палците, взет от испанския затвор.

— Коленичи! Богатството ти? (Мълчание.) Върти, Джо!

— Милост! Милост! Ще ви заведа, заклевам се! В един водоем до къщата ми е.

И друг:

— Коленичи! Богатството ти? Върти, Джо!

— Ще ви заведа.

С постоянството, безскрупулността и коравосърдечността си те приличаха на майстори касапи в обор.

— Открихте ли Червената светица? Ще ви избеся всички, ако нещо ѝ се случи.

— Никой не я е виждал, сър. Мъжете, с малки изключения, са пияни.

През цялата нощ при всяко признание за укрито богатство жертвата биваше отвеждана от групичка мъже и скоро те се връщаха с чаши и сребърни прибори, бижута и дрехи от цветна коприна. Блестящото съкровище в залата се превръщаше в огромна купчина.

Капитан Морган питаше уморено:

— Намерихте ли Червената светица?

— Не, сър, но претърсваме и разпитваме из целия град. Може би на светло, сър.

— Къде е Къор дьо Гри?

— Мисля, че е пиян, сър, но... — човекът отвърна очи от Хенри Морган.

— Какво? Какво искаш да кажеш? — извика капитанът.

— Нищо, нищо не искам да кажа, сър. Почти е сигурно, че е пиян. Нужно му е толкова много вино, за да се напие, а междуременно може и да е намерил приятелка.

— Видя ли го с някоя?

— Да, сър, видях го с една жена, която беше пияна. Бих могъл да се закълна, че и Къор дьо Гри беше пиян.

— Мислиш ли, че жената е била Червената светица?

— О, не, сър, сигурен съм, че не беше тя, а само една от жените на града.

Чу се потракване на златен сервиз, изсипан върху купчината.

IV

От малките пъстри хълмове на Панама изпълзя жълта зора и стана по-самоуверена, когато се промъкна в равнината. Слънцето припламна иззад един връх и златните му лъчи потърсиха своя град. Но Панама беше умряла и беше изпитала бързата разруха на огъня през една червена нощ. После, тъй като слънцето е изменчиво кълбо, търсещите лъчи си намериха забавление в новата гледка. Осветиха жалките руини, надникнаха в обърнатите нагоре мъртви лица, спуснаха се стремглаво към изпогазените вътрешни дворове. Стигнаха до белия дворец на губернатора, скочиха през прозореца на залата за аудиенции и опипаха златната купчина на пода.

Хенри спеше на стола със змиите. Пурпурният му жакет беше изпоцапан с кал от равнината. Рапирата в сива ножница лежеше на пода до него. Беше сам в стаята, защото всичките мъже, помагали при събирането на останките от града през тази нощ, бяха отишли да пият и да спят.

Стаята беше висока и дълга, стените — облицовани с полирано кедрово дърво. Гредите на тавана бяха черни и тежки като старо желязо. Стаята беше служила за съдебни дела, за сватбени тържества и като зала, в която посрещаха пратениците с наздравици или ги убиваха. Едната от вратите излизаше на улицата, а другата — широка арка — водеше към красива градина, около която дворецът лежеше като дъга. В средата на градината малък мраморен кит изливаше равномерните си струи в езерото. Огромни цветя растяха в червени гледжосани гърнета, цветя с пурпурни листа и цветове, чиито венчелистчета приличаха на върхове на стрели, на сърца и карета в червено. Имаше преплетени храсти с дивите багри на джунглата. Маймуна, не по-голяма от заек, ровеше чакъла на пътеката и търсеше семена.

На каменна пейка в градината седеше жена. Тя късаше на парченца жълто цвете и пееше нежна, наивна песен: „Ще откъсна на зазоряване най-хубавото цвете за тебе, скъпи мой, от там, където то расте“. Очите и бяха черни и непроницаеми. Носеха богатия външен черен блясък на крилете на мъртва муха, а около клепачите имаше

малки, рязко очертани бръчки. Тя можеше да повдига долните клепачи, така че очите ѝ заблестяваха от смях, а устните ѝ оставаха сурови и неподвижни. Кожата ѝ беше много бледа, а косата ѝ — права и черна като обсидиан.

Тя поглеждаше ту към любопитните лъчи на слънцето, ту към арката на залата. Песента ѝ секна. Вслуша се за миг напрегнато, после отново запя нежната песен. Не се чуваше никакъв звук, освен далечното пукане на огъня, който все още гореше сред палмовите колиби на робите в покрайнините на града. Малката маймуна заподскача, смешно приведена, спря пред жената и вдигна черните лапи над главата си, сякаш за молитва.

— Добре си си научил урока, Чико — тихо заговори жената. — Учител ти беше един кастилец със страховити мустаци. Познавам го добре. Виж, Чико, той иска това, което смята за моя чест. Няма да е доволен, докато не прибави моята чест към своята, а после ще започне да се хвали. Ти нямаш представа за големината и теглото на честта му. Но би се задоволил с един орех, нали, Чико? Жената пусна парченце от цветето на малките гърди на маймуната. Тя го хвана, сложи го в устата си и го изплю с отвращение. — Чико, Чико, забрави за своя учител! Така не бива. По този начин няма да спечелиш нито една жена. Сложи цветето на сърцето си, целуни шумно ръката ми и след това се отдалечи с големи крачки като свирепа овца, която търси вълци — тя се засмя и отново погледна към вратата. Макар че оттам не се чуваше нищо, тя стана и бързо се приближи към залата.

Хенри Морган се беше извъртял леко на стола и сега светлината падаше върху клепачите му. Изведнъж се изправи и се огледа, вирайки се около себе си. Видя със задоволство купчината съкровища на пода и после срещна очите на жената, застанала под широката арка.

— Доволен ли сте, че съсипахте града ни?

— Не аз го опожарих — бързо отвърна Хенри. — Някои от вашите испански роби запалиха града. — Думите насила излизаха от устата му. Спомни си, че тя го беше изненадала. — Коя сте вие?

Тя пристъпи крачка напред.

— Името ми е Исобел. Казаха ми, че сте ме търсили.

— Че съм ви търсил?

— Да. Някои млади идиоти ме наричат Червената светица — каза тя.

— Вие — Червената светица?

В съзнанието си той имаше готова картина — картина на младо момиче със сини ангелски очи, които биха се свели пред втренчения поглед на мишка. Тези очи не се сведоха. Под меките, черни повърхности те сякаш му се присмиваха. Лицето на тази жена беше остро, почти като на ястреб. Тя наистина беше хубава, но нейната красота беше строгата, опасна красота на светкавица. А кожата ѝ беше бяла, въобще не беше розова.

— Вие сте Червената светица?

Не беше подготвен за тази промяна. Беше зашеметен от отвращението, което изпитваше към предварително изградената представа. Но, казваше умът му, повече от хиляда и двеста мъже си бяха пробивали път през джунглата и бяха връхлетели върху града като свирепа вълна. Стотици човешки същества бяха умрели в агония от раните си, стотици бяха осакатени, Златната чаша беше в руини и тези неща бяха извършени, за да може Хенри Морган да залови Червената светица. Всичките приготовления са били направени, сигурно защото той я е обичал. Ако не я обичаше, нямаше да дойде. Независимо от шока, който беше преживял от външността ѝ, не можеше да пренебрегне логиката, че я обича. Сигурно е така. Винаги беше мислил за думата „светица“ в името ѝ. Сега схвана причината за употребата ѝ. Странно чувство обаче се прокрадваше в него, чувство, лишено от логика. Спомни си подобни усещания от миналото. Тази жена го привличаше и го отблъскваше и той усещаше силата, с която го караше да се чувства неловко. Морган затвори очи и в тъмнината на ума му застана фигурата на стройно малко момиче със златиста коса.

— Вие сте като Елизабет — каза той с монотонния глас на човек, който сънува. — Вие сте като нея и все пак не съществува никаква прилика между вас двете. Вероятно вие владеете силата, с която тя се учеше да борави. Мисля, че ви обичам, но не бих могъл да го твърдя. Не съм сигурен.

Беше притворил очи и когато ги отвори, пред него стоеше истинска жена, а не призрачната Елизабет. Тя се взираше в него с любопитство, а вероятно, мислеше си той, и с обич. Беше сигурен, че бе дошла при него, без някой да я принуди. Сигурно е запленена. Той ровеше из паметта си за речите, които беше съчинявал по пътя през провлака.

— Трябва да се омъжите за мен, Елизабет-Исобел. Мисля, че ви обичам, Исобел. Трябва да тръгнете с мен, да живеете с мен и да ми бъдете жена под закрилата на името и на ръката ми.

— Но аз вече съм омъжена — прекъсна го тя, — и то доста добре.

Той беше предвидил и това. През нощите на похода беше планирал тази акция внимателно, както би планирал битка.

— Нима е справедливо двама души, които са се срещнали и са лумнали с бял пламък, да бъдат разделени за цяла вечност, да тръгнат към необятен мрак, да носят черни въглени от незагасналия огън? Има ли нещо, което да ни забрани това горене? Небесата са ни изпратили безсмъртното гориво — всеки от нас носи малка факла за другия. Ах, Исобел, ако искате, опровергайте думите ми или ги отхвърлете като нещо неприятно. От моето докосване ще затрептите като изящното тяло на стара цигулка. Мисля, че се страхувате. В душата ви дълбае страх от света, от този любопитен, злобен свят. Не се плашете, защото ще ви кажа, че този свят е сляп, треперещ червей, който познава само три вида страст — завист, любопитство и омраза. Да се победи червеят е лесно, само трябва да направим сърцето самостоятелна вселена. Тъй като червеят няма сърце, не може да си представи неговите функции. Той е объркан от звездите на тази непозната система. Защо ви казвам всички тези неща, Исобел, с надеждата, че ще ги разберете? Защото трябва да ги разберете. Може би познавам по загадъчната, приятна музика на очите ви. Навярно мога да прочета трепетните удари на сърцето по устните ви. Туптящото ви сърце е като малък барабан, който ме подканя да се преборя със страховете ви. Устните са като цветовете на червен хибискус. И след като ви намирам красива, трябва ли да се боя от мрачни обстоятелства? Нима не бива да споделям мислите си с вас? След мен самия те най-много вас засягат. Не позволявайте разделени да носим черни въглени от незагасналия огън.

Когато Хенри започна да говори, тя слушаше внимателно думите му, а после по лицето ѝ пробягна лека болка; но по-късно очите ѝ се развеселиха, под повърхността им се криеше присмех. Исобел тихо се изсмя.

— Забравяте едно-единствено нещо, сър. Аз не горя. Чудя се дали някога отново ще горя. Не нося факла и се надявах, че вие носите. Дойдох тази сутрин, да го проверя. Слушала съм думите ви толкова

често в Париж и в Кордоба. Тези думи, които никога не се променят, са ми омръзнали. Има ли книга, от която се учат амбициозните любовници? Испанците казват същите неща, но жестовете им са поумели и това ги прави малко по-убедителни. Трябва още много да се учите.

Тя замълча. Хенри гледаше надолу. Удивлението бе замъглило разсъдъка му.

— Завзех Панама заради вас — каза той тъжно.

— Вчера се надявах да го направите. Вчера мечтаех за това, но днес съжалявам. — Тя продължи тихо и много тъжно: — Когато чух, че върлувате в океана, помислих си за вас, че сте единственият реалист на тази непостоянна земя. Мечтаех, че някой ден ще дойдете при мен, въоръжен с нечовешка, безмълвна страст и грубо ще овладеете тялото ми. Копнеех за безмълвна, търпима грубост. Дълги години тази мисъл ме крепеше, когато съпругът ми ме показваше пред хората. Той не ме обичаше. Ласкаеше се от мисълта, че аз го обичам. Създавах му значимост и очарование в собствените му очи, защото той не притежаваше нито едно от двете. Водеше ме по улиците и очите му казваха: „Вижте за каква съм се оженил! Нито един обикновен човек не би могъл да се ожени за такава жена, значи аз не съм обикновен“. Страхуваше се от мен. Беше един малък човек и се страхуваше от мен. Казваше: „С ваше разрешение, скъпа моя, ще упражня прерогативите си на съпруг“. Ах, как го презирах! Нуждаех се от сила — от сляпа, безразсъдна сила — и от любов не към душата ми или към някаква измислена красота на ума ми, а към белия фетиш на тялото ми. Не искам нежност, аз съм нежна. Съпругът ми слага благоухания на ръцете си, преди да ме докосне, и пръстите му са като дебели, влажни охлюви. Нуждая се от силата на здрави мускули, от приятната болка на тяхното притискане.

Внимателно изследваше лицето му, сякаш търсеше качество, което беше пропуснала.

— В миналото ви възприемах като великолепен образ, бяхте за мен единствената ярка фигура в нощта. Сега намирам, че сте бърборко, неумел оратор, изричащ красиви, обмислени слова. Разбирам, че въобще не сте реалист, а само недодялан романтик. Искате да се жените за мен, да ме закриляте. Всички мъже, с изключение на един, искаха да ме закрилят. Във всяко отношение аз притежавам повече

сила да се закрилям, отколкото вие. Откакто се помня, съм преситена от красиви фрази, обличали са ме в епитети и са ме хранили с гальовни думи. Мъжете като вас никога не казваха, какво искат. И те като вас смятаха за нужно да оправдават страстта си в собствените си очи. И те като вас трябваше да убеждават себе си, както и мен, че ме обичат.

Хенри Морган беше навел глава от срам. Сега той тръгна към нея.

— Но аз ще ви принудя — извика той.

— Вече е твърде късно. Ще ви запомня изправен, декламиращ с патос добре премислени думи. Докато дърпате дрехите ми, ще си представям как ме ласкаете, бърборейки думите си. И се опасявам, че ще се смея. Може дори и да се защитавам, а Вие, който би трябвало да бъдете вещь по похищенията, сигурно знаете последствията. Не, вие се провалихте и аз съжалявам за провала.

— Аз ви обичам — каза той отчаяно.

— Говорите така, сякаш това е нещо ново, нещо страхотно. Много мъже са ме обичали, стотици са ми го казвали. Но какво ще направите с мен, капитан Морган? Съпругът ми е в Перу, а наследството ми също е там.

— Не знам.

— Ще бъда ли робиня, пленница?

— Да, трябва да ви отведе. В противен случай хората ще ми се подиграват. Това би отслабило дисциплината.

— Ако трябва да бъда робиня — каза тя, — ако трябва да напусна страната си, надявам се, че ще бъда ваша робиня, ваша или собственост на очарователния млад буканиер, който срещнах снощи. Но не мисля, че ще ме отведете със себе си, капитан Морган. Не, не мисля, че ще ме накарате да тръгна, защото навярно ще завъртя ножа, който вече съм забила в гърдите ви.

Хенри Морган се развълнува.

— Кой беше този млад буканиер? — попита той сърдито.

— А, вие усещате ножа — каза Исобел. — Как мога да знам кой е? Но беше очарователен и аз бих искала да го видя пак.

Очите на капитана пламнаха от гняв.

— Ще бъдете затворена — каза той рязко. — Ще останете в килията, докато тръгнем за Чагрес, и ще видим дали ножът, за който

говорите, е достатъчно остър, за да ви задържи тук, в Панама.

Ясният ѝ смях кълтеше, докато го следваше през градината към затвора си.

— Капитан Морган, току-що ми хрумна, че от различните видове мъже излизат едни и същи съпрузи.

— Влезте в килията! — заповяда ѝ той.

— О, капитан Морган, на стълбите на двореца ще видите възрастна жена. Тя е гувернантката ми. Моля ви, пратете я при мене. А засега довиждане, сър, трябва да се отдам на молитви. Грехът, който трябва да се изкупи, е правдивостта. Тя е вредна за душата.

Хенри се върна бавно към стола си в залата за аудиенции. Изпитваше срам заради накърнената си мъжественост. Стана така, сякаш тя беше извадила рапирата от ножницата и беше издрала с нея лицето му, докато той стоеше безпомощен пред нея. Беше го победила без явни усилия. Сега той потръпваше при мисълта за подигравките на хората си, които щяха да му се присмиват, когато видеха объркването му. Щяха да се подсмиват зад гърба му. Пиратите щяха да стоят мълчаливо, когато той минава покрай тях, а после щяха да избухват в силен смях. Този скрит присмех ужасяваше Хенри Морган. Ненавистта започна да надига главите си — омраза не към Исобел, а към собствените му войници, които щяха да му се подиграват, към хората, които щяха да разказват историята в кръчмите, към цялото крайбрежие на Уест Индия.

От малкия затвор отвъд градината се чу писклив остър глас, който се молеше на Светата Дева. Пронизителният звук изпълни целия дворец с пламенна какофония. Хенри Морган слушаше с изострен от срама слух и очакваше да чуе подигравки, но не ги откри нито в думите, нито в тона ѝ. Отново и отново пронизително звучеше „Аве Мария“ с тон на уплашена, молеца се грешница — *Ora pro nobis*^[1]. Разрушен свят и черният скелет на златен град — *Ora pro nobis*. И никаква подигравка, а съкрушено разкаяние, четящо клетите си скрижали на падащите мъниста на броеницата. Остър женски глас, пронизващ, настойчив, сякаш изравящ страшен, непоправим грях. Тя беше казала, че това е грехът на правдивостта. „Била съм честна в живота си, а това е престъпна лъжа към душата. Прости на тялото ми човешката природа. Прости на ума ми, който знае какво може и какво

не може. Прости на душата ми, че е била прикована за тях. Ora pro nobis.“

Безумната, безкрайна молитвена броеница разяждаше ума на Хенри. Накрая грабна рапирата и шапката си и избяга на улицата. Зад него съкровището се усмихваше под косите лъчи на слънцето.

Улиците около двореца на губернатора не бяха засегнати от пожара. Капитан Морган вървя по павираната улица, докато стигна до развалините. Тук почернелите стени бяха изсипали камъните си на пътя. Къщите, направени от кедрово дърво, бяха изчезнали в рамките на пушести пепелища, които показваха техните места. Тук-там лежах убити граждани, чиито озъбени лица изпращаха предсмъртната им агония към небето.

„Лицата им ще потъмнеят, преди да падне нощта — помисли си Хенри. — Трябва да накарам да ги приберат, докато не е плъзнала зараза.“

От града все още се извиваха облаци от дим и изпълваха въздуха с противната миризма на горящи влажни предмети. Зелените хълмове отвъд равнината се сториха на Хенри Морган невероятни. Той ги изгледа внимателно, а после се обърна към града. Тази разруха, която през нощта изглеждаше толкова пълна, толкова ужасна, беше в крайна сметка жалко дребна и ограничена. Хенри не се бе сетил, че хълмовете са останали зелени и незасегнати. В такъв случай завоеването губеше в известен смисъл своята значимост. Да, градът беше в развалини, но жената, която го беше привлякла в Златната чаша, му се беше изплъзнала. Избяга, докато все още беше под негова власт. Хенри потрепери от безсилие и изтръпна при мисълта, че други хора ще научат за това.

Няколко буканиери ровеха в пепелта и търсеха стопени прибори, пропуснати при претърсването предишната нощ. Хенри сви зад един ъгъл и се натъкна на дребния кокни Джоунс. Видя го как скришом пъхна нещо в джоба си. У капитан Морган се надигна гняв. Къор дьо Гри му беше казал, че между това епилептично джудже и Хенри Морган няма никаква разлика. Никаква разлика, наистина! Този мъж беше крадец. Гневът премина в силно желание да нарани дребния човек, да го оскърби, да го унижи, така както самият Хенри Морган беше унижен. Жестокото желание накара устните на капитана да изтънеят и да побелеят.

— Какво има в джоба ти?

— Нищо, нищо, сър.

— Дай да видя какво има в джоба ти. — Капитанът насочи към него тежкия си пистолет.

— Нищо, сър, само едно малко разпятие. Намерих го. — Извади златен кръст, осеян с диаманти, а сред тях — Христос от слонова кост. — За жена ми е — обясни Джоунс.

— Аха, за съпругата испанка!

— Тя е половин негърка, сър.

— Нали знаеш наказанието за укриване на плячка?

Джоунс погледна пистолета и лицето му стана мрачно.

— О, няма да ме... О, сър, няма да ме... — започна той сподавено. После сякаш някакви невидими, огромни пръсти го сграбчиха. Ръцете му се сковаха до тялото, устните му увиснаха и в очите му блесна мъртвешка безумна светлина. На устните му се появи пяна. Тялото му заподскача като дървена фигурка, танцуваща на връвчица.

Капитан Морган стреля.

В миг кокните сякаш се смали. Раменете му се свиха и почти закриха гърдите му като малки криле. Пръстите му се свиха и цялата сгърчена маса се строполи на земята, тресейки се като гъсто, одушевено желе. Устните му оголиха зъбите за последна нечовешка усмивка.

Хенри Морган побутна тялото с крак и в съзнанието му започна промяна. Беше убил този човек. Негово право беше да убива, да пали, да плякосва — не защото беше етичен, не дори и защото беше умен, а защото беше силен. Хенри Морган беше господарят на Панама и на всичките й хора. В Панама нямаше друга воля, освен неговата. Той можеше, ако пожелаеше, да убие всяко човешко същество в областта. Всичко това беше вярно. Никой не можеше да го отрече. Но там, в двореца, имаше една жена, която презираше силата и желанието му и нейното презрение беше по-силно оръжие от неговата воля. Тя размахваше шпага срещу объркването му и го докосваше, когато намереше за добре. Но как е възможно, спореше той. Никой друг, освен него, не беше господар в Панама и той току-що уби човек, за да го докаже. Под ударите на аргументите му силата на Исобел избледняваше и бавно изчезваше. Той щеше да се върне в двореца,

щеше да я насили, както беше обещал, с тази жена се бяха отнасяли прекалено внимателно. Тя нямаше представа нито за робството, нито за оковите на Хенри Морган.

Обърна се и тръгна обратно към двореца. В залата свали пистолета, но остави сивата рапира на хълбока си.

Исобел беше коленичила пред иконата в малката варосана килия, когато Хенри Морган изникна пред нея. Съсухрената гувернантка се сви в един ъгъл при вида му, а Исобел го изгледа напрегнато и забеляза зачервеното му лице и полуотворените свирепи очи. Чу тежкото му дишане и се изправи на крака с разбираща усмивка. Смехът ѝ иззвъня закачливо, докато изтегляше игла от корсажа си и заемаше позицията на фехтовчик — единият крак напред, лявата ръка отзад, за равновесие, а, иглата насочена пред нея като рапира.

— En garde^[2]! — извика тя.

Капитанът се спусна към нея. Ръцете му обвиха раменете ѝ и започнаха да късат дрехите ѝ. Исобел остана неподвижна, но ръката ѝ замахваше с иглата удряше и удряше като малка бяла змия. Ситни капчици кръв се появиха по бузите на Хенри, по врата му.

— Следват очите ви, капитане — промълви тя тихо и три пъти го убоде по скулата.

Хенри я пусна и отстъпи назад, бършейки разкъравеното си лице с опакото на ръката си. Исобел му се изсмя. Мъжът може да бие, може да подложи на всякакво насилие една жена, която плаче и бяга, но той е безпомощен, пред тази, която брани позициите си и само се смее.

— Чух изстрел — каза тя. — Помислих си, че сигурно сте убили някого, за да докажете мъжествеността си. Но тя ще пострада сега, нали? Слухът за тази среща ще тръгне, знаете как се разчуват подобни неща. Ще се разказва как сте бил победен от жена с игла в ръката. В гласа ѝ имаше злорадство и жестокост.

Хенри спусна ръка надолу и тънката рапира изпълзя от ножницата като замръзнала змия. Светлината облиза злостно тънкото ѝ острие. Най-последно игловидният ѝ връх се показа, рапирата се завъртя и се насочи към гърдите на жената.

На Исобел ѝ прилоша от ужас.

— Аз съм грешница. — На лицето ѝ се изписа облекчение. Направи знак на старата гувернантка да се приближи и заговори на

бърз, звучен испански.

— Вярно е — каза старицата. — Вярно е.

Преди да свърши да говори, Исобел предвидливо отмести тънката дантела на наметалото си, за да не се изцапа с кръв. Гувернантката започна да превежда:

— Сър, господарката ми казва, че истинският католик, който умира от ръката на неверник, отива на небето. Това е вярно. Тя казва още, че католичката, която умира, защитавайки светия си брачен обет, веднага отива на небето. Това също е вярно. Накрая, тя мисли, че такава жена след време би могла да бъде канонизирана. Подобни неща са се случвали. Ах, сър! Бъдете милостив, капитане, разрешете ми да целуна ръката ѝ, преди да замахнете. Каква благодат, да целунеш ръката на жива светица! Това може да помогне много на грешната ми душа.

Исобел отново ѝ заговори.

— Господарката ми иска да замахнете, нещо повече, тя настоява, тя моли за удара. Ангелите се вият над главата ѝ. Тя вижда великата светлина, а в ушите ѝ звучи светата музика.

Върхът на рапирата се снижи. Хенри Морган се обърна и впери поглед в осветената от слънцето градина. Малкият Чико изтича по пътеката и седна на прага. Животинчето хвана лапите си и ги вдигна над главата си, сякаш за молитва. Тънката рапира рязко изсъска, докато се прибираше в ножницата. Капитан Морган се наведе, за да вземе дребната маймунка, а после се отдалечи, галейки с показалец главата на Чико.

---

[1] Моли се за нас (откъс от молитвата „Аве Мария“) (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Отбранявай се! (израз от фехтовката) (фр.) — Б.пр. ↑

V

Хенри Морган взе една златна чаша от купчината плячка. Беше красив, нежен бокал с дълги извити дръжки и сребърен ръб. От външната ѝ страна се гонеха четири чудновати агнета, а отвътре, на дъното, голо момиче издигаше ръце в чувствен екстаз. Капитанът повъртя чашата в ръцете си, след това изведнъж я запокити към малката, пламтяща купчина диаманти. Камъните от подредената купчина се пръснаха със студен, шумолящ звук. Хенри Морган се обърна и тръгна към стола със змиите. Мислеше си за малкия кокни Джоунс, за студената ръка на епилепсията, която го беше сграбчила в последния миг от живота му. Ръката винаги беше зад него, огромна ръка, която щеше да изстиска тялото, докато последните безцветни капки агония се изцедят от устните му. Хенри се чудеше защо искаше да нарани дребния човечец, да го измъчва и накрая да го убие. През целия си живот Джоунс е бил следван по петите от безсънен мъчител. Разбира се, това убийство беше причинено от думите на Кьор дьо Гри, който беше казал, че Джоунс е като Хенри Морган. Да, сега той усети това, усети също, че се изчервява от срам заради претекста, който беше използвал — обвинението в кражба. Нима не можеше да убие човека, без да му дава обяснение?

А и Кьор дьо Гри — къде беше той сега? Беше се видял с Исобел — в това нямаше никакво съмнение — и ѝ беше направил впечатление. Може би тя обичаше Кьор дьо Гри с лъскавата му коса и необикновения начин, по който се държеше с жените. А как можеше да скрие от младия мъж поражението си, случката с иглата и цялото унижение, на което го беше подложила Червената светица? Пистолетът, с който застреля Джоунс, лежеше на пода. Хенри го вдигна и бавно започна да го зарежда. Не се страхуваше от присмеха на Кьор дьо Гри, а по-скоро от съчувствието и разбирането. Сега Хенри не се нуждаеше от разбиране. Помощникът му щеше да го гледа със състрадание и малко съжаление, а в съжалението щеше да има превъзходство, лека ирония. Това щеше да бъде съжаление на млад, красив мъж, който търси извинения за любовния провал на друг, не

толкова красив мъж. Освен това с усета си Кьор дьо Гри приличаше малко на жена, на Исобел. Той събираше сведения със загадъчно, скрито око.

А и Червената светица. Хенри, разбира се, трябва да я отведе със себе си. Друго не би могъл да направи. Навярно след време тя ще се влюби в него, но естествено не заради достойнствата му. Презрението ѝ го беше уверило, че той няма никакви достойнства, че е чудовище, отличаващо се от другите човешки същества по ужасната си грозота. Тя не беше стигнала толкова далеч в думите си, но го беше подметнала. Не, той не притежаваше качества, с които да привлече жена, ако наоколо има други мъже. Но ако тя не вижда други мъже, може би няма да обръща внимание на качествата, които му липсват. В края на краищата би могла да възложи надежди на това, което той притежаваше.

Спомни си последната сцена с нея. Сега, когато беше спокоен, дивото му поведение приличаше на перчене на дете с дебели крака. Но би ли могъл, който и да е мъж, да постъпи по друг начин? Тя беше отбила атаката със смях — рязък, жесток смях, който превърна мотивите му в предмет за забавление. Можеше да я убие, но кой мъж би убил жена, която иска да бъде убита, която моли да бъде убита? Беше невъзможно. Той натъпка куршум в дулото на пистолета.

Влезе раздърпана, рошава фигура. Беше Кьор дьо Гри, със зачервени очи, изпръскан с кал, с кървави следи от битката по лицето. Погледна към купчината съкровища.

— Богати сме — каза той без въодушевление.

— Къде беше, Кьор дьо Гри?

— Къде бях ли? Напих се. Хубаво е човек да е пиан след сражение — усмихна се иронично и облиза устни. — Не е хубаво да спреш да пиеш. Прилича на раждането — необходимо е, но е неприятно и отблъскващо.

— Исках да си до мен — каза Хенри Морган.

— Да съм до вас? Известно ми е, че не искате никого, че нищо не ви липсва и че сте щастлив сам, затова малко пийнах. Вижте, сър, исках да забравя причината, заради която желаете да сте сам. — Той замълча. — Казаха ми, сър, че Червената светица е тук. — Кьор дьо Гри се изсмя на собственото си, зле прикрито чувство. С усилие на волята смени начина си на държание. Тонът му стана шеговит. —

Кажете ми истината, сър. За човек е подарък да научи какво е пропуснал. Много хора през целия си живот не получават други дарове. Кажете ми, сър, предаде ли се очарователният враг, капитулира ли крепостта, от плът? Знамето на Морган развя ли се над розовата кула?

Лицето на Хенри беше почервенияло. Пистолетът в ръката му безшумно се вдигна, застинал от безумна ярост. Последва рязко изщракване и бяла вълна от пушек.

Кьор дьо Гри не помръдна, сякаш се беше заслушал внимателно в някакъв далечен, тътнещ звук. После върху лицето му се разля гримаса на ужас. Пръстите му трескаво опипаха гърдите и проследиха струйката до извора ѝ — малка дупка в белия му дроб. Кутрето хлътна в дупката. Кьор дьо Гри се усмихна отново. От някои неща той не се плашеше. След като вече знаеше, не се страхуваше.

Капитан Морган зяпаше глупаво пистолета в ръката си. Сякаш беше изненадан, че го открива там, стреснат от присъствието му.

Кьор дьо Гри се изсмя истерично.

— Майка ми ще ви намрази — извика той печално. — Ще изсипе всичките си древни проклетия върху вас. Майка ми... — той се задави. — Не ѝ казвайте. Измислете някаква красива лъжа. Издигнете от клетия ми живот златно минаре. Не позволявайте да спре като наполовина завършена кула. Но не... Постройте само основата. Ако ѝ дадете това, тя ще продължи да изгражда героичния спомен. Ще ми издигне паметник от почтени, но неверни мисли. — Гърлото му се напълни с кръв. — Защо го направихте, сър?

Капитанът вдигна поглед от пистолета си.

— Защо го направих ли? — Видя кървавите устни, разкъсаните гърди, надигна се от стола и отново се отпусна. Мъката чертаеше бръчки около очите му. — Не знам — каза той. — Сигурно съм знаел, но забравих.

Кьор дьо Гри бавно се отпусна на колене. Подпря се с кокалчетата на пръстите.

— Коленете ми, сър, не искат повече да ме държат — оправда се той, сякаш отново се вслушваше в тътнещия звук. Внезапно гласът му изви горчива жалба. — Съществува предание, че умиращите мислят за отминалите си дела. Не... Не... Аз мисля за това, което не съм свършил, за това, което щях да направя в годините, умиращи с мен.

Мисля за устните на жените, които не съм видял, за виното, което спи в гроздовете, за бързите, топли милувки на майка ми в Гоавес. Но най-много си мисля, че вече няма да мога да вървя, да се разхождам на слънце и да мириша богатите благоухания, които пълната луна изтръгва от земята... Защо направихте това, сър?

Хенри Морган отново се взираше в пистолета си.

— Не знам — промърмори той мрачно. — Сигурно съм знаел, но забравих. Преди години убих едно куче, а току-що застрелях Джоунс. Не знам защо.

— Вие сте велик човек, капитане — горчиво каза Кьор дьо Гри. — Великите мъже могат да оставят на онези, които ще пишат за тях, да оправдаят причините за действията им. А аз... Е, аз, сър, вече съм нищо, нищо. Преди секунда бях отличен фехтовач, но сега си мисля, че моето същество, което се сражаваше, проклинаше и обичаше, може никога да не е съществувало.

Китките му отслабнаха, той се отпусна настрана и се задави, мъчейки се да изкашля кръвта в гърлото си. Известно време в стаята не се чу никакъв звук, освен неравномерното, тежко дишане. После изведнъж се повдигна на лакът и се изсмя; изсмя се на някаква космическа шега, на някаква закачка, на огромните, търкалящи се кълба; изсмя се победоносно, сякаш беше разрешил загадка и беше открил колко проста е тя. При този смях към устните му се втурна вълна от кръв и напълни гърлото му. Смахът се превърна в клокочеща въздишка, Кьор дьо Гри се отпусна бавно на една страна и застина, защото дробовете му вече не можеха да изтръгнат дихание.

Хенри все още втренчено разглеждаше пистолета в ръката си. Бавно вдигна очи към отворения прозорец. Струящите лъчи на слънцето караха съкровището на пода да блести като купчина нажежен метал. Погледът му се отклони към тялото пред него. Той потрепери. След това се приближи до Кьор дьо Гри, повдигна го и го сложи на един стол. Отпуснатото тяло се наклони настрана. Хенри го изправи и го закрепил изправено. Върна се на стола със змиите.

— Вдигнах ръка така — каза той, насочвайки пистолета към Кьор дьо Гри. — Вдигнах ръка така. Сигурно съм го направил. Кьор дьо Гри е мъртъв. Ето така, вдигнах я... така... и се прицелих... Как го направих? — Сведе глава, а после я изправи с кикот. — Кьор дьо Гри! Кьор дьо Гри! Исках да ти разкажа за Червената светица. Знаеш ли, тя

язди коне. У нея няма никаква женска скромност, въобще никаква, а външността ѝ е обикновена.

Хенри се взря в подпряната фигура. Клепачите на Кьор дьо Гри бяха започнали да се спускат надолу и полуотворените очи хлътваха в орбитите си. Лицето му беше разкрито от последната горчива усмивка, застинала на устните му.

— Кьор дьо Гри! — изкрещя капитанът. Бързо се приближи до тялото и сложи ръка на челото му. — Това е мъртво нещо — каза замислено. — Това е само едно мъртво нещо. Ще докара мухи и зараза. Трябва незабавно да наредя да го приберат. Ще докара мухи в стаята. Кьор дьо Гри, измамни сме! Тази жена се фехтува като мъж и язди като мъж. Толкова напразни усилия! Така ни се пада, след като вярваме на всичко, а, Кьор дьо Гри? Но това е само едно мъртво нещо и ще събере мухите.

Думите му бяха прекъснати от тежки стъпки, които се качваха по стълбите. Група, от хората му влязоха и вкараха един нещастен, уплашен испанец, изпоцапан с кал, ужасен испанец. Дантелата от врата му беше съдрана, а от ръкава му течеше тънка струйка кръв.

— Докарахме един испанец, сър — каза водачът на групата. — Пристигна в града с бяло знаме. Да уважим ли бялото знаме, сър? На седлото му има сребро. Да го убием ли, сър? Може би е шпионин.

Хенри Морган не обърна внимание на думите му, а посочи тялото на стола.

— Това е само едно мъртво нещо — обяви той. — Това не е Кьор дьо Гри. Аз отпратих Кьор дьо Гри. Той скоро ще се върне. Но това е... Вдигнах ръката си ей така... Виждате ли?... Не зная точно как го направих, опитвал съм много пъти. Но това е само едно мъртво нещо. То ще събере мухите. — Той извика: — О, изнесете го и го заровете в земята!

Един пират се наведе да вдигне тялото.

— Не го докосвай! Да не си посмял да го докоснеш! Остави го на мястото му! Той се усмихва. Не виждаш ли, че се усмихва? Но мухите... Не, остави го. Аз сам ще се погрижа за него.

— А този испанец, сър, какво да правим с него? Да го убием ли?

— Какъв испанец?

— Този пред вас, сър. — Той бутна мъжа напред. Хенри сякаш се пробуди от дълбок сън.

— Какво искате? — попита той грубо.

Испанецът се опитваше да се пребори със страха си.

— Моето желание и желанието на господаря ми е да поговоря с някой си капитан Морган, ако той бъде така добър да ми позволи. Аз съм пратеник, сеньор, а не шпионин, както тези господа предполагат.

— С какво поръчение идвате? — гласът на Хенри беше станал уморен.

Пратеникът се окуражи от промяната в тона.

— Идвам от името на един много богат човек, сеньор. Жена му е при вас.

— При мен?

— Била е пленена в града, сеньор.

— Как се казва?

— Доня Исобел Еспиноса Валдес и лос Габиланес, сеньор. Простите хора в града я нарекоха Червената светица.

Хенри Морган го изгледа продължително.

— Да, при мене е — каза най-накрая той. — В една килия е. Какво желае съпругът ѝ?

— Той предлага откуп, сеньор. Има причина да настоява жена му отново да се върне при него.

— Какъв откуп предлага?

— А вие колко бихте поискали, Ваше Благородие?

— Двайсет хиляди монети по осем реала — каза бързо Хенри.

Пратеникът беше смаян.

— Двайсет хил... veinte mil... — Той си преведе, за да схване чудовищната сума. — Разбирам, че Ваше Благородие иска да задържи жената.

Хенри Морган хвърли поглед към тялото на Кьор дьо Гри.

— Не, искам парите!

Пратеникът въздъхна облекчено. Беше склонен да възприема този човек като идиот.

— Ще направя, каквото мога, сеньор. Ще се върна след четири дни.

— След три!

— Но ако не успея, сеньор?

— Ако не успеете, ще отведа Червената светица и ще я продам на пристанището за роби.

— Ще се постарая, сеньор.

— Бъдете внимателни е него! — заповяда капитанът. — Не се отнасяйте грубо с него по никакъв повод. Той ще ни донесе злато.

Когато тръгнаха, един от мъжете се обърна и очите му нежно погалиха съкровището.

— Кога ще е подялбата, сър?

— В Чагрес, глупако! Нима мислиш, че ще я направя сега?

— Но, сър, бихме искали да получим нещо на ръка, за да го почувстваме. Сражавахме се упорито, сър.

— Вън! Нищо няма да получите, докато не стигнем до корабите. Да не мислите, че ще ви оставя да го прахосате по жени тук? Нека жените в Гоавес да го получат от вас.

Мъжете излязоха, мърморейки.

VI

Буканиерите се веселяха шумно в Панама. Бурета с вино бяха изтъркаляни в голям склад. Подът беше разчистен от хаоса от стоки и се развихри буен танц. Имаше много жени, които се бяха присъединили към пиратите. Те танцуваха и се мятаха под острите звуци на флейтите, като че стъпките им въобще не кънтяха по гроба на Панама. Те, пестеливките, си връщаха обратно някои изгубени съкровища, използвайки по-бавно, но не по-несигурно оръжие от сабята.

В ъгъла седяха Бургундеца и едноръкият му закрилник.

— Виж, Емил! Онази там... Какво ще кажеш за бедрата ѝ?

— Виждам я, 'Тоан, но тя става за тебе. Не мисли, че не оценявам грижата ти за моите развлечения. Но аз съм достатъчно глупав, за да имам идеал дори и за съвкуплението, Това ми доказва, че все още съм художник, ако не и благородник.

— Но виж, Емил, погледни за момент пълните ѝ гърди.

— Не, 'Тоан, не виждам нищо, което да излага на опасност розовата ми перла. Ще си я запазя още малко.

— Но, приятелю, мисля, че си загубил усета си за красивото. Къде е внимателното ти око, от което се страхуваха платната ни?

— Тук е, 'Тоан. Все още е тук. Твоето око прави от кафявите кобили нимфи.

— Тогава... Тогава, Емил, тъй като упорстваш в слепотата си, може би ще благоволиш да ми заемеш розовата си перла. Така... Благодаря ти. Скоро ще ти я върна.

Грипо седеше в средата на пода и навъсено броеше копчетата на ръкава си.

— ... Осем, девет... Бяха десет. Някой разбойник ми е задигнал копчето. Ах, този свят от крадци! Това е вече прекалено. Бих го убил заради копчето. Беше любимото ми копче. Едно, две, три... А, десет са. Едно, две, три, четири... — Около него танцьорите се клатушкаха, а въздухът беше изпълнен с острите, пронизвали писъци на флейтите.

Капитан Сокинс гледаше намръщено танцьорите. Той твърдо вярваше, че да танцуваш означава да отидеш в ада по най-краткия път. До него капитан Зайглер тъжно гледаше потока от вино. Този Зайглер беше наречен Кръчмаря на морето. Имаше обичай след нападение да задържа хората в морето, докато не похарчат парите си за рома, който доставяше. Говори се, че веднъж имало бунт, защото в продължение на три месеца той плавал около един остров. Не могъл да постъпи по друг начин. Хората все още имали пари, а той все още имал ром. Тази вечер беше натъжен от факта, че буретата се пресушаваха, без акомпанимент от монети, дрънкащи на тезгяха. За него това беше неестествено и вредно.

Хенри Морган седеше сам в стаята. Едва ли чуваше кресливата музика на танца. През целия ден малки групи от хора бяха идвали със закъснели находки, изровени изпод земята или изтеглени с железни куки от водоемите. Една старица беше глътнала диамант, за да го спаси, но мъжете бяха ровили и за него и го бяха намерили.

Сега залата беше обхваната от сивкав здрач. От сутринта до вечерта Хенри Морган беше прекарал на високия си стол и денят го беше променил. Очите му, тези взиращи се очи, които гледаха отвъд живия хоризонт, сега бяха обърнати навътре. Гледаше себе си, объркано гледаше Хенри Морган. През годините на живот и приключения той така безрезервно беше вярвал в целта си, каквато и да беше тя в момента, че почти не се беше замислял над въпроса. Но днес беше размишлявал над същността си и в сивия здрач се бе смутил при вида на Хенри Морган. Хенри Морган изглеждаше недостоеен, дори незначителен. Желанията и амбициите, по които лаеше протяжно из света като душеща хрътка, изглеждаха нищожни сега, когато се вглеждаше в себе си. И изненадата растеше като здрача около него.

Както стоеше в сумрака, сбръчканата гувернантка се промъкна и се изправи пред него. Гласът ѝ прозвуча като мачкане на хартия:

— Господарката ми иска да говори с вас.

Хенри стана и с усилие я последва към килията.

В килията пред окачената на стената икона гореше свещ. Изографисаната на иконата мадона, дебела испанска селянка, държеше отпуснато дете и гледаше в него с тъжно удивление. Свещеникът, който я беше нарисувал, е искал да изобрази благоговение върху лицето ѝ, но е имал съвсем малко опит в благоговението. Той обаче

беше успял да направи добър портрет на тъпата си стопанка и на детето си. Картината му беше донесла четири реала.

Исобел седеше под иконата. Когато Хенри влезе, тя бързо се приближи до него.

— Говори се, че ще ме освободите срещу откуп.

— Съпругът ви изпрати човек.

— Моят съпруг! Трябва ли да се върна при него? При парфюмираните му ръце?

— Да.

Тя посочи към един стол и накара Хенри да седне.

— Не ме разбрахте. Не можахте да ме разберете. Трябва да знаете нещо за живота, през който съм преминала. Трябва да ви разкажа, тогава ще ме разберете и...

Тя го изчака да прояви интерес, но Хенри продължи да мълчи.

— Не искате ли да чуете тези неща? — попита тя.

— Искам.

— Няма да е дълго. Животът ми е кратък. Но искам да ме разберете и тогава...

Исобел го погледна остро в лицето. Хенри беше стиснал устни сякаш от болка. Очите му гледаха смутено. Не обърна внимание на паузата.

— Виждате ли, стана така — започна тя. — Родена съм тук, в Панама, но родителите ми ме изпратиха в Испания, когато бях малко момиче. Живеех в манастир в Кордоба. Носех сиви дрехи и се молех на Светата Дева през нощните бдения. Понякога, вместо да се моля, заспивах. И страдах заради тази си слабост. След като бях прекарала там няколко години, бравос нападнаха плантацията на баща ми тук, в Панама, и избиха цялото ми семейство. Изгубих всички близки, освен стария си дядо. Бях сама и тъгувах. Дълго време не спах на пода пред Светата Дева. Бях станала красива и знаех това, защото веднъж един кардинал, който посети училището, ме погледна, устните му трепнаха и вените на ръцете му се издуха, когато целунах пръстена му. Той каза: „Мир вам, дъще. Имаш ли нещо да ми довериш насаме?“ Чувах виковете на продавачите на вода отвъд стените и от време на време чувах кавги. Веднъж двама мъже се биха със саби пред мен — седях на клон и гледах над стената. А една нощ млад мъж доведе момиче в сянката на портата и легна с нея на две крачки от мен. Чух ги да си

шепнат, тя се страхуваше и се противеше, а той я успокояваше. Опипвах сивата си рокля и се чудех дали това момче би ме увещавало, ако ме познаваше. Когато споделих с една от сестрите видяното през нощта, тя каза: „Грешно е да слушаш такива неща, а още по-грешно е да мислиш за тях. Трябва да изкупиш греха си заради любопитните си уши. Коя порта казваш?“ Рибарят викаше: „Елате, малки сиви ангелчета и погледнете улова в кошницата ми. Излезте от свещения си затвор, малки сиви ангелчета.“ Една нощ се прехвърлих през стената и напуснах града. Няма да ви разказвам за пътешествието си, а само за деня, когато пристигнах в Париж. Кралят минаваше по улиците и каляската му беше бляскава и златна. Повдигнах се на пръсти сред тълпата и видях как свитата му премина. Изведнъж пред мен се изправи мургаво лице и силна ръка ме хвана за рамото. Заведе ме до една врата, далече от хората. Виждате ли, капитане, той ме би с ремък от твърда кожа, който използваше само за тази цел. На лицето му се таеше усмивка на звяр. Но той беше свободен — смел, свободен крадец. Убиваше преди да открадне — винаги убиваше. Спяхме по входовете и покривите на църкви и под мостовете и бяхме свободни, свободни от мисли, страхове и тревоги. Но веднъж изчезна и когато го намерих, висеше на бесилка, о, огромна бесилка, окичена като с гирлянди с висящи мъже. Можете ли да разберете това, капитане? Виждате ли го така, както аз го видях? Означава ли въобще то нещо за вас? — Очите й горяха. — Върнах се в Кордоба, а краката ми бяха разранени. Самонаказвах се за изкупление на греховете си, докато тялото ми стана на рани, но не можах да прогоня злото. Освободих се от злите сили, но дяволът беше дълбоко в мен. Можете ли да разберете това, капитане?

Тя погледна Хенри в лицето и разбра, че той не я слушаше. Застана зад него и прокара пръсти в посивялата му коса.

— Променили сте се — каза тя. — Някаква светлина си е отишла от вас. Какъв страх ви е налегнал?

Той излезе от унеса си.

— Не зная.

— Казаха ми, че сте убили приятеля си. — Това ли ви потиска?

— Убих го.

— Тъжите ли за него?

— Може би. Не зная. Може би тъгувам за нещо друго, което е мъртво. Навярно е бил важна част от мене, която, умирайки, ме е оставила половин човек. Днес бях като роб върху бяла плоча от мрамор, а около мен се бяха събрали за вивисекция. Предполагаше се, че съм здрав роб, но скалпелите откриха, че съм болен от посредственост.

— Съжалявам — каза тя.

— Съжалявате? За какво?

— За изгубената светлина, защото жестокото дете у вас е мъртво, детето, което се хвалеше и се подиграваше, мислейки, че присмехът му ще разтърси трона на Господ, увереното дете, което благосклонно позволи на света да го придружи в пространството. Това дете е мъртво и аз съжалявам. Бих дошла с вас сега, ако мислех, че е възможно да върна детето към живота.

— Колко странно! — възкликна Хенри. — Преди два дни смятах да извадя континента от равновесие и да го увенчая със столица от злато за вас. В ума си изградих за вас империя и измислих короната, която трябваше да носите. А сега смътно си спомням човека, който бе имал тези намерения. Той е загадъчен странник на люлеещото се земно кълбо. А вие... С вас чувствам само леко неудобство. Вече не се страхувам от вас. Вече не ви искам. Изпълнен съм с тъга за черните си планини и за речта на народа си. Иска ми се да седя на широка веранда и да слушам един стар човек, когото познавах. Чувствам, че съм уморен от цялото това кръвопролитие и от борбата за неща, които си отиват, за предмети, които няма да запазят стойността си в моите ръце. Ужасно е! — извика той. — Вече нищо не искам. Нямам страсти, а желанията ми са сухи и объркани. Имам само едно смътно желание за покой и за време, за да размишлявам върху неща, които не могат да се измислят.

— Няма повече да превземате златни чаши — каза тя. — Повече няма да превръщате празни мечти в незадоволителни завоевания. Съжалявам за вас, капитан Морган, и не сте прав за роба. Той наистина беше болен, но не от болестта, за която споменахте. Но предполагам, че греховете ви са големи. Всички хора, които рушат преградите на посредствеността, извършват страхотни грехове. Ще се моля за вас на Светата Дева и тя ще се застъпи за вас пред Небесния трон. А аз какво да правя?

— Ще се върнете при съпруга си, предполагам.

— Да, ще се върна. Виехме накарахте да се чувствам стара, сеньор. Вие пробихте мечтата, върху която плуваше тежкият ми дух. И се чудя дали в бъдеще ще ме упреквате за смъртта на приятеля си.

Хенри бързо се изчерви.

— Опитвам се да направя нещо подобно сега — каза той. — Изглежда не си струва повече да лъжа и това е едно от доказателствата за смъртта на младостта. А сега, довиждане, Исобел. Искане ми се да ви обичам, както си мислех вчера. Върнете се при парфюмираните ръце на съпруга си.

Жената се усмихна и вдигна очи към иконата на стената.

— Мир вам, скъпи глупако — промърмори тя. — Ах, аз също изгубих младостта си. Аз съм стара... Стара съм, защото не мога да се утеша с мисълта за това, което сте пропуснали.

VII

Хенри Морган стоеше на вратата на залата за аудиенции и наблюдаваше малката група испанци, които яздеха из улиците към двореца. Конниците бяха заобиколени от всички страни от тълпа буканиери. Пръв в колоната беше пратеникът, но сега той изглеждаше променен. Беше облечен в алена коприна. Перото на шапката му и ножницата на сабята му бяха бели като знак за мир. Зад него яздеха шестима войници със сребърни нагръдни брони и испански шлемове, които приличаха на половинки от синапени зърна. Последният войник водеше бяла кобила без ездач, с алена парадна сбруя, с наниз от златни звънчета на челото. Бялото покривало на седлото почти докосваше земята. Шест мулета, натоварени с тежки кожени торби, следваха кобилата; групата завършваше с шестима войници. Кавалкадата спря пред двореца. Пратеникът скочи от коня си.

— Донесох откупа.

Изглеждаше разтревожен и уморен. Бремето на мисията го потискаше. По негова заповед войниците пренесоха кожените торби в залата и след като всичките бяха поставени до останалите богатства, тревогата изчезна от лицето му.

— А, сега е добре. Ето го съкровището. Двайсет хиляди монети по осем реала — нито една не е загубена по пътя. Можете да ги преброите, сеньор. — Той изчисти праха от крака си. — Могат ли хората ми да се подкрепят, сеньор? Вино... — предложи той.

— Да, да — Хенри махна на един от хората си: — Погрижи се тези мъже да получат храна и вино. Ако ти е мил животът, бъди любезен с тях.

След това отиде при торбите, за да преброи откупа. Правеше малки кули от блестящи монети и ги местеше по пода. Монетите са лъскави, мислеше той. Не биха могли да имат по-красива форма. Квадратът не би бил подходящ, нито пък елипсата. Парите наистина са нещо повече от пари. Той развали една кула и отново я построи. Бяха толкова сигурно нещо. Човек знаеше предварително на какво са способни, ако се пуснат в ход, или поне отчасти беше наясно. Оттам

нататък нямаше значение какво ще се постигне. Човек можеше да купи вино с парите си и щеше да има вино. И навярно би било жалко, ако писарят на някой търговец убие господаря си за същите тези монети. Въпрос на съдба или на нещо друго, това е без значение — човек в крайна сметка получава вино. А и цялата тази купчина от златни съдове тези кръстове, свещници и перлени одежди щяха да се превърнат в пари. Кюлчетата злато и сребро щяха да бъдат нарязани на кръгчета и на всяко щеше да бъде отпечатано изображение. Изображението щеше да бъде нещо повече от изображение. Като целувка на светец то щеше да дари кръгчето със сила; изображението щеше да му даде собствена физиономия и необикновена, покоряваща душа. Той струпа монетите на купчина и търпеливо започна отново да ги престроява. Достатъчно кули за Йерусалим!

Исobel дойде от вътрешния двор и застана до него.

— Колко много пари! Това откупът за мене ли е?

— Да. Това е златото, което ви купува.

— Но то е страшно много! Мислите ли, че струвам толкова много?

— Според съпруга ви — да. Той го плати. — Хенри подреди десет кули в една редица.

— А за вас колко струвам? Колко от тези златни парчета?

— Сигурно толкова. Аз определих цената.

— Няма ли да подскачат добре по водата? — попита тя. — О, как биха подскачали! Знаете ли, мога да хвърлям като момче, със свита ръка.

— Говори се, че умеете много неща.

— Но наистина ли струвам толкова много?

— Парите са тук, а вие трябва да тръгвате. Те ви купиха. Всяко нещо трябва да струва парите, които се плащат за него, иначе не би имало търговия.

— Това е добре. Утешително е да знаеш цената си в реали. А вие имате ли представа колко струвате, капитане?

— Ако някога бъда пленен и поискат за мен откуп, не бих струвал и пукната пара. Моите негодници биха се засмели и биха свили рамене. Но веднага би се намерил нов капитан, който да ги води, а аз, е, с мен ще се забавляват онези, които са ме пленили, и мисля, че мога да предскажа забавленията им. Виждате ли, през последните

няколко дни съм се подложил на преоценка. Сигурно ще имам някаква стойност за историците, защото разруших някои неща. Строителят на вашата катедрала е забравен, но аз, който я изгорих, може би ще бъде помнен стотина години и този факт навярно означава нещо за човечеството.

— Но кое у мене струва всичкото това злато? — настояваше тя. — Мислите ли, че са ръцете ми? Или косата? Или това, че съм въплъщение на суетата на съпруга си?

— Не знам — каза Хенри. — С преоценката, която направих за себе си, цялата икономическа система от емоции и личности се промени. Ако днес трябваше да поискам откуп, вероятно нямаше да бъдете поласкана.

— Толкова ли ме мразите, капитан Морган?

— Не, не ви мразя, но вие сте една от звездите на моята небесна твърд, които се оказаха метеори.

— Не е великодушно, сър, това е съвсем различно от речта ви преди няколко дни — отбеляза тя злобно.

— Не, не е великодушно. Мисля, че отгук нататък ще бъде великодушен само за две неща — за парите и за успеха. Опитвах се да бъда великодушен заради чистата, весела страна на нещата. Както виждате, бях честен със себе си преди, честен съм със себе си и сега. Тези два вида честност са противоположни.

— Вие сте огорчен.

— Не, дори не съм огорчен. Храната, която поддържаше горчивината, вече я няма у мене.

— Аз тръгвам — промълви тя тихо и тъжно. — Имате ли още нещо да ми кажете за мен? Нещо да ме питате за мен?

— Нищо — отговори той и веднага се залови да нарежда отново монетите.

В залата влезе пратеникът. Беше пил много, защото му беше олекнало от изпълнената мисия. Той се поклони на Исобел и на Хенри Морган, поклони се много внимателно, мъчейки се да запази равновесие.

— Трябва да тръгваме, сеньор — обяви той на висок глас. — Пътят е дълъг.

Заведе Исобел до бялата кобила и ѝ помогна да се качи на седлото. След това даде знак и колоната тръгна надолу по улицата.

Исобел се обърна. Изглеждаше така, сякаш настроението на Хенри Морган се беше предало и на нея, защото на устните ѝ имаше объркана усмивка, но след това се наведе над шията на кобилата и започна внимателно да изучава бялата грива.

Пратеникът стоеше до Хенри на прага. Двамата наблюдаваха, как колоната гъвкаво се олюляваше, а слънцето блестеше по броните на войниците. В центъра бялата кобила приличаше на перла в сребърен обков.

Пратеникът сложи ръка на рамото на Хенри.

— Ние, хората с отговорности, знаем как да се разберем — каза той с пиянски глас. — Не сме деца, които имат тайни. Ние сме мъже, храбри и силни. Можем да се доверим един на друг. Ако желаете, можете да ми кажете това, което е най-близко до сърцето ви, сеньор.

Хенри свали ръката му от рамото си.

— Нямам какво да ви кажа — отвърна той грубо.

— Аха, тогава аз ще ви кажа. Може би се чудите защо съпругът на тази жена беше склонен да плати такава огромна сума за нея. Та тя е само жена, си мислите. Много жени могат да се купят за много по-малко пари, някои — за един-два реала. Съпругът ѝ е глупак, си казвате. Не би ми се искало да мислите така за господаря ми. Той не е глупак. Ще ви кажа каква е работата. Дядо ѝ все още е жив и притежава десет сребърни мини и петдесет левги плодородна земя в Перу. Доня Исобел е наследницата. Ако бъде убита или отвлечена... Разбирате, Сеньор... Богатството — в ръцете на краля! — Той се засмя на умните си разсъждения. — Ние се разбираме с вас, сеньор, имаме твърди черепи, а не меки пилешки глави. Двайсет хиляди — това е нищо в сравнение с десет сребърни мини. Да, ние мъжете с отговорности се разбираме помежду си.

Той с мъка се покатери на седлото и се отдалечи, все още смеейки се. Хенри Морган го видя как се присъедини към клатещата се кавалкада. Сега при перлата в сребърния обков имаше рубин.

Капитан Морган се върна при съкровището. Седна на пода и загреба с шепя монети.

„Най-човешката от всички човешки черти е непостоянството — мислеше си той. — Шокиращо е да разбереш това, почти толкова шокиращо, колкото да осъзнаеш човешката си същност. А защо трябва да осъзнаваме последното? При цялата безумна нелепост и

високопарна безполезност на живота почувствах, че най-после здраво съм закотвен за себе си. Каквито и да бяха колебанията на другите хора, аз мислех, че съм страшно устойчив. Но сега дрейфувам. Не знаех дали някой е отрязал въжето или то просто се е износило, но котвата я няма. И аз обикалям около остров, на който няма желязо. — Златните монети течаха между пръстите му. — Но, може би, това е желязото за нова котва — си мислеше той. — Твърдо и тежко е. Стойността му може да се колебае в икономическите течения, но поне има предназначение, и то само едно. То е абсолютна гаранция за сигурност. Да, вероятно то е единствената истинска котва, единственото нещо, в което човек е абсолютно уверен. Ноктите му здраво се закачат за удобството и сигурността. Странно, аз копнея и за двете.“

„Но и другите хора имат дял в златото“ — спореше част от мозъка му.

„Не, скъпа моя съвест, това е краят на действието. Сложих нови очила. Те са закрепени неподвижно на главата ми и аз трябва да подреждам живота си според света, който виждам през тези нови очила. Виждам, че честността — честността на обществото — може да бъде стълба към по-голямо, по-висше злодеяние, а предаността — средство за по-умело лицемерие. Не, тези мъже нямат права, които да упражняват. Те прекалено свободно си служеха с правата на други, за да се съобразявам с тях. — Той се спря доволен на тази мисъл. — Те крадат, ето защо и тяхната плячка ще бъде открадната. Но аз казах, че съм свършил с извъртанията и с опитите да приспя съвестта си. А какво да правя с правото, с разума, с логиката или със съвестта? Искам тези пари. Искам сигурност и удобство и силата е в ръцете ми, за да взема и двете. Може би това не е идеала на младите, но така е било, откакто свят светува. За щастие навярно светът не се управлява от младите и освен това тези глупаци не заслужават нищо. Те ще го пилеят по бордеите, когато се завърнем вкъщи.“

VIII

Буканиерите напуснаха разрушената Панама. Пренесоха съкровищата през провлака с мулета. Когато най-после стигнаха Чагрес, бяха изтощени. Независимо от това, следващият ден беше определен за подялба на плячката. За улеснение съкровищата бяха натоварени на един кораб, огромния галеон, който беше командван от херцог, преди пиратите да го превземат. От този център заграбеното щеше да бъде раздадено на хората. Капитан Морган беше в добро настроение. Той каза на хората, че пътуването е свършило и че е време за удоволствие. Изтъркаля четирийсет бурета с ром на брега.

Рано сутринта сънлив пират отвори зачервените си очи и погледна към морето. Видя водата, където преди това беше галеонът. Извика останалите и след миг брегът се покри с разочаровани хора, които мрачно изследваха хоризонта. Галеонът беше отплавал през нощта и с него беше заминало цялото богатство на Панама.

Буканиерите се разгневиха. Те щяха да преследват беглеца, да го догонят и да измъчват капитан Морган. Но всъщност не можеха да го преследват. Другите кораби не струваха. Някои лежаха на пясъчното дъно с огромни дупки в корпусите, на други мачтите бяха изпочупени.

По брега се носеха ругатни и клетви. Буканиерите заклеваха Братството да отмъсти и обмисляха жестокото възмездие, а после се разпръснаха. Някои умряха от глад, други бяха измъчвани от индианците. Испанците хванаха и удушиха мнозина, а Англия целомъдрено обеси няколко.

ЧАСТ ПЕТА

I

На брега на Порт Роял се беше събрало пъстро множество. Хората бяха дошли да видят капитан Морган, ограбил Панама. Високопоставени дами, облечени в китайски коприни, бяха там, защото, в края на краищата, Хенри Морган произхождаше от порядъчно семейство — беше племенник на нещастния заместник-губернатор, който бе убит. Моряците бяха там, защото той беше моряк; момчетата — защото беше пират; момичетата — защото беше герой; търговците — защото беше богат; негрите — защото имаха почивен ден. Там имаше проститутки, с изстискани по устните малини, с неспокойни очи, търсеци лицата на мъже без компания; имаше момиченца, чиито сърца таяха малка, плаха надежда, че великият мъж може и да погледне към тях и да срещне разбирането, за което сигурно копнее.

Сред тълпата имаше моряци, горди, че бяха чували капитан Морган да проклина; шивачи нагласявали панталоните по мярка на краката му. Всеки, който беше виждал и чувал Хенри Морган, съставяше група от обожатели. Това бяха щастливци, заимствали малко величие от тази връзка.

Робите негри, освободени от работа на полето за този интересен и весел ден, гледаха с огромни, празни очи галеона, който влизаше в пристанището. Собственици на плантации крачеха сред хората и съобщаваха на висок глас какво ще кажат на Хенри Морган, когато го поканят на вечеря, и какво ще го посъветват. Те говореха свободно и безгрижно за него, като че ли за тях беше нещо обичайно да посрещат завоевателите на Панама. Кръчмари бяха отворили бурета с вино на брега и раздаваха свободно на всеки, който пожелаеше да пие. Печалбата щеше да дойде после с жаждата, която те сега само разпалваха.

На малък пристан чакаше свитата на губернатора — красиви, млади мъже с дантели и сребърни токи, заобиколени от копиеносци, които им придаваха по-тържествен вид. Морето плискаше нежни вълни по брега. Беше късна утрин и слънцето светеше като огнище на

небето, но никой не усещаше горещината; хората нямаха очи и чувства за нищо друго, освен за високия галеон, който приближаваше пристанището.

Беше пладне, когато Хенри Морган, наблюдавал досега брега през далекогледа си, реши да влезе в града. Това действие не беше продиктувано само от суета. През нощта малка лодка беше донесла новината, че може да го арестуват, защото се е бил с враговете на краля. Хенри мислеше, че одобрението на хората ще натези в негова полза. Цяла сутрин беше наблюдавал как това одобрение расте с нарастването на възбудата на тълпата.

Сега дългата лодка беше свалена и моряците заемаха местата си. Когато приближиха брега, тълпата избухна в крясъци, които се сляха в одобрителен рев. Хората хвърляха шапките си, подскачаха, танцуваха, гримасничеха, опитваха се да водят гръмогласни разговори. На пристана посрещалите протягаха ръце, за да сграбчат ръцете на Хенри, преди да е слязъл от лодката. В момента, в който стъпи на брега, копиеносците образуваха тържествен ескорт и с наведени оръжия проправиха неправилен проход сред борещата се, проточила вратове тълпа.

Хенри погледна с мрачно предчувствие войниците, които го бяха заобиколили.

— Арестуван ли съм? — попита Хенри конника, който вървеше до него.

— Арестуван? — изсмя се мъжът. — Не! И да искаме, не можем да ви арестуваме. Тълпата ще ни разкъса на парчета. И ако все пак успеем да ви арестуваме, хората ще изровят камъните от стените на затвора с пръстите си, за да ви освободят. Вие не осъзнавате какво представлявате за тези хора, сър. От дни не говорят за нищо друго, освен за пристигането ви. Но губернаторът иска незабавно да ви види, сър. Самият той не можа да дойде по понятни причини.

Пристигнаха в къщата на губернатора.

— Капитан Морган — каза губернатора Модифорд, когато останаха насаме, — не знам дали новините ми са добри или лоши. Слухът за завладяването е стигнал до ушите на краля. Има заповед двамата да заминем за Англия.

— Но аз имах пълномощия... — започна Хенри.

Губернаторът поклати в тъжно отрицание дебелите си рамене и главата си:

— Не бих споменава за пълномощията, капитане, ако бях на ваше място, макар че аз самият го издадох. Има клаузи, за които и двамата ще бъдем критикувани. Така както стоят нещата, може и да ни обесят, но не знам... Не знам. Разбира се, между Испания и Англия има мир, но не и добри чувства, по-точно няма никакви чувства. Кралят ни се сърди, но мисля, че няколко хиляди лири, разпределени по подходящ начин, биха спечелили благоразположението му, дори и да е обезумял от гняв. Англичаните са изпълнени с радост от завладяването. Не се безпокойте, капитане, аз естествено не се безпокоя. — Той погледна проницателно в очите на Хенри. — Надявам се, сър, че можете да отделите тези няколко хиляди, когато стане нужда.

— Опитах се да служа в духа на желанието на суверена, а не на външната игра на неговата политика — каза тържествено Хенри и добави: — Разбира се, сър Чарлс, имам достатъчно, за да купя благоразположението на краля, дори и да струва половин милион. Говори се, че кралят бил добър човек и познавач на жените, а аз не съм срещал някой с такива качества, който да не се нуждае от пари.

— Има още нещо, капитане — притеснено каза губернаторът. — Преди известно време загина чичо ви. Дъщеря му е при мен. Когато умря, сър Едуард беше почти без пари. Вие естествено разбирате, че ние бихме искали да я задържим завинаги, но мисля, че тя не е особено щастлива тук, при нас. Смятам, че се измъчва, защото възприема това като милосърдие. Вие, разбира се, ще се погрижите за нейното благополучие. Сър Едуард умря достойно и беше отличен от краля, но в крайна сметка само с почести не се живее.

Хенри се усмихна.

— Чичо ми не можеше да не умре достойно. Сигурен съм, че той правеше всяко нещо в живота — да, дори рязането на ноктите си — така, сякаш всички аристократи го гледаха, готови да отправят критични забележки. Как умря той? С кратко, подходящо слово? Или стиснал проклетите си, тънки устни, неодобрявайки смъртта по обществени причини? Ах, този човек! Животът му беше красива, проста роля и той й беше много верен. — Хенри говореше, смеейки се.

— Мразех чичо си. Мисля, че се страхувах от него. Той беше един от малкото хора, които ме плашеха. Но разкажете ми как умря.

— Говори се, че е изстенал веднъж. Опитах се да открия откъде идва слухът и разбрах, че един роб се бил скрил зад завесата. Той категорично потвърди това.

— Лошо, много лошо! И колко срамно, да опропастиш безупречен живот със сетен стон. Но сега вече не ме е страх от него. След като е изстенал, значи в него е имало човечност и слабост. Презирам го, но в същото време го обичам заради това. Колкото до братовчедка ми, аз ще ви освободя от нея, може да сте сигурен. Смътно си я спомням като високо момиченце с жълта коса — малко момиченце, което свиреше отвратително на арфа; или поне на мен ми се струваше отвратително, макар и да е било много добре.

Модифорд премина на темата, която отдавна искаше да засегне.

— Чух, че сте се запознали с Червената светица в Панама и сте я освободили срещу откуп. Как стана така? Говори се, че тя е перлата на земята.

Хенри се изчерви.

— Струва ми се, че легендата я превъзнася. Със сигурност е красива и аз не казвам, че някои мъже не биха били очаровани от нея. Но не е от тези жени, които аз харесвам. Беше доста свободна в приказките си, знаете ли, по мое мнение говореше неща, неподобаващи на жена. Пък и яздеше по мъжки и се фехтуваше. Накратко, липсваше ѝ скромността, която сме свикнали да търсим в жените от добри семейства.

— А като любовница? Сигурно като любовница...

— Е, вижте, за нея получих седемдесет и пет хиляди по осем реала. Според мен това струва повече от която и да било жена.

— Толкова голям откуп? Как е възможно да дадат толкова за нея?

— Проучих и разбрах, че е богата наследница. И, както казах, красива е, но легендата я превъзнася.

Междувременно в другата стая лейди Модифорд упорито убеждаваше Елизабет:

— Трябва да говоря с теб, скъпа, като майка — като майка, която се грижи за бъдещето ти. Няма никакво съмнение, че братовчед ти ще

те закриля, но ще бъдеш ли щастлива? Да висиш на връзките на кесията му, искам да кажа. Погледни го в друга светлина. Той е богат, красив. Ти разбираш скъпа, че е невъзможно, да се проявява деликатност за това, но дори и да беше възможно, не зная дали щеше да бъде желателно. Защо не се ожениш за братовчед си? Ако нищо друго не излезе от брака ти, поне ще бъдеш единствената жена на земята, която не би могла да критикува роднините на мъжа си.

— Но какво говорите, лейди Модифорд? — кротко попита Елизабет. — Не е ли престъпление да се ожениш за братовчед си?

— Ни най-малко, скъпа. Нито църквата, нито държавата го забраняват и аз самата се отнасям благосклонно към такъв брак. Сър Чарлс и братовчед ти са получили заповед да заминат за Англия. Сър Чарлс смята, че се подготвя посвещение в рицарство. Тогава ще станете лейди Морган и ще бъдете богата.

Елизабет я слушаше замислено.

— Виждала съм го само веднъж за малко и не мисля, че ми хареса особено. Беше възбуден и зачервен. Но беше любезен и мил. Мисля, че искаше да станем приятели, но баща ми..., вие знаете какъв човек беше папа. Може би от него ще стане добър съпруг.

— О, скъпа, от всеки мъж става добър съпруг, ако се грижиш както трябва за него.

— Да, може би това е най-добрият изход. Омръзна ми да ме съжаляват заради бедността ми. Но, мислите ли, че, след като е толкова известен, ще ме забележи? Може би е прекалено горд, за да се ожени за братовчедка без пари.

— Скъпа Елизабет — каза твърдо лейди Модифорд, — не си ли вече разбрала, че почти всяка жена може да се омъжи за почти всеки мъж, стига да не се намеси друга жена? А аз ще се погрижа никой да не ти попречи. Можеш да ми вярваш.

Елизабет беше решила.

— Знам, ще му свиря. Чувала съм как музиката влияе на тези свирепи мъже. Ще му свиря новите си пиеси: „Карнавалът на феите“ и „Господ отвежда към покой изморената душа“.

— Не — прекъсна я лейди Модифорд. — Не, на твоето място не бих постъпила така. Той може и да не обича изящната музика. Има по-добри начини.

— Но вие казахте, че пиесите са много хубави, вие самата го казахте. А и нали съм чела как музиката успокоява мъжете, дори и онези, които въобще не я понасят.

— Много добре, скъпа, свиря му тогава, щом искаш. Може би той... Но, свиря му. Може би това е семейна черта, искам да кажа любовта към музиката. Ти, разбира се, трябва да му се възхищаваш и в същото време малко да се страхуваш от него. Дай му да разбере, че си нещастно, беззащитно малко същество, обградено от грубияни. Но ти сама трябва да се погрижиш. Имаш добро начало, защото още отсега можеш да го помолиш за закрила. — Тя въздъхна. — Не зная какво бихме правили без закрила. Не зная кога сър Чарлс щеше да ми направи предложение. Страхуваше се горкият, до смърт се страхуваше да започне. Един следобед седяхме на пейка и аз старателно търсех нещо от пейзажа, което да ме изплаши. Сигурно бяха минали три часа, когато една малка водна змия премина по пътеката и ме ужаси в прегръдките му. Не, наистина не мога да си представя какво бихме правили без закрила. Сър Чарлс е назначил човек, който през цялото време търси змии в градината. А, знаеш ли, винаги съм обичала змиите. Като малка имах три змии, с които си играех.

На следващата сутрин лейди Модифорд им устрои среща и ги остави насаме, веднага щом можа да го направи с такт.

Елизабет погледна уплашено братовчед си.

— Извършили сте велики, ужасни неща в океана, капитан Морган — достатъчно е човек само да си помисли за тях, за да му се смръзне кръвта — каза тя неуверено.

— Делата нито бяха велики, нито много страшни. Нищо не е толкова добро или лошо, колкото изглежда в устите на хората.

А си помисли: „Сбъркал съм в преценката си за нея, много съм сбъркал. Тя въобще не е високомерна. Сигурно баща ѝ, дяволът, ми е създал погрешно впечатление за нея. Доста е мила.“

— Сигурна съм, че вашите са били велики, макар и сдържаността ви да не ви позволява да признаете — заяви тя с престорена скромност. — Знаете ли, треперех от историите, които се разказваха за вас и се надявах, че няма да изпаднете в нужда или затруднение.

— Така ли? Защо? Не мислех, че сте ме забелязали.

Очите ѝ се напълниха със сълзи.

— И аз имах неприятности.

— Знам. Казаха ми за вашите неприятности и аз съжалявам за вас, малка братовчедке Елизабет. Надявам се, че ще ми разрешите да ви помогна в бедата. Няма ли да седнете до мен, Елизабет?

Тя го погледна срамежливо.

— Ще ви посвирия, ако желаете.

— Д-а-а, да, посвирете.

— Това е „Карнавалът на феите“. Слушайте! Ще чуете как техните малки крачета ситнят по тревата. Всички казват, че пиесата е мила и приятна. — Пръстите ѝ равномерно опъваха струните.

Хенри си мислеше, че ръцете ѝ са красиви, както летяха по арфата. Докато наблюдаваше ръцете ѝ, забрави за музиката. Бяха като малки, бели пеперуди, толкова нежни и неспокойни. Човек би се поколебал да ги пипне, защото докосването би могло да ги повреди, и все пак му се иска да ги погали. На края на пиесата имаше силни басови тонове. Когато последната струна престана да трепти, той отбеляза:

— Свирите много... вярно, Елизабет.

— О, аз свиря нотите така, както идват. Винаги съм мислила, че композиторът си знае работата по-добре от мен.

— Знам, и за мен е успокоение да го чуя от вас. Хубаво е да знаеш, че всичко е на мястото си, дори и нотите. Вие сте премахнали онази противна свобода, която съм забелязал в свиренето на някои млади жени. Този начин на свирене е много привлекателен, спонтанен и човечен, разбира се, но предразполага към лекомислие, подчинено на страстта. Да, с възрастта започвам да изпитвам удоволствие, като виждам, че нещата, които съм очаквал, се случват. Несигурността обърква. Случайността вече не ме влече така, както навремето. Бил съм глупак, Елизабет. Продължавах да плувам и търсех нещо, което вероятно не съществува. И сега, когато вече съм загубил желанията, на които не можах да дам име, сигурно не съм по-щастлив, но затова пък съм по-доволен.

— Звучи много мъдро, земно и малко скептично — отбеляза тя.

— Но ако това е мъдрост, тогава мъдростта е опит, лутащ се в подредения мозък и разбъркващ редицата. И как би могло да бъде другояче, освен земно, а скептицизмът е мъх, с който обраства търкалящ се камък.

— Все пак е умно — съгласи се тя. — Предполагам, че познавате много от онези млади жени, за които говорехте.

— Какви млади жени, Елизабет?

— Които са свирели лошо.

— Ах, да, срещал съм се с някои от тях.

— И... И... харесвали ли сте ги?

— Понасях ги, защото бяха приятели на мои приятели.

— А някоя от тях влюбвала ли се е във вас? Знам, че не съм деликатна, но вие сте ми братовчед и почти... брат.

— Някои казваха, че ме обичат, но аз подозирах, че искат парите ми.

— Едва ли! Но аз пак ще ви посвирия. Ще бъде тъжна пиеса — „Господ отвежда към покой изморената душа“. Винаги съм смятала, че към по-леката музика трябва да има и сериозна.

— Да — отвърна той. — Да, така е.

Пръстите и отново заиграха по струните.

— Много е хубава и тъжна — каза Хенри, когато пиесата свърши. — Хареса ми, страшно ми хареса, но не мислите ли, че шестата струна откроя би могла да бъде малко по-стегната?

— За нищо на света не бих позволила някой да я пипне! — извика тя. — Преди да тръгнем от Англия папа накара един човек — майстор на арфи — да я прегледа цялата. Бих се чувствала неудобно пред папа, ако някой я пипа. Той ненавиждаше хората, които си играят с вещите.

Седяха мълчаливо след избухването ѝ, но накрая тя го погледна умолително в очите.

— Не ми се сърдите за струната, нали братовчедо Хенри? Просто чувствата ми са много дълбоки и не можах да се въздържа.

— Не, разбира се, че не ви се сърдя. — Мислеше си, че е толкова малка и толкова безпомощна.

— А къде ще отидете сега, след като сте толкова богат, известен, отрупан с почести?

— Не знам. Искам да живея в атмосфера на сигурност.

— И аз мисля така! — възкликна тя. — Ние сигурно си приличаме. Аз казвам, че нещата идват при теб, ако не ги търсиш. И почти винаги знам какво ще ми се случи, защото се надявам да стане и нищо не правя.

— Да.

— Смъртта на пана беше тежък удар — каза тя и очите ѝ се напълниха със сълзи. — Ужасно е да останеш сам, почти без роднини и приятели. Семейство Модифорд, разбира се, бяха мили с мен, но те не могат да ми бъдат като близки. О, Боже, бях толкова самотна! Зарадвах се, когато вие дойдохте, братовчедо Хенри, дори само защото сме от една кръв. — Очите ѝ блестяха от сълзи, а долната ѝ устна силно трепереше.

— Но вие не трябва да плачете — успокой я Хенри. — Вече няма нужда да се тревожите, Елизабет. Аз съм тук, за да сваля грижите от раменете ви. Ще ви помагам и ще се грижа за вас, Елизабет. Чудя се как сте понасяли скръбта, която ви е сполетяла. Била сте силна, за да държите изправена главата си, когато мъката е потискала духа ви.

— Имах музиката си. Оттеглях се в своята музика, когато скръбта беше прекалено мъчителна.

— Но сега, Елизабет, няма да ви се налага да правите дори това. Ще ме придружите, когато тръгна за Англия и при мене завинаги ще бъдете спокойна и в безопасност.

Тя се отдръпна от него.

— Но какво говорите? Какво е това, което ми предлагате? — извика тя. — Не е ли грях или престъпление — братовчеди да се женят?

— Да се женят?

— Ох! — тя се изчерви и очите ѝ отново заблестяха от сълзите, които бързо бликнаха. — Ох! Срамувам се. Вие наистина имахте предвид женитба, нали? Срамувам се. — Вълнението ѝ будеше съжаление.

„В крайна сметка защо не? — мислеше Хенри. — Тя е красива, сигурен съм в произхода ѝ, а освен това до голяма степен е символ на сигурността, която търся. Ако ми стане жена, ще бъде спокоен, че никога няма да извърша нещо крайно. Аз наистина мисля, че искам сигурност. Пък и не мога да я оставя да страда.“

— О, аз наистина имах предвид да се оженим. Какво друго си мислите, че съм искал да кажа? Аз просто съм недодялан и нетактичен. Изплаших ви и ви наскърбих. Но, скъпа Елизабет, в това няма нито престъпление, нито грях. Много братовчеди се женят. А ние знаем

всичко един за друг и семейството ни е едно и също. Трябва да се ожените за мен, Елизабет. Аз наистина ви обичам.

— О! — заекна тя. — О-о! Не мога да мисля. Искам да кажа, че ми е... лошо, искам да кажа..., че главата ми се върти. Правите го така неочаквано, Хенри..., така неочаквано. О, нека да си отида. Трябва да говоря с лейди Модифорд. Тя ще ми каже какво да правя.

II

Крал Чарлс и Джон Ивлин седяха в малка библиотека. В огнището пукаше силен огън и хвърляше отблясъците си върху книгите, наредени покрай стените. На масата до тях имаше бутилки и чаши.

— Днес следобед той беше посветен в рицарство — каза кралят. — Получи помилване и рицарство за две хиляди лири.

— Две хиляди лири... — промърмори Джон Ивлин. — Някои търговци навярно ще благословят рицарството му.

— Не е така, Джон, можех да получа двайсет хиляди. Заграбил е около милион от Панама.

— И все пак две хиляди лири...

— Заповядах му да дойде тук тази вечер — каза кралят. — Понякога тези моряци и пирати знаят неща, които си струва да бъдат повторени. Ще се разочаровате от него. Той е... недодялан, мисля, че това е най-точната дума. Човек остава с впечатление, че пред него е застанала огромна маса; движи се така, сякаш тика своята невидима клетка пред себе си.

— Можете да му дадете титла — предложи Джон Ивлин. — Ще бъде разточителство да оставите един милион да ви се изплъзне, без дори да се опитате да го задържите.

Съобщиха за пристигането на сър Хенри Морган.

— Влезте, сър. Влезте! — кралят видя, че той държеше чаша вино. Хенри изглеждаше уплашен. Гаврътна виното. — Добра работа сте свършили в Панама — отбеляза кралят. — По-добре е да бъде опожарена сега, отколкото по-късно, защото, не се съмнявам, щяхме да го направим по-късно.

— Помислих си го, когато опожарявахме града, Сир. Тези ненаситници испанците искат да прегазят света.

— Знаете ли, капитане, пиратството... или, да бъдем по-деликатни, свободното плаване е добро за нас и лошо за Испания. Но институцията вече се превръща в неудобство. Половината от времето

ми отива в извинения към испанския посланик. Ще ви назнача за заместник-губернатор на Ямайка.

— Сир!

— Без благодарности. Постъпвам според поговорката. На пиратството трябва да се сложи край. Тези хора достатъчно дълго си играха на малки войни.

— Но, Сир, аз самият бях буканиер. Нима искате от мен да беся собствените си хора.

— Това ви загатнах, сър. Кой е в състояние да ги проследи по-добре, ако не вие, който знаете всичките им убежища?

— Те се сражаваха за мен, Сир.

— Аха, съвест? Чувал съм, че постъпвате, както искате, със съвестта си.

— Не е съвест, а съчувствие, Сир.

— Съчувствието няма място у държавния служител или у крадеца. Човек трябва да прави това, което е полезно. Вие самият сте доказали, че можете и двете. Нека сега да видим усилията ви, насочени към третото — каза кралят язвително.

— Чудя се дали ще се справя.

— Щом се чудите, значи ще се справите — вметна Джон Ивлин.

Държанието на краля се промени.

— Хайде да прием — каза той. — Хайде да се развеселим, а по-късно може и да попеем. Разкажете ни някоя история, капитане, и пийте, докато разказвате. Виното украсява хубавата история, истинската история.

— История ли, Сир?

— Да, някоя история за жените в колониите; някаква малка случка от пиратския ви живот, защото, сигурен съм, не само сте крали злато той направи знак на прислужника да не оставя чашата на Хенри празна. — Чувал съм за една жена в Панама. Разкажете ми за нея.

Хенри пресуши чашата си. Лицето му беше започнало да почервенява.

— Да, ще ви разкажа нещо за нея. Тя беше красива, но беше и наследница. Признавам, отнасях се благосклонно към нея. Щеше да наследи сребърни мини. Съпругът ѝ предложи сто хиляди по осем реала за нея. Искаше да сложи ръка на мините. В това се състоеше

въпросът, Сир, и аз се чудя колко мъже са се сблъскали с подобно нещо? Жената ли трябваше да взема, или стоте хиляди?

Кралят се наведе напред на стола си:

— И кое взехте? Кажете бързо.

— Останах в Панама известно време. Какво би направил на мое място Ваше величество? Взех и двете. Може би дори много повече. Кой знае, може би синът ми ще наследи сребърните мини.

— И аз бих постъпил така — извика кралят. — Вие сте прав. Бих постъпил точно така. Много умно, сър. Да вдигнем тост, капитане, за предвидливостта. Виждам, сър, че стратегията ви се простира и върху други въпроси, освен войната. Говори се, че никога не сте побеждаван в битка, но кажете ми, капитане, бил ли сте някога победен в любовта? Това е голямо събитие — необичайно събитие — когато един мъж признава поражението си в любовта. Признанието изцяло противоречи на мъжкия инстинкт. Още една чаша, сър, и ни разкажете за поражението си.

— То не беше от жена, Сир... Веднъж бях победен от смъртта. Има неща, които толкова много изсушават душата, че болката е с тебе цял живот. Вие поискахте да ви разкажа историята. За ваше здраве, Сир. Роден съм в Уелс, сред планините. Баща ми беше благородник. Едно лято, когато бях юноша, малка принцеса от Франция пристигна в нашите планини заради въздуха. Придружаваше я малка свита и тъй като беше жизнена, умна и неспокойна, си бе извоювала известна свобода. Една сутрин се натъкнах на нея, когато се къпеше сама в реката. Беше гола и не се срамуваше. След час — такава е страстната кръв на расата й — тя лежеше в прегръдките ми. Сир, през всичките ми странствания, красивите жени, които съм виждал, и градовете, които съм завземал, не са ми носили такова удоволствие, както дните на онова весело лято. Когато можеше да избяга, играехме заедно по хълмовете като малки богове. Но това не беше достатъчно. Искахме да се оженим. Тя щеше да се откаже от титлата си и щяхме да отидем да живеем някъде в Америка. После дойде есента. Един ден тя каза: „Готвят се да ме отведат, но аз няма да замина“. На следващия ден тя не дойде при мен. През нощта заставах под прозореца й и тя ми хвърли кратка бележка: „Затворена съм. Биха ме“. Прибрах се в къщи. Какво друго можех да направя? Не можех да се бия с яките войници, които я пазеха. Много късно през тази нощ дочух чукане на вратата и

викове: „Къде може да се намери лекар? Бързо! Малката принцеса се е отровила“.

Хенри вдигна поглед. Кралят се усмихваше иронично. Джон Ивлин барабанеше с пръсти по масата.

— Така ли? — попита кралят. — Така ли? — и се изсмя сподавено.

— Ах, стар съм... стар — изстена Хенри. — Това е лъжа. Тя беше дъщеря на селянин.

Той се изправи, залитайки, на крака и тръгна към вратата. Срамът изгаряше лицето му.

— Капитан Морган, вие се забравяте.

— Аз... се... забравям?

— Има известни правила за благоприличие, които би трябвало да спазвате по отношение на Нашата особа.

— Моля да ме извините, Сир. Разрешете ми да си отида. Чувствам се... зле. — Той се поклони и излезе от стаята.

Кралят се усмихваше през чашата.

— Как е възможно, Джон, такъв велик войник да бъде такъв велик глупак?

— А как би могло да бъде другояче? Ако великите мъже не бяха глупаци, светът отдавна щеше да бъде разрушен. А как би могло да бъде другояче? Глупостта и изкривеният миоглед са основата на величието.

— Искаш да кажеш, че миогледът ми е изкривен?

— Не, нямам предвид това.

— Тогава намекваш...

— Бих искал да продължим с Хенри Морган. Той е способен пират и това го прави велик. Оттук вие моментално заключавате, че е и велик водач. Правите го заместник-губернатор. В този смисъл не правите изключение от останалите. Вярвате, че ако човек върши една работа чудесно, той би трябвало да е способен да прави всичко така добре. Ако един човек успее във висша степен да създаде безброй отлични механични играчки, вие смятате, че е способен да води армии и да ръководи правителства. Мислите, че щом сте добър крал, би трябвало да бъдете и добър любовник, или обратното.

— Обратното?

— Това е само шеговитата алтернатива, Сир, трик, който се употребява в разговор, за да предизвика усмивка, нищо повече.

— Ясно. Но Хенри Морган и глупостта му...

— Разбира се, той е глупак, Сир, в противен случай щеше да копае в Уелс или да дълбае в мините. Искал е нещо и е бил достатъчно безразсъден да мисли, че ще го получи. Поради своето безумие той наистина го получи, част от него. Спомнете си принцесата.

Кралят отново се усмихваше.

— Не познавам мъж, който да е казал истината на или за някоя жена. Защо е така, Джон?

— Вероятно, Сир, ако кажете на какво се дължи малката драскотина под дясното ви око, ще си обясните причината. Нямахте я снощи и определено прилича на...

— Да... да... Несръчен прислужник. Но да говорим за Хенри Морган. Имаш навик, Джон, прикрито да ме обиждаш. Понякога дори не осъзнаваш обидите. Това е нещо, което трябва да изоставиш, ако искаш да останеш известно време в двореца.

III

Сър Хенри Морган седеше на съдийското място в Порт Роял. Пред него, на пода, имаше плоча от бяла слънчева светлина, като заслепяващ гроб. В стаята оркестър от мухи пееше своята симфония на скуката. Жужащите гласове на адвокатите бяха само по-силни инструменти на фона на бръмчащия акомпанимент. Съдебните служители се движеха сънливо и делата минаваха едно след друго.

— Беше петнайсетият ден от месеца, милорд. Уилямсън отиде в имението на Картрайт, за да установи... да установи за себе си, милорд, дали дървото е там, където е описано. Докато беше там...

Делото продължи напевно и стигна до монотонния си край. Сър Хенри се размърда сънливо зад широката маса. Стражата въведе мрачен скитник, облечен в дрипи от старо корабно платно.

Обвинен в кражба на четири бисквити и огледало от еди-кой си.

— Доказателството?

— Хванат на местопрестъплението, милорд.

— Откраднал ли си четири бисквити и едно огледало?

Лицето на обвиняемия стана още по-мрачно.

— Вече им казах.

— Милорд — напомни охраната.

— Милорд.

— Защо открадна тези неща?

— Нуждаех се от тях.

— Кажете „милорд“.

— Милорд.

— Защо се нуждаеше от тях?

— Бисквитите исках да изям.

— Милорд.

— Милорд.

— А огледалото?

— Нуждаех се от него, за да се огледам.

— Милорд.

— Милорд.

Отведоха го в килията.

После стражите въведоха слаба жена с нездрав цвят на лицето.

— Обвинена в проституция и безнравственост, милорд.

— Безнравствеността е забранена със закон — каза раздражено сър Хенри, — но откога наказваме хора за проституция?

— Милорд, животът на тази жена... Общественото здраве изисква... Мислехме, че ще схванете характера на делото.

— Аха! Разбирам. Ще трябва да я затворите. Отведете я бързо.

Жената започна да плаче сърдито.

Сър Хенри подпря чело с ръце. Не обърна внимание на следващите обвиняеми.

— Обвинени в пиратство в открито море, милорд; в нарушаване на мира в кралството; във водене на военни действия срещу приятелска държава.

Сър Хенри погледна бързо арестуваните. Единият от тях беше закръглен, дребен мъж, с уплашени очи, а другият — мършав, прошарен човек с една ръка.

— Какви са доказателствата срещу арестуваните?

— Петима свидетели, милорд.

— Така ли? Защищавайте се!

Високият мъж беше обвинил със здравата си ръка раменете на своя другар.

— Признаваме се за виновни, милорд.

— Но защо?

— Петдесет души ни видяха. Защо да ви отнемаме времето и да отричаме това, в което петдесет души ще се закълнат? Не, ние сме се примирили, милорд. Доволни сме, милорд, от последното сражение и от живота си. — Жилавата ръка притисна дребния, кръгъл като буре буканиер.

Хенри остана известно време мълчалив. После вдигна уморените си очи.

— Осъждам ви на смърт чрез обесване.

— Чрез обесване, милорд?

— Ще висите на вратовете си, докато умрете.

— Променили сте се, сър.

Хенри се приближи и внимателно изгледа арестуваните. След това устните му се разтегнаха в усмивка.

— Да — тихо каза той, — променил съм се. Хенри Морган, който вие познавате, не е сър Хенри Морган, който ви осъжда на смърт. Аз не убивам вече жестоко, а хладнокръвно, по задължение. — Сър Хенри повиши глас. — Опразнете залата и поставете стражи на вратата! Искам да поговоря насаме с арестуваните.

Когато останаха сами, той започна:

— Знам добре, че съм се променил, но, кажете ми каква промяна виждате.

Бургундците се спогледаха.

— Говори ти, Емил.

— Промяната е следната, сър: преди знаехте какво вършехте. Бяхте сигурен в себе си.

— Точно така — прекъсна го другият. — Вие не знаете... Вие вече не сте сигурен в себе си. Преди бяхте един човек. Възможно е да се вярва на един човек. Но сега сте няколко души. Ако вярваме на един от вас, би трябвало да се страхуваме от другите.

Сър Хенри се засмя.

— Малко или много е вярно. Вината не е моя, но е вярно. Цивилизацията разделя личността, а който отказва да бъде разделен, загива.

— Забравили сме цивилизацията, благодарение на Светата Дева — възпротиви се пламенно Антоан.

— Колко жалко, че трябва да ви обеся.

— Но нима е толкова необходимо да ни обесите, сър? Не бихме ли могли да избягаме или да получим прошка?

— Не, трябва да бъдете обесени. Съжалявам, но това трябва да бъде направено. Мой дълг е.

— Но дългът ви към приятелите, сър..., към мъжете, които се сражаваха заедно с вас, които смесваха кръвта си с вашата...

— Слушай, Други Бургундецо, има два вида дълг и вие би трябвало да го знаете, ако не сте забравили своята Франция. Вие споменахте единия и той е по-малкият. Другият, големият, този който не може да се пренебрегне, се изпълнява, за да се запази приличие. Беся ви не защото сте пирати, а защото от мен се очаква да беся пиратите. Съжалявам за вас. Бих искал да ви изпратя в килиите с пили в джобовете, но не мога. Докато правя това, което се очаква от мен, ще

остана съдия. Променя ли се по каквато и да било причина, аз самият може да бъда обесен.

— Така е, сър, спомням си. — Той се обърна към приятеля си, който трепереше от страх. — Виждаш ли, Емил, случаят е такъв. Той не би искал да ни казва това, защото го боли. По този начин вероятно се наказва за нещо, което е направил или не е успял да стори. Може би си спомня Чагрес, Емил.

— Чагрес! — Сър Хенри възбудено се приведе напред. — Кажете ми какво се случи, след като отплавах?

— Бяхте прокълнат, сър, както малцина са били прокълнати. Мислено ви измъчваха. Любуваха се на сърцето ви и пращаха душата ви в ада. Аз не се радвах на сцената, защото знаех, че всеки мъж ви завиждаше, докато ви ругаеше. Гордеех се с вас, сър.

— И те се разпръснаха?

— Разпръснаха се и измряха, бедните малки деца.

— Както и да е, много щеше да ми е неприятно да бъда заедно с тях! — Гласът на сър Хенри беше станал тъжен. — Разкажете ми за Панама. Бяхме там, нали? Наистина завладяхме Панама, нали, и я ограбихме? И ви водех аз, нали?

— Така беше. Велика битка и огромна плячка... Но в крайна сметка вие повече от нас знаете за последното.

— Понякога се съмнявам дали тялото ми въобще е ходило в Панама. За мозъка съм сигурен, че не е. Бих искал да остана и да си поприказвам с вас за онова време, но жена ми ме чака. Склонна е да се нервира, когато закъснея за обед. — Той заговори шеговито: — Кога бихте искали да ви обесят?

Бургундците си шепнеха нещо.

— Ах, пак това „да ви обесят“. Кога бихте искали да ви обесят? По всяко време, сър. Не бихме искали да ви създаваме неприятности, но ако настоявате — по всяко време, когато има свободен човек и свободно въже. — Антоан се приближи до масата. — Емил иска да ви даде нещо за спомен. Това е подарък за жена ви — подарък, чиято история е достатъчна, за да го направи ценен. Емил го пази до края и от този талисман прибра реколта — защото той наистина има силата на талисман. Но Емил смята, че службата му е свършила, сър. Мисли, че така ще спре последиците от тази ценна вещ. За съжаление Емил повече няма да я ползва. Емил целува ръката на лейди Морган и ѝ

поднася уважението си и най-топлите си поздрави. — Той пусна една розова перла на масата и бързо се обърна.

След като ги отведоха, сър Хенри остана на пейката и дълго гледа перлата. После я сложи в джоба си и излезе на улицата.

Стигна до неугледния, бял дворец на заместник-губернатора. Той беше точно такъв, какъвто го беше оставил сър Едуард. Лейди Морган не би се чувствала добре, ако беше променена и най-малката подробност. Тя посрещна Хенри на вратата.

— Ще обядваме със семейство Вон. Но какво да правя с кочияша? Пиян е. Много пъти съм ти казвала да заключваш шкафа си, но ти не ми обръщаш внимание. Промъкнал се е в къщата и е взел бутилка от лавицата. Сигурно така е направил.

— Отвори си ръката, скъпа. Нося ти подарък.

Той пусна розовата перла на дланта ѝ.

Тя погледна за миг розовото топче и лицето ѝ се зачерви от удоволствие, но после го изгледа подозрително.

— Какво си направил?

— Какво съм направил? Бях в съда.

— И предполагам, че си я получил в съда. — Лицето ѝ се оживи. — Зная! Снощи подозираше, че съм недоволна от постъпката ти. Ако трябва да ти кажа истината, ти беше пиян и всички хора те гледаха и си шушукаха. Не се оправдавай. Видях ги, видях и теб. А сега искаш да ме подкупиш, за да ти простя.

— Подозирал съм, че си недоволна! О, скъпа, аз го подозирах през целия път до вкъщи и почти през цялата нощ, когато се прибрахме. Права си. Подозирах силно недоволството ти. Всъщност бях сигурен. Сега ще ти кажа истината за перлата.

— Ще ми кажеш истината, само защото знаеш, че не можеш да ме измамиш, Хенри. Кога ще престанеш да мислиш, че не подозирам какво има в главата ти?

— Не съм се опитвал да те измамя. Ти не ми даде време.

— За да кажеш истината, не е необходимо повече време, отколкото...

— Слушай, чуй ме, Елизабет, моля те. Тази сутрин съдих двама пирати и те ми я дадох.

Тя се усмихна надменно:

— Дадоха ти я? Защо? Освободи ли ги? Би било съвсем в твоя стил да ги освободиш. Понякога си мисля, че ако не бях аз, ти още щеше да си един от тях. Сякаш не разбираш, Хенри, че наистина аз съм тази, която те направи такъв, какъвто си — рицар и благородник. Ти се направи буканиер. Но кажи ми, освободи ли тези пирати?

Не, осъдих ги на смърт.

— Ах! Тогава защо ти дадоха перлата?

— Скъпа моя, дадоха ми я, защото вече нямаше какво да правят с нея. Можеха да я подарят на палача, но всеки би се поколебал да подари перла на човека, който слага въжето на шията му. Струва ми се, че не е възможно да завържеш приятелство с палача си. И така, те ми я дадоха, а аз... — той се усмихна широко и невинно, — аз ти я давам, защото те обичам.

— Добре, много лесно мога да разбера за пиратите, а що се отнася до любовта ти — ти ме обичаш, само докато си пред очите ми. Познавам те изцяло, но се радвам, че са ги обесили. Лорд Вон казва, че са сигурна заплаха дори за самите нас. Той твърди, че всеки момент могат да спрат да се бият с Испания и да се обърнат срещу нас. Казва още, че приличат на зли кучета, които трябва да бъдат изтребени колкото е възможно по-скоро. Чувствам се малко по-сигурно, всеки път, когато заловят някой от тях.

— Но, скъпа, лорд Вон не знае нищо за буканиерите, докато аз...

— Хенри, защо ме задържаш тук с приказките си, след като знаеш, че трябва да се погрижа за хиляди неща? Мислиш, че щом ти разполагаш с всичкото свободно време на света, аз мога да си позволя да ти помагам да бездействаш. А сега би ли се погрижил за кочияша, защото ужасно ще се притесня, ако все още не може да се държи на краката си. Ливреята му в никакъв случай няма да стане на Джейкъб, колкото и да я стесняваме. Казах ли ти, че е пиан? Накарай го да изтрезнее за довечера, дори ако трябва да го удавиш. А сега побързай. Няма да се успокоя, докато не разбера, че може да стои изправен. — Тя се обърна, за да влезе в къщата, после се върна и го целуна по бузата. — Перлата наистина е красива. Благодаря ти, скъпи. Аз, разбира се, ще накарам монсеньор Банзе да я оцени. След всичко, което лорд Вон каза, имам много малко вяра на пиратите. Ще се опитат да те подкупят със стъкло и ти никога няма да разбереш.

Сър Хенри тръгна към конюшните. Сега, както й в други случаи, той изпитваше леко безпокойство. От време на време имаше странното чувство, че, независимо от патетичните речи на Елизабет в този дух, вероятно тя наистина го познаваше изцяло. Това го тревожеше.

IV

Сър Хенри Морган лежеше в огромно легло, толкова голямо, че под завивките приличаше на покрита със сняг планинска верига, разделяща две огромни равнини. От стените из цялата стая го гледаха лъскавите очи на предците му. По лицата им беше изписана лукава усмивка: „Ах, да! Рицар, без съмнение... Но ние знаем как си купи титлата.“ Въздухът в стаята беше тежък, застоен и топъл. В стая, където човек умира, въздухът винаги изглежда така.

Сър Хенри се взираше в тавана. От час си блъскаше главата с този загадъчен таван. Нищо не го подпираше в средата. Защо не падаше? Беше късно. Всички наоколо бяха безмълвни; прокрадваха се покрай него като призраци, мислеше си той. Опитваха се да го убедят, че вече е умрял. Затвори очи. Беше прекалено уморен или прекалено апатичен, за да ги държи отворени. Чу доктора да влиза и усети, че мери пулса му. После високият му, самоуверен глас изгърмя:

— Съжалявам, лейди Морган. Вече нищо не може да се направи. Дори не знам какво му е. Предполагам, някаква стара тропическа треска. Мисля, че мога отново да му пусна кръв, но вече изтеглихме доста голямо количество, а като че ли няма полза. Ако обаче започне да се влошава, ще опитам отново.

— Значи ще умре? — попита лейди Морган. Хенри си помисли, че тя показва повече любопитство, отколкото скръб.

— Да, той ще умре, ако Бог не се намеси. Само Бог може да бъде сигурен в пациентите си.

А после стаята се изпразни. Хенри знаеше, че жена му седи до леглото му. Чуваше я как плаче край него. „Колко жалко — помисли си той — че не умирам на кораб. Тя щеше да ми приготви багажа. Би й доставило толкова голямо удоволствие да знае, че отивам на небето с приличен запас от чисто бельо.“

— О, съпруже мой... О, Хенри, съпруже мой.

Той обърна глава и я погледна любопитно, вторачено се взря в очите ѝ. Изведнъж го обхвана отчаяние.

„Тази жена ме обича — каза си той. — Тази жена ме обича, а аз не съм знаел. Аз не познавам такава любов. Очите й... Очите й... Това е нещо, което аз не мога да разбера. Възможно ли е винаги да ме е обичала? — Той отново отвори очи. — Тя е много близо до Бог. Мисля, че жените са много по-близо до Господ, отколкото мъжете. Те не могат да говорят за това, но, Господи, как свети в очите им! А тя ме обича. Обичала ме е през цялото време, докато ме е тормозела, дразнела и ме е заплашвала, а аз не съм знаел. Но какво щях да направя, ако знаех?“ — той извърна глава. Тази мъка беше прекалено голяма, изгаряща и страшна за гледане. Ужасно е да видиш душата на жена, светеца през очите й.

Той щеше да умре. Беше доста приятно, ако това е смъртта. Беше му горещо и се чувстваше много изморен. След малко ще заспи и това ще е смъртта — Сестрата Смърт.

Знаеше, че в стаята е влязъл някой друг. Жена му се наведе над него, докато влезе в обсега на вторачения му нагоре поглед. Щеше да се разсърди, ако знаеше, че той може да обърне глава, стига да поиска.

— Викарият, скъпи — каза жена му. — Бъди добър с него. О, моля те, изслушай го! Това може да ти помогне... впоследствие.

Ах, тя беше практична! Ако можеше, щеше да се погрижи за някаква спогодба с Всевишния. Привързаността й беше ефикасна, но любовта й — това, което блестеше във влажните й очи — беше страшна.

Хенри почувства, че една топла, мека ръка взе неговата. Утешаващ глас му говореше. Но му беше трудно да слуша. Таванът опасно се люлееше.

— Господ е любов — казваше гласът. — Трябва да имате доверие в Господ.

— Господ е любов — повтори Хенри механично.

— Да се молим — продължи гласът.

Изведнъж Хенри си спомни миг от детството. Болеше го ухото и майка му го държеше в скута си. Галеше китката му с върха на пръстите си. „Всичко това са глупости — нареждаше тя. Той си спомни как го беше казала. — Всичко това са глупости. Бог е любов. Той няма да позволи малките момчета да страдат. А сега повтаряй след мен: «Бог е моят пастир. Аз не бих искал...» — сякаш му даваше

лекарство. Със същия тон би му заповядала: — Хайде, изпий това масло!“

Хенри усети как топлите пръсти на викария пропълзяха до китката му и започнаха да я гаят.

— Бог е моят пастир. Аз бих искал... — в просъница провлачено говореше Хенри. — Той ме кара да лежа в зелени пасища... — Галенето продължи, но по-грубо. Гласът на викария стана по-силен и властен. Сякаш след години търпеливо чакане, църквата най-последно беше установила власт над Хенри. В гласа имаше нещо почти злорадо.

— Разкайвате ли се за греховете си, сър Хенри?

— За греховете си? Не, не съм мислил за тях. Да се разкайвам ли за Панама?

Викарият се смути.

— Е, Панама беше патриотично завоевание. Кралят го одобри. Освен това те бяха католици.

— Но тогава какви са греховете ми? — продължи Хенри. — Спомням си само най-приятните и най-мъчителните. Някак си не ми се иска да се разкайвам за приятните. Би било така, сякаш нарушавам дадената дума — те бяха очарователни. А мъчителните носеха със себе си изкупление, като скрити ножове. Как мога да се разкайвам, сър? Бих могъл да премина през целия си живот, да назова и да се разкай за всяко свое действие — от счупването на първата играчка до последното ми посещение в публичен дом. Бих могъл да се разкай за нещата, които си спомням, но ако забравя един-единствен грях, всичко ще е напразно.

— Разкайвате ли се за греховете си, сър Хенри?

Тогава той осъзна, че въобще не е говорил. Беше му трудно да говори. Езикът му беше станал ленив и бавен.

— Не — каза той. — Не мога да си ги спомня много добре.

— Трябва да потърсите внимателно в душата си алчност, похот и злоба. Трябва да изгоните от душата си порочността.

— Но, сър, не мога да си спомня някога да съм бил преднамерено грешен. Вършил съм неща, които впоследствие изглеждаха порочни, но докато съм ги вършил, винаги съм преследвал добри цели. — Той отново осъзна, че в действителност не говори.

— Да се молим — каза гласът.

Хенри направи невероятно усилие с езика си.

— Не! — извика той.

— Но вие сте се молили преди.

— Да, молил съм се, защото майка ми го желаше. Тя искаше да се моля поне веднъж, повече като доказателство за нейното възпитание, отколкото по някаква друга причина — успокоение за самата нея, че си е изпълнила дълга към мен.

— Нима ще умрете като еретик, сър Хенри? Не се ли страхувате от смъртта?

— Прекалено съм уморен, сър, или прекалено ленив, за да се занимавам с въпросите на ереста. И не се страхувам от смъртта. Видял съм много насилие и никой, на който съм се възхищавал, не се е страхувал от смъртта, а само от умирането. Виждате ли, сър, смъртта е интелектуален въпрос, а умирането е чиста болка. Не, сър, аз не се страхувам дори от умирането. Приятно е и би било спокойно, само ако можех да остана сам. Изглежда така, сякаш ще заспя след голямо усилие.

Отново чу гласа на викария, но макар че топлата ръка все още галеше китката му, гласът идваше от огромно разстояние.

— Той няма да ми отговори — казваше викарият. — Смутен съм за душата му.

След това той чу жена си да му говори:

— Трябва да се молиш, скъпи. Всеки го прави. Как можеш да отидеш на небето, ако не се молиш?

Ето тя пак беше с намерение да се споразумее с Господ. Но Хенри не искаше да я погледне. Колкото и наивна да беше философията ѝ, очите ѝ бяха дълбоки и тъжни, като безграничното небе. Той искаше да ѝ каже: „Когато умра, няма да искам да отида на небето. Няма да искам да ме безпокоят“ — създадоха такава суматоха около смъртта му.

Докторът отново беше влязъл в стаята.

— Той е в безсъзнание — обяви гърмящият глас. — Мисля, че трябва още веднъж да му пусна кръв.

Хенри усети как скалпелът резна ръката му. Беше приятно. Искаше му се да го режат отново и отново. Но илюзията беше противоречива. Вместо да усеща как кръвта му го напуска, той почувства странна топлина да се разлива по тялото му. Гърдите и

ръцете му горяха, сякаш някакво силно, много старо вино шушнеше във вените му.

Започна някаква странна промяна. Откри, че вижда през клепачите, че вижда всичко, без да движи главата си. Докторът, жена му и викарият, а дори и стаята, му се изплъзваха.

„Те се движат — мислеше си той. — Аз не се движа. Аз стоя на едно място. Аз съм центърът на всички неща и не мога да се движа. Тежък съм като вселената. Навярно съм вселената.“

Нисък, приятен тон струеше от съзнанието му; трептящ, богат тон от орган, който го изпълваше и сякаш извираше от мозъка му, за да залее тялото му и света. Почти не се изненада, когато видя, че стаята беше изчезнала. Лежеше в огромна, тъмна пещера, по стените ѝ бяха наредени дебели, тумбести колони от някакъв зелен, блестящ кристал. Все още беше легнал и дългата пещера се плъзгаше край него. Изведнъж движението спря. Заобиколиха го странни същества с детски тела и кръгли, тежки глави без лица. На мястото, където трябваше да се намират лицата им, плътта беше гладка и цяла. Съществата говореха със сухи, дрезгави гласове. Хенри се чудеше как могат да говорят, без да имат усти.

Осъзна бавно, че това бяха постъпките и мислите му, които живееха със Сестра Смърт. Всяка една незабавно се премести да живее със Сестра Смърт, веднага след като той се роди. Когато разбра какво представляват, малките същества без лица се нахвърлиха върху него и се струпаха около леглото му.

— Защо ме извърши? — изкрещя едно.

— Не зная, не си спомням за теб.

— Защо ме помисли?

— Не зная. Сигурно съм знаел, но съм забравил. Паметта ми ме напуска тук, в тази пещера.

Продължиха настойчиво да го разпитват, гласовете им ставаха все по-пронизващи и по-груби, и надвиха великия Тон.

— Отговори ми!

— На мен!

— О, махнете се! Оставете ме да си почина — извика отегчено Хенри. — Уморен съм, пък и без това не мога да ви кажа нищо.

После той видя, че малките същества се свиха пред някаква приближаваща се фигура. Обърнаха се и се струпаха около нея, а после

паднаха на колене и издигнаха треперещите си ръце, сякаш в жест на смирена молитва.

Хенри с усилие насочи вниманието си към фигурата. Та това беше Елизабет, която идваше към него — малката Елизабет със златиста коса и умно, младо изражение на лицето. Беше с венче от метличина, а очите ѝ бяха странно смутени и блестящи. Трепна леко от изненада, когато забеляза Хенри.

— Аз съм Елизабет. Ти не дойде да ме видиш, преди да заминеш.

— Знам. Мисля, че се страхувах да говоря с теб. Но застанах в тъмнината до прозореца ти и подсвирнах.

— Така ли? — усмихна му се зарадвана тя. — Много мило от твоя страна, че си направил това. Не виждам обаче защо е трябвало да се страхуваш от мене... от такова малко момиче. Било е глупаво от твоя страна.

— Не знам защо — каза той. — Избягах. Подтикна ме сила, която се носеше от всички светове. Спомените един по един ме напускат като стари лебеди, отлитащи към някой самотен остров, за да умрат. Но ти стана принцеса, нали? — попита той нетърпеливо.

— Да, може би. Надявам се, че съм станала. И аз също съм забравила. Кажете ми, наистина ли си стоял в тъмното?

Хенри забеляза нещо странно. Ако приковеше поглед в някое от свитите същества без лица, то изчезваше. Забавляваше се, като се взираше последователно във всяко, докато не остана нито едно.

— Наистина ли си стоял в тъмното?

— Не зная. Може би само съм си мислил, че съм стоял!

Той потърси с очи Елизабет, но тя също беше изчезнала. На мястото, където беше застанала, имаше червен тлеещ въглен, чиято светлина гаснеше.

— Чакай, Елизабет... Чакай. Кажете ми къде е баща ми. Искам да видя баща си.

Гаснещият въглен му отговори:

— Баща ти почива в мир. Той се страхуваше да подложи на изпитание дори и смъртта.

— Но Мерлин, тогава... Къде е Мерлин? Само ако можех да го намеря!

— Мерлин? Би трябвало да знаеш за него. Мерлин пасе стадото на сънищата в Авалон.

Пламякът на въглена угасна със сухо, силно изпукване. Никъде нямаше светлина. За миг Хенри усети дълбокото, меко туптене на Тона.

Издание:

Джон Стайнбек, Златната чаша

Английска. Първо издание

Редактор: Захари Омайников

Художник: Петър Станимиров

ИК „Абагар“, София, 1992

ISBN: 954-8004-27

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.